

“ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ, 1950 ΕΩΣ 1990”

Ευχαριστώ θερμά την καθηγήτρια κα Δέσποινα Διμέλλη για την υπομονή και καθοδήγηση της καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της ερευνητικής εργασίας. Επίσης ευχαριστώ την Άρτεμις για την στήριξη της και όσους κατοίκους απάντησαν στα ερωτηματολόγια.

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Εισαγωγή-Σκοπός	5
1 ^ο Ο θεσμός της εργατικής κατοικίας και η διαχρονική της εξέλιξη.....	6
1.1 Εξέλιξη συλλογικής κατοίκησης στον Ευρωπαϊκό χώρο.....	7
1.2 Χαρακτηριστικά παραδείγματα κοινωνικής και εργατικής στέγασης	10
1.3 Κατά την περίοδο από το 1947 έως το 1952, δημιουργήθηκε η Unite d'Habitation (εικ.4)	11
1.4 Περιοχή Λα Μίνα, Βαρκελώνη, Ισπανία	12
1.5 Συνεταιριστική Κοινότητα Αλτενγκλεν, Ολλανδία –	12
2 ^ο Οι εργατικές κατοικίες στα Χανιά.....	13
2.1 Επεκτάσεις	13
2.2 Προσφυγικές και εργατικές κατοικίες στα Χανιά.....	14
2.3 Ενταξη προσφυγικών και εργατικών συνοικισμών στο πολεοδομικό συγκρότημα των Χανίων	20
2.3.1. Οικισμός στη θέση Τούρκικου Νεκροταφείου : 1928.....	21
2.3.2. Οικισμός Μπόλαρη	22
2.3.3. Οικισμός Μαλινού 1947	23
2.3.4. Λαϊκή πολυκατοικία Σπλάντζιας 1947-48.....	24
2.3.5. Δικαστήρια, Ιωάννη Βάμβακα 1950	25
2.3.6. Οικισμός Τρωγλοδυτών Ι, 1951	27
2.3.7. Οικισμός στην θέση Παχιανά 1956	29
2.3.8. ΧΑΝΙΑ Ι 1957.....	31
2.3.9. Οικισμός στην θέση Άγιος Λουκάς 1958	32
2.3.10. Οικισμός Τρωγλοδυτών ΙΙ 1958.....	33
2.3.11. ΧΑΝΙΑ ΙΙ 1965	34
2.3.12. Οικισμός Σάντουιτς Ι 1971 (Αι Ιωάννη)	35
2.3.13. Οικισμός Σάντουιτς ΙΙ 1971 (Λενταριανά).....	36
2.3.14. ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ 1986	37
2.3.15. ΧΑΝΙΑ ΙV 1991	38
3 ^ο Ανάλυση επιλεγμένων περιοχών.....	39
3.3.1. Δικαστήρια, Ιωάννη Βάμβακα 1950	41
3.3.2. ΧΑΝΙΑ Ι 1957.....	45
3.3.3. ΧΑΝΙΑ ΙΙ 1965	53
3.3.4. Οικισμός Σάντουιτς ΙΙ 1971 (Λενταριανά)	61
3.3.5. ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ 1986.....	68
3.3.5. ΧΑΝΙΑ ΙV 1991	81
4 ^ο Συμπεράσματα	89
5 ^ο Βιβλιογραφία.....	92

Περίληψη

Η παρούσα εργασία διερευνά την εξέλιξη της κοινωνικής στέγας στα Χανιά , στην Ελλάδα από το 1950 έως το 1990 , μια περίοδο που σημαδεύτηκε από σημαντικές κοινωνικό-οικονομικές αλλαγές και αστική ανάπτυξη. Η εργασία διερευνά τις αρχιτεκτονικές και πολεοδομικές διαστάσεις της εργατικής και προσφυγικής στέγας στα Χανιά, μέσα από επιλεγμένες περιοχές. Λεπτομερείς περιπτωσιολογικές μελέτες διαφόρων οικιστικών έργων και οικισμών αποκαλύπτουν τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των στεγαστικών αναγκών των πληθυσμών με χαμηλότερο εισόδημα, την ενσωμάτωση αυτών των οικισμών στο αστικό ιστό και τις επιπτώσεις στον αστικό σχεδιασμό. Η μελέτη υπογραμμίζει την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ κοινωνικοπολιτικών παραγόντων και αστικής ανάπτυξης, συμβάλλοντας στην κατανόηση του ρόλου της κοινωνικής κατοικίας στη διαμόρφωση του αστικού τοπίου.

Λέξεις κλειδιά: Κοινωνική Κατοικία, Χανιά, Αστική Ανάπτυξη, Εργατική Κατοικία, Προσφυγικοί Συνοικισμοί, Ευρωπαϊκά Μοντέλα Κατοικίας, Δημόσιος Χώρος, Πολεοδομία,

Εισαγωγή - Σκοπός

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να αναλύσει την ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής στέγασης, με έντονη εστίαση στην περίοδο από το 1950 έως το 1990, μια εποχή σημαντικών κοινωνικοοικονομικών μετασχηματισμών όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η ακόλουθη εισαγωγή περιγράφει τους στόχους, τη μεθοδολογία και τη δομή της μελέτης, παρέχοντας μια σαφή πορεία προς τη λεπτομερή ανάλυση που ακολουθεί.

Η κοινωνική στέγαση αποτελεί εδώ και πολύ καιρό ένα κρίσιμο συστατικό των στρατηγικών αστικής ανάπτυξης παγκοσμίως, με στόχο την παροχή οικονομικά προσιτής και ποιοτικής στέγασης σε νοικοκυριά με χαμηλότερο εισόδημα. Η έννοια της κοινωνικής στέγασης είναι βαθιά συνυφασμένη με την ευρύτερη κοινωνικοπολιτική δυναμική μιας περιοχής, αντανακλώντας τον ρόλο των πολιτικών στην αντιμετώπιση των στεγαστικών αναγκών εν μέσω μεταβαλλόμενων οικονομικών συνθηκών. Η παρούσα διατριβή εξετάζει την εξέλιξη της κοινωνικής στέγασης στα Χανιά, σε μια περίοδο ταχείας αστικοποίησης και οικονομικών αλλαγών.

Η μελέτη ξεκινά με την μελέτη του θεσμού της εργατικής κατοικίας σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Εξετάζοντας την εξέλιξη της συλλογικής στέγασης στην Ευρώπη, η εργασία κάνει παραλληλισμούς και έρχεται σε αντίθεση με τις εξελίξεις στα Χανιά, υπογραμμίζοντας πώς τοπικοί, εθνικοί και διεθνείς παράγοντες έχουν διαμορφώσει την προσέγγιση της πόλης στην κοινωνική στέγαση.

Αναλύοντας λεπτομερώς την ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής και εργατικής στέγασης, η εργασία εμβαθύνει σε εμβληματικά παραδείγματα όπως το Unite d'Habitation και η περιοχή La Mina στη Βαρκελώνη. Αυτά τα παραδείγματα χρησιμεύουν ως βάση για την ανάλυση των αρχιτεκτονικών, κοινωνικών και οικονομικών πτυχών της κοινωνικής κατοικίας και προσφέρουν πληροφορίες για τις πιθανές επιρροές στις οικιστικές εξελίξεις στα Χανιά. Επιπλέον, η συμπερίληψη συνεταιριστικών κοινοτήτων όπως το Altenglen στην Ολλανδία παρέχει ένα ευρύτερο φάσμα μοντέλων κοινωνικής στέγασης, εμπλουτίζοντας τη συγκριτική ανάλυση.

Ο πυρήνας της εργασίας εστιάζει στην εργατική στέγαση στα Χανιά, μελετώντας τις διάφορες επεκτάσεις, οικισμούς από το 1950 έως το 1990. Η ενότητα αυτή δεν χρησιμεύει μόνο ως ιστορική καταγραφή αλλά και ως ανάλυση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών και τις πολεοδομικές επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων. Η περιγραφή των οικισμών απεικονίζει τη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των αναγκών των προσφύγων, των εργαζομένων και των στρατηγικών αστικής ανάπτυξης που εφαρμόζει η πόλη.

Αυτή η ανάλυση είναι καίριας σημασίας για την κατανόηση του πώς τα έργα κοινωνικής στέγασης έχουν συμβάλει στη χωρική οργάνωση, την κοινωνική συνοχή και την οικονομική ζωτικότητα της πόλης.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τη σύνθεση χωρικών και ποιοτικών ευρημάτων μέσω ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων με τους κατοίκους, εξάγοντας συμπεράσματα για το ρόλο της κοινωνικής κατοικίας στη διαμόρφωση του αστικού και κοινωνικού τοπίου των Χανίων από το 1950 έως το 1990 (με βασικά κριτήρια τον χρόνο και την διατήρηση). Η μελέτη στοχεύει να συμβάλει στον ευρύτερο διάλογο για την κοινωνική στέγαση, παρέχοντας γνώσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους πολεοδόμους και τους μελετητές που ενδιαφέρονται για τη βιώσιμη και δίκαιη ανάπτυξη των αστικών κοινοτήτων.

1^ο Ο θεσμός της εργατικής κατοικίας και η διαχρονική της εξέλιξη

Η έννοια της συλλογικής οργάνωσης στην κοινωνία εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Καλλίπολη, την φανταστική πόλη του Πλάτωνα (374 π.Χ.), όπου όλα οργανώνονται συλλογικά. Το 1506, ο Άγγλος Tomas More δημοσιεύει το βιβλίο του "Ουτοπία", στο οποίο περιγράφει αυτές τις ιδέες. Για τον More, στην ιδανική κοινότητα, οι άνθρωποι ζουν σε κοινότητες - γειτονιές, με μια κοινή τραπεζαρία και διάφορες κοινόχρηστες εγκαταστάσεις. Μέσω αυτής της περιγραφής της ιδανικής πόλης, ο More κριτικάρει την υπάρχουσα κοινωνία.¹

Περίπου διακόσια χρόνια αργότερα, η εκβιομηχάνιση που επηρέασε την Ευρώπη προκάλεσε νέες σκέψεις σχετικά με τη συλλογική οργάνωση της κατοικίας. Η βιομηχανική ανάπτυξη είχε ως αποτέλεσμα την αναδιοργάνωση των δραστηριοτήτων από τη γεωργία στη βιομηχανία, οδηγώντας στην μαζική εισροή του πληθυσμού στις πόλεις και κοντά στα εργοστάσια. Αυτό προκάλεσε προβλήματα ως προς το πώς θα έπρεπε να οργανωθεί η πόλη.²

Η μεγάλη αύξηση πληθυσμού οδήγησε στην κατασκευή ακατάλληλων κατοικιών και πολυκατοικιών, οι οποίες κατασκευάζονταν γρήγορα και με ελάχιστο κόστος και ήταν κοντά στους χώρους εργασίας λόγω έλλειψης μέσων μεταφοράς. Οι πόλεις δεν ήταν σχεδιασμένες για τόσο μεγάλο πληθυσμό, με αποτέλεσμα τα δωμάτια των παλιών κατοικιών να μετατρέπονται στο "σπίτι" μιας οικογένειας. Πολλές οικογένειες περιοριζόντουσαν σε μια κατοικία που αρχικά προοριζόταν για μία οικογένεια. Η υψηλή πυκνότητα κατοικιών είχε ως αποτέλεσμα την έλλειψη φωτισμού, αερισμού και χώρων για την υγιεινή και την αναψυχή. Οι εγκαταστάσεις υγιεινής, όπως λουτρά, πλυντήρια και νιπτήρες, ήταν ανεπαρκείς. Επιπλέον, ο πρωτόγονος τρόπος αποχέτευσης δυσχέραινε την απομάκρυνση των αποβλήτων, δημιουργώντας πλημμύρες και ένα μη υγιεινό περιβάλλον για τη ζωή. Η μεγάλη πυκνότητα των κατοικιών είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση πολλών ασθενειών, όπως η φυματίωση, και αυτό επιτάχυνε τις μεταρρυθμίσεις και τη θέσπιση των πρώτων νομοθετικών πράξεων για την κατασκευή και τη συντήρηση των αστικών κέντρων. Οι φτωχοί πληθυσμοί ζούσαν σε βρώμικες γειτονιές, οι οποίες απαιτούσαν ουσιαστικές αλλαγές. Η φτώχεια, η καταπίεση και η πείνα δημιουργούσαν συνθήκες ανασφάλειας και αύξησης της εγκληματικότητας.

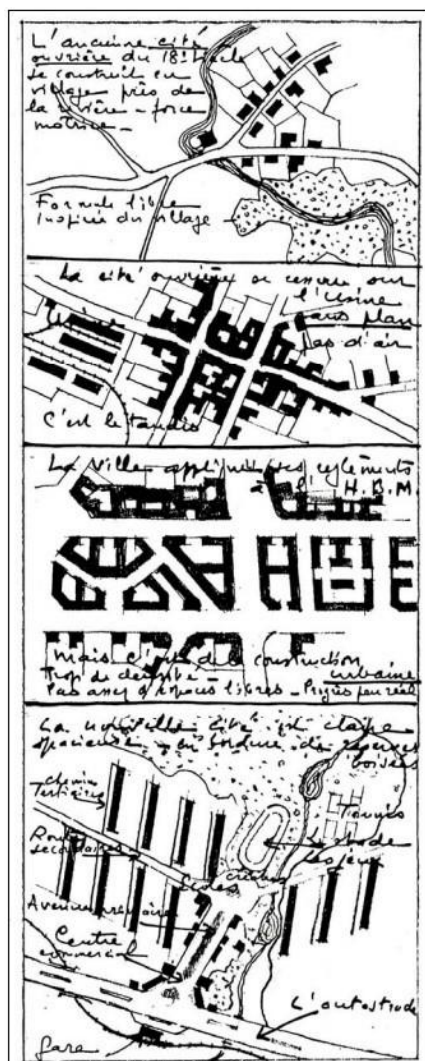
Για τη βελτίωση των παραπάνω συνθηκών ξεκίνησαν να δημιουργούνται δημόσια πλυντήρια ρούχων, όπου οι γυναίκες είχαν τη δυνατότητα να πλένουν τα ρούχα της οικογένειάς τους, ενώ επίσης κατασκευάζονταν δημόσια λουτρά με ζεστό νερό. Σε αυτήν την περίοδο, δημιουργούνταν έντονες αντιδράσεις και συζητήσεις, που οδηγούσαν σε νέες προτάσεις και ρεαλιστικές ή ουτοπικές λύσεις σε θέματα που αφορούν την οργάνωση της πόλης και την κατοικία. Οι αρχιτέκτονες κλήθηκαν να σχεδιάσουν φτηνά καταλύματα για μικρές οικογένειες, ή ακόμη και καταφύγια για να προσφέρουν καταλύματα για τη νύχτα, σε μια ισότιμη κοινωνία όπου οι άνθρωποι εργάζονται και ζουν οργανωμένα σε συλλογικές δομές.

¹ Dick Urban Vestbro, (2008) *History of cohousing – internationally and in Sweden*. Διαθέσιμο από: «<http://www.kollektivhus.nu/pdf/colhisteng08.pdf>» σελ. 1

² Βρυχέα, Α. (2003). Κατοίκηση και Κατοικία: Διερευνώντας τα όρια της αρχιτεκτονικής. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 46.

1.1 Εξέλιξη συλλογικής κατοίκησης στον Ευρωπαϊκό χώρο

Η στέγαση της νεοεμφανιζόμενης εργατικής τάξης, η οποία αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με τον αγροτικό, αστικό και αριστοκρατικό πληθυσμό ιδιαίτερα στα τέλη του 19ου αιώνα λόγω της βιομηχανικής επανάστασης, αντιμετωπίστηκε διαφορετικά στο χρόνο επηρεαζόμενη από τις γενικότερες συνθήκες που επικρατούσαν σε κάθε χρονική περίοδο με αποτέλεσμα την εφαρμογή πλήθους λύσεων και την εξέλιξη των συγκροτημάτων συλλογικής κατοικίας των εργατικών και κατ' επέκταση των χαμηλόμισθων εισοδηματικών στρωμάτων. Λέγοντας εξέλιξη νοείται τόσο η αρχιτεκτονική όσο και η πολεοδομική, οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες ³ μεταξύ τους μιας και οι αρχιτεκτονικές λύσεις που δόθηκαν δεν μπορούν παρά να ειπωθούν μέσα από ένα πολεοδομικό πρίσμα και μέσω των προτύπων που επικράτησαν σε κάθε χρονική περίοδο, τα οποία διαμόρφωσαν τις αντιλήψεις και τις πρακτικές σχεδιασμού.

Εικόνα 1 : Η πολεοδομική εξέλιξη στους εργατικούς συνοικισμούς

Πριν ακόμη διαδοθεί η μηχανική κίνηση τα εργοστάσια συγκεντρώνονταν στις πεδιάδες κοντά στα ποτάμια. Οι εργατικές κατοικίες περιτριγυρίζονταν από κήπους και αγρούς και θύμιζαν τα αγροτικά – χωριάτικα σπίτια.

Όταν, αργότερα, χρησιμοποιήθηκε η ατμομηχανή και ο ηλεκτρισμός, τα εργοστάσια πλησίασαν στις πόλεις με αποτέλεσμα τα σπίτια των εργατών να κατασκευάζονται δίπλα τους, στριμωγμένα το ένα κοντά στο άλλο, χωρίς τήρηση των κανόνων υγιεινής.

Οι πρώτες λαϊκές κατοικίες που έγιναν με τη μορφή μεγάλων συγκροτημάτων εμφάνισαν πολλά από τα μειονεκτήματα που είχαν οι παλαιότερες κατασκευές, όπως μικρές εσωτερικές αυλές, πυκνή δόμηση και κακό αερισμό.

Στις νεότερες κατασκευές εμφανίστηκε η πολεοδομική αντίληψη της οργάνωσης και της κάλυψης των αναγκών ενός συνοικισμού. Δόθηκε, επιπλέον, σημασία στον προσανατολισμό των κτιρίων, στην κυκλοφορία στο εσωτερικό του οικισμού, αλλά και στη σύνδεση του με το ευρύτερο αστικό περιβάλλον, στους χώρους στάθμευσης, στις κοινόχρηστες και αθλητικές εγκαταστάσεις, στους χώρους πρασίνου, στα πάρκα, στις πλατείες.

Η Πολεοδομική εξέλιξη σε πρώτη φάση θα πραγματοποιηθεί ιστορική ανασκόπηση της χωροθέτησης και πολεοδομικής εξέλιξης των εργατικών συνοικισμών ⁴ (εικ.1), από την εμφάνισή τους πριν το 19ο αιώνα και μέσα από τη διαδρομή που ακολούθησαν κατά τη διάρκεια του 19ου και 20ου αιώνα, ως αποτέλεσμα της πορείας της εκβιομηχάνισης, η οποία επηρεάζει την αστικοποίηση και επιδρά άμεσα στη δημογραφική δομή και την οργάνωση του αστικού και περιφερειακού χώρου.

Αρχικά, κατά την πρώτη περίοδο της εκβιομηχάνισης, οι εργοστασιακές μονάδες συγκεντρωνόταν στις πεδιάδες κοντά στις πρώτες ύλες και πηγές ενέργειας, λόγω της δυσκολίας μεταφοράς της ενέργειας. Ήταν συνήθως τοποθετημένες κοντά σε θαλάσσιους δρόμους και ποτάμια για ευκολότερη μεταφορά των προϊόντων. Οι εργατικές κατοικίες δεν είχαν κάποιο σχέδιο και τοποθετούνταν στο γεωγραφικό χώρο που τους επέβαλλαν οι ανάγκες της παραγωγικής δραστηριότητας, δημιουργώντας ένα αυτόνομο και ενιαίο πολεοδομικό σύνολο γύρω από τη βιομηχανική εγκατάσταση, περιλαμβάνοντας τις παραγωγικές και διοικητικές εγκαταστάσεις, καθώς και τις κατοικίες των ιδιοκτητών και των εργατών. Οι κατοικίες των εργατών είχαν πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις αγροτικές κατοικίες.⁵ Κτίζονταν κατά μήκος των επαρχιακών δρόμων και είχαν κήπο για την καλλιέργεια λαχανικών, ενώ βρίσκονταν κοντά στη φύση, περιβαλλόμενες από πράσινο και δέντρα. Αυτό ήταν το πρότυπο πολλών εργατικών οικισμών στα

³ Για πρώτη φορά στα πλαίσια του 4ου CIAM στην Αθήνα το 1933 διατυπώνεται η άποψη ότι η αρχιτεκτονική είναι πρώτα απ' όλα μια κοινωνική πράξη και ότι η αρχιτεκτονική και η πολεοδομία αποτελούν μία ενότητα. Κανδύλης, Γ., Επίμετρο, στο βιβλίο: Η Χάρτα των Αθηνών, εκδόσεις ύμιλον/βιβλία, Αθήνα, 1987, σελ. 125-132

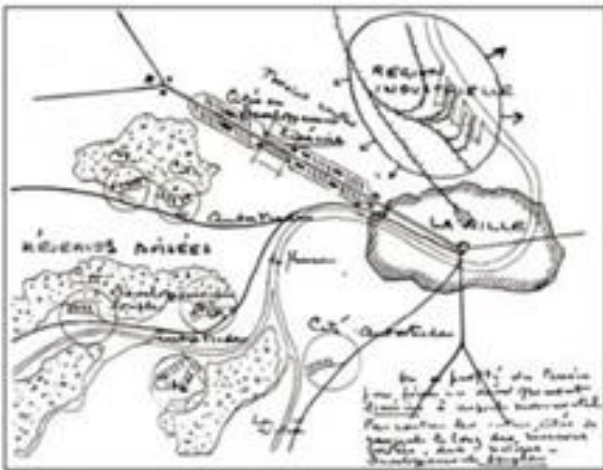
⁴ Rotival, M. (1935, Ιούνιος). Les Grands Ensembles, L' Architecture d' Aujourd' hui. τεύχος 6, σσ. 57-72.

⁵ Γκουβούση, Σ. Η. (2011). Συγκροτήματα κατοικιών. Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Θεσσαλονίκη, σελ. 46.

τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα στην Αγγλία, τη βόρεια Γαλλία και άλλες περιοχές.

Αργότερα, με την εφεύρεση της ατμομηχανής, την οικονομική μεταφορά του κάρβουνου με το σιδηρόδρομο και στη συνέχεια την ανακάλυψη του ηλεκτρισμού, τα εργοστάσια δεν ήταν απαραίτητο να εγκαθίστανται δίπλα στις πρώτες ύλες και, για αυτό το λόγο, πλησίασαν στις πόλεις. Η στεγαστική λύση που δόθηκε στην αύξηση του εργατικού πληθυσμού των βιομηχανικών αστικών κέντρων ήταν η κατασκευή ενός μεγάλου αριθμού κτιρίων στριμωγμένων το ένα κοντά στο άλλο στο κέντρο των πόλεων ή στα προάστια χωρίς συγκεκριμένο σχέδιο, χρησιμοποιώντας μόνο το αστικό δίκτυο και μετατρέποντας σιγά σιγά τα χαμηλά κτίρια σε πολυώροφα, πολλές φορές κακής κατασκευής. Όλα αυτά σε συνδυασμό με την απουσία πολεοδομικής νομοθεσίας οδήγησε σε αρκετές περιπτώσεις σε άθλιες και ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης και στα γνωστά βιομηχανικά slums, τρώγλες. Στο βορρά, όπου η βιομηχανοποίηση πραγματοποιήθηκε προς τα τέλη του 19ου αιώνα, εμφανίστηκαν τα ίδια στεγαστικά ζητήματα. Οι βιομήχανοι κατασκεύαζαν μονοκατοικίες κατά μήκος των δρόμων όπου υπήρχε ακόμη ένα ποσοστό αγρών και ελεύθερου χώρου, του οποίου την εξαφάνιση δεν είχε προβλέψει κανείς. Σιγά σιγά, ωστόσο, οι ελεύθεροι χώροι μεταξύ των κατοικιών χρησιμοποιήθηκαν, τα δέντρα κόπηκαν και δημιουργήθηκαν ατελείωτα χιλιόμετρα δρόμων οριοθετημένα με σπίτια, χωρίς μελετημένο σχέδιο και ίχνος δημιουργικότητας. Τα προάστια του Λονδίνου, του Μάντσεστερ, των μεγάλων βιομηχανικών πόλεων στην Αγγλία και στη Γαλλία καλύφθηκαν με συγκροτήματα κατοικιών συντεταγμένα κατά το “μηχανικό σχέδιο” σύμφωνα με την Catherine Bauer στο βιβλίο της με τίτλο: “Modern Housing”.

Η συλλογικότητα έκρυβε κοινωνική ευθύνη και η κατάσταση ήταν μεγάλης σημασίας. Την περίοδο αυτή, όμως, δεν είχε τεθεί ακόμη το ζήτημα της οργάνωσης και της διαχείρισης του αστικού τοπίου, όπως αυτό διαμορφωνόταν από τη μαζική εισροή του εργατικού πληθυσμού. Η εξασφάλιση εργατικής κατοικίας και πολύ περισσότερο η ύπαρξη κανονισμών για την υγιεινή που αποτελούσε μέγιστη κοινωνική ανάγκη με κόστος για την κοινότητα ήταν δευτερεύουσα σε σχέση με το σχεδιασμό αστικών πλατειών και αριστοκρατικών κατοικιών. Η στέγαση της εργατικής τάξης αποτελούσε, ωστόσο, αναγκαίο κοινωνικό έργο και πολιτική (ή καλύτερα εκλογική) διεκδίκηση θέτοντας ως βασική επιδίωξη το χαμηλό κόστος.⁶

Εικόνα 2: Διάγραμμα πολεοδομικής διαμόρφωσης της περιφέρειας των πόλεων.

Στην πορεία, υπήρχαν σταδιακά εκδηλώσεις ενδιαφέροντος για την εργατική τάξη και κάποιες πρωταρχικές προσπάθειες, οι οποίες παρόλα αυτά δεν ήταν τόσο αξιόλογες. Η χωροθέτηση των συγκροτημάτων πραγματοποιήθηκε σε τοποθεσίες μέσα στις πόλεις ή στις παρυφές τους, όπου υπήρχαν φθηνά οικοπέδα, χωρίς καμία σκέψη για την ένταξή τους στο συνολικό αστικό τοπίο ή τη μελλοντική ενσωμάτωσή τους σε ενδεχόμενες επεκτάσεις, χωρίς εξασφάλιση ελεύθερων χώρων και κοινωφελών εγκαταστάσεων. Δημιουργήθηκε, έτσι, μία σειρά πολλαπλών πυρήνων απομονωμένων μεταξύ τους χωρίς συγκεκριμένο σχέδιο, οι οποίοι παρόλο που στο εσωτερικό τους μπορεί να εξασφάλιζαν κάποιες βασικές αρχές εντέλει εξαφανίζονταν εντελώς μέσα στη μάζα του υπόλοιπου οικοδομικού αποθέματος. Αποτελούσαν πραγματικά κομμάτια της πόλης, μέρος του ιστορικού αστικού ιστού, συγκεντρώνοντας όλα τα μειονεκτήματα και κανένα από τα πλεονεκτήματα του. Ήταν αστικές

κατοικήσεις παρόμοιες με τις υπόλοιπες, αλλά με χαμηλότερα ενοίκια με αποτέλεσμα τη σταδιακή περιθωριοποίηση και τον ταξικό διαχωρισμό, καταστάσεις οι οποίες δεν βοήθησαν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης αφού είχαν χαρακτηριστικά τους τις μικρές εσωτερικές αυλές, το πυκνό χτίσιμο, τον κακό αερισμό και φωτισμό. Αυτή η κατάσταση επικρατούσε στη Γαλλία, τη χρονική αυτή περίοδο, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Σε αντίθεση με τη Γαλλία, στη Μεγάλη Βρετανία και κυρίως στην Γερμανία τα παραπάνω λάθη δεν έγιναν με αποτέλεσμα τα προάστια του Λονδίνου και του Βερολίνου, των δύο πόλεων που μπορούν να συγκριθούν με το Παρίσι, αποτέλεσαν αντικείμενα ρυθμιστικών σχεδίων που προετοίμασαν το έδαφος για τις πόλεις δορυφόρους, εγκαταστάσεις χωροθετημένες σε κοντινή απόσταση από λίμνες, δάση,

⁶ Γκουβούση, Σ. Η. (2011). Συγκροτήματα κατοικιών. Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Θεσσαλονίκη, σελ. 47.

ποτάμια κ.λπ. Οι αγγλικές αντιλήψεις που αναπτύχθηκαν γύρω από την επιρροή της αγγλικής κηπούπολης ήταν λιγότερο ενδιαφέρουσες για τη Γαλλία μιας και δεν ανταποκρίνονταν σε μία λογική οργάνωση. Στη Γερμανία οι πολεοδομικές αντιλήψεις διακατέχονταν από ένα πνεύμα πιο αυστηρό και συνάμα πιο ορθολογικό. Στην πορεία, μελέτες και πραγματοποιημένα παραδείγματα που αφορούσαν στην ανάπτυξη της περιφέρειας έθεσαν τις βάσεις για τη χωρομέτρηση των συγκροτημάτων μέσα στο ευρύτερο πολεοδομικό σχέδιο, λαμβάνοντας υπόψη τις μελλοντικές τάσεις και προστατεύοντας νομοθετικά από την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Τα συγκροτήματα κατοικιών που απαρτιζόταν από γραμμικές, παράλληλες κατασκευές σχετικά μεγάλου ύψους, με σωστό χειρισμό του εδάφους και εξασφάλιση ελεύθερων χώρων και κοινόχρηστων εγκαταστάσεων, αναπτύσσονταν συνήθως κατά μήκος των οδικών αξόνων που ένωναν το ιστορικό κέντρο της πόλης με την περιφέρεια, η οποία χωρίζονταν καθαρά σε λειτουργικές ζώνες, ανάμεσα στις οποίες αφήνονταν και ουδέτερες για την αποφυγή της επιρροής της μίας στην άλλη (εικ. 2). Στις νέες κατασκευές διακρινόταν η πολεοδομική αντίληψη της οργάνωσης και της ικανοποίησης συστηματικά των βασικών αναγκών ενός συνοικισμού. Ενδιέφερε ο προσανατολισμός των κτιρίων, κυρίως μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και ύστερα από τις μελέτες του Le Corbusier, Gropius, κ.λπ., η κυκλοφορία, τα εμπορικά κέντρα, οι πλατείες, οι χώροι πρασίνου και αθλητισμού. Ακόμα και η μεγάλη απόσταση των συγκροτημάτων από το κέντρο της πόλης γινόταν ανεκτή χάρη στην εξέλιξη των μέσων μαζικής μεταφοράς. Δύο τάσεις επικράτησαν στον τρόπο οργάνωσης ενός συγκροτήματος: η μία διατήρησε χαμηλό ύψος στα κτίρια, της τάξης των 4 με 5 ορόφων, και η άλλη επεδίωξε ψηλότερες κατασκευές πάνω από 10 ορόφους. Δεν απαντήθηκε μέχρι και σήμερα το ερώτημα για το ποια τάση είναι προτιμότερη μιας και καθεμία από αυτές οδηγεί σε διαφορετική αντιμετώπιση τόσο ως προς τη γενική εικόνα του οικισμού όσο και ως προς τα πολεοδομικά του χαρακτηριστικά (ύψος κτιρίων, πυκνότητα⁷, συντελεστές δόμησης - κάλυψης, κ.ά.).⁸

⁷ Το ζήτημα του ύψους των κτιριακών συγκροτημάτων καθορίζει την πυκνότητα ανά εκτάριο. Η πυκνότητα που προτάθηκε από τους πολεοδόμους στην Γερμανία και στην Αερική ήταν από 300 μέχρι 450 κατοίκους ανά εκτάριο. Η πυκνότητα στις κατασκευές μεγάλου ύψους που υποστήριζε ο Le Corbusier έφτανε μέχρι και τους 1.000 κατοίκους ανά εκτάριο. Η τιμή της πυκνότητας πρέπει, στην ουσία, να δίνεται σε συνδυασμό με την εξασφάλιση ελεύθερων χώρων

⁸ Γκουβούση, Σ. Η. (2011). Συγκροτήματα κατοικιών. Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Θεσσαλονίκη, σελ. 48.

1.2 Χαρακτηριστικά παραδείγματα κοινωνικής και εργατικής στέγασης

Η *Cité Internationale Universitaire de Paris* είναι ένα συγκρότημα κτιρίων που βρίσκεται στο 14ο διαμέρισμα του Παρισιού στη Γαλλία (Εικ.3). Ιδρύθηκε το 1925 και αποτελείται από 40 κτίρια που φιλοξενούν περισσότερους από 12.000 φοιτητές, ερευνητές και καλλιτέχνες από περισσότερες από 140 χώρες.

Εικόνα 3: Η Cité Internationale Universitaire de Paris-Συγκρότημα κτιρίων Γαλλία 1925

Οι ιδρυτές της διεθνούς Cité ήθελαν να συμβάλουν στην οικοδόμηση ενός κόσμου ειρήνης δημιουργώντας ένα μέρος αφιερωμένο στην κινητικότητα των φοιτητών και τις διεθνείς ανταλλαγές. Η Cité Internationale Universitaire de Paris είναι ένα πρότυπο της αρχιτεκτονικής και του σχεδιασμού του 20ού αιώνα. Κάθε κτίριο σχεδιάστηκε από διαφορετικό αρχιτέκτονα και αντικατοπτρίζει την κουλτούρα και την αρχιτεκτονική του δημιουργού. Οι αρχιτέκτονες που συμμετείχαν στο έργο περιλαμβάνουν τους Léon Azéma, Le Corbusier, Lucien Bechmann, και Bernard Zehrffuss, μεταξύ άλλων. Τα κτίρια σχεδιάστηκαν για να προσφέρουν ένα άνετο και καλαίσθητο περιβάλλον διαβίωσης και μάθησης στους κατοίκους τους. Περιλαμβάνει επίσης πολλά αθλητικά κέντρα, καθώς και μια βιβλιοθήκη, μια αίθουσα συναυλιών και μια αίθουσα τέχνης. Η κοινότητα της Cité Internationale Universitaire de Paris στοχεύει στη δημιουργία μιας διεθνούς κοινότητας φοιτητών και ερευνητών, η οποία θα προωθεί την κατανόηση και τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών χωρών.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η έλλειψη στέγης και η ανάγκη για μαζική κατοικία έγιναν πιο έντονες. Η οικονομική ανάπτυξη οδήγησε στη μετατροπή της ανάγκης για εργατική κατοικία σε ανάγκη για κοινωνική κατοικία, καθώς αυτοί που δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να αποκτήσουν τη δική τους κατοικία, χρειάζονταν πρόσβαση σε προσιτές κατοικίες. Η πολιτική της στέγασης εστίασε στην ικανοποίηση των μαζικών αναγκών των ανθρώπων και η "ποιότητα" των κατοικιών δεν ήταν πλέον τόσο σημαντική, ιδίως για τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα που αναζητούσαν κοινωνική κατοικία.⁹

⁹ Heine, F. d.-M, maison heinrich heine. Ανάκτηση από la Cité internationale universitaire de Paris: <https://www.maison-heinrich-heine.org/a-propos/la-cite-internationale-universitaire-de-paris/>

1.3 Κατά την περίοδο από το 1947 έως το 1952, δημιουργήθηκε η *Unite d'Habitation* (εικ.4) από τον *Le Corbusier* στη Μασσαλία.

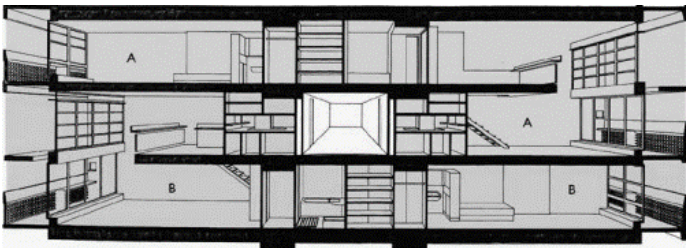

Εικόνα 4: *Unite d' Habitation* Στη Μασσαλία απο τον *Le Corbusier* 1952

Η πολυκατοικία της Μασσαλίας (εικ. 4). αποτελεί ένα από τα πιο αξιοσημείωτα πειράματα για την επίλυση του οικιστικού προβλήματος με χαμηλό κόστος. Προσφέρει διαμερίσματα με διαμπερή δωμάτια και διώροφη οργάνωση των χώρων. Η πολυκατοικία είναι οργανωμένη ως μια μικρή πόλη, διαθέτοντας όλες τις αναγκαίες υποδομές (καταστήματα, «δρόμους», χώρους ψυχαγωγίας κλπ.). Ο αρχιτέκτονας χρησιμοποιεί οικονομικά υλικά, όπως αδρανή και γκρι μπετόν, (εικ. 6). Επίσης, λαμβάνει ιδιαίτερη μέριμνα για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων των φτωχών, προσφέροντας φθηνές και εύκολες στην κατασκευή λύσεις.¹⁰ Λόγω της οικονομικής ανάπτυξης της δεκαετίας του 1950 και της έλλειψης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, οι ηγέτες του επιχειρηματικού και βιομηχανικού τομέα ανακάλυψαν ότι οι παντρεμένες γυναίκες μπορούσαν να αποτελέσουν ένα τεράστιο δυναμικό, αρκεί να απαλλαγούν από τα οικιακά καθήκοντα. Επομένως, οι άνθρωποι που είχαν προωθήσει τις ιδέες των γυναικών κατά τη δεκαετία του '50, υποστήριζαν την ελευθερία τους στη δεκαετία του '60. Η συλλογική φροντίδα των παιδιών δεν αποτελεί

πλέον μια λύση έκτακτης ανάγκης για τις φτωχές ανύπαντρες μητέρες, αλλά αποτελεί μια εποικοδομητική λύση για την κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.

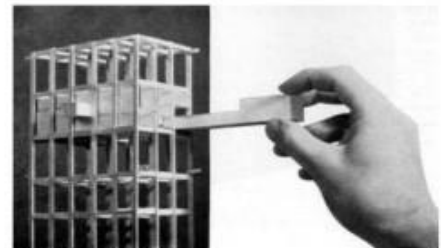
Είναι ένα συγκρότημα με 18 ορόφους και αποτελείται από 337 διαμερίσματα με 23 διαφορετικούς τύπους κατοικίας. Ο *Le Corbusier* για να κερδίσει χώρο, δημιουργεί κατοικίες διπλού ύψους με τρόπο έτσι ώστε να χρειάζεται ένας διάδρομος σε κάθε τρεις ορόφους. Με αυτό το σύστημα πρόσβασης απαιτούνται διάδρομοι μόνο στον 2ο, 5ο, 7ο, 8ο, 10ο, 13ο και 16ο όροφο. (εικ.5) Τα διαμερίσματα είναι μικρά (98τ.μ.) με 3.65μ μήκος, και επεκτείνονται σε όλο το πλάτος του κτιριακού όγκου, (εικ.6) επιτρέποντας μπαλκόνια και στις δύο πλευρές. Τα υπνοδωμάτια, οι πιο ιδιωτικοί χώροι, σχεδιάζονται με βάση τον ελάχιστο χώρο για να δώσουν περισσότερο χώρο στην ενιαία κουζίνα με καθιστικό, που ήταν και το επίκεντρο της μεταπολεμικής οικογενειακής ζωής. Η κουζίνα τοποθετήθηκε στο κεντρικό μέρος του σχεδίου, κοντά στην είσοδο, και συνδεόταν κατευθείαν, στο διπλού ύψους καθιστικό. Οι κοινόχρηστες λειτουργίες του κτιρίου περιλάμβαναν πλυντήρια, βρεφικούς σταθμούς, νηπιαγωγείο και εστιατόριο. Στην οροφή υπήρχε παιδική χαρά και παιδική πισίνα, ένας διάδρομος για τρέξιμο και ένα γυμναστήριο. Υπήρχαν επίσης, καταστήματα, ιατρείο και μπαρ.¹¹

Εικόνα 5 : *United' Habitation* -Τομή

Εικόνα 6 : Τα διαμπερή διαμερίσματα αναρτώνται μέσα στον μπετονένιο σκελετό

¹⁰ French, H. (2008), *New Urban Housing of the Twentieth Century – Plans- Sections and Elevations*, New York: W.W. Norton, σελ. 82

¹¹ Βενιεράκης Μ.- Μαυρούδη. Ν. (Ακαδημαϊκό έτος 2009-2010). "ΤΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ LE CORBUSIER". Τομέας Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού Πολεοδομία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ξάνθη, σελ.45.

Εικόνα 7: Λα Μίνα, Βαρκελώνη, Ισπανία

μεγαλύτερη κοινωνική στέρηση μέσα στη μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης.¹²

1.4 Περιοχή Λα Μίνα, Βαρκελώνη, Ισπανία

Η περιοχή της Λα Μίνα αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά παραδείγματα εργατικών κατοικιών στην Ευρώπη από το 1980 και μετά. Κατά την περίοδο μεταξύ 1945- 1975 (εικ.7) χτίστηκαν μεγάλες περιοχές της Βαρκελώνης με πολυώροφα διαμερίσματα κατά μήκος των τμημάτων της αστικής περιφέρειας για τους μετανάστες που αναζητούσαν εργασία στην πόλη .Είναι συγκρότημα κατοικιών που αποτελείται από πολυώροφα κτίρια και προσφέρει ποικίλες υπηρεσίες στους κατοίκους του, όπως σχολεία, πάρκα, καταστήματα και παιδικούς σταθμούς. το οποίο χτίστηκε ειδικά για την μεταστέγαση των κατοικιών της παραγκούπολης. Σήμερα σε αυτό στεγάζεται μια τσιγγάνικη κοινότητα και έχει τη

Εικόνα 9 : Αλτενγκεν, Ολλανδία, Συνεταιριστική Κοινότητα

Εικόνα 8: Αλτενγκεν, Ολλανδία, Συνεταιριστική Κοινότητα

1.5 Συνεταιριστική Κοινότητα Αλτενγκεν, Ολλανδία –

Η κοινότητα σχεδιάστηκε από τους Francine Houben και Jacob van Rijs του γραφείου αρχιτεκτονικής MVRDV και κατασκευάστηκε τη δεκαετία του 1990 στην πόλη Almere της Ολλανδίας. Πρόκειται για ένα πειραματικό έργο που προσπαθεί να συνδυάσει την εργατική κατοικία με φύση. η "Almere Oosterwold Cooperative Community" στην πόλη Almere της Ολλανδίας. Πρόκειται για μια συνεταιριστική κοινότητα που σχεδιάστηκε από τους αρχιτέκτονες Francine Houben και Jacob van Rijs του γραφείου αρχιτεκτονικής MVRDV, και κατασκευάστηκε τη δεκαετία του 1990. Η Almere Oosterwold Cooperative Community είναι μια κοινότητα (εικ.7,8) που αποτελείται από περίπου 25 οικογένειες, οι οποίες συνεργάστηκαν για να κατασκευάσουν τα σπίτια τους και να δημιουργήσουν μια πιο αυτόνομη κοινότητα με βιώσιμες πρακτικές. Τα σπίτια είναι κατασκευασμένα με ανακυκλώσιμα υλικά και βιώσιμες τεχνολογίες, και οι κάτοικοι χρησιμοποιούν τις δικές τους πηγές ενέργειας και νερού. Η κοινότητα έχει δημιουργήσει επίσης μια κοινότητα κήπων, καθώς και μια κοινότητα καλλιεργειών, όπου οι κάτοικοι μοιράζονται τις γεωργικές τους πρακτικές και την παραγωγή τους. Η Almere Oosterwold Cooperative Community θεωρείται ένα παράδειγμα επιτυχημένης αυτοοργάνωσης και συνεργατικής κατασκευής κοινοτήτων (εικ.8,9).¹³

¹² Μπουμπουρέση, Α. (2017). Διπλωματική εργασία: Αστική ανάπτυξη των πόλεων: συγκριτική μελέτη Βαρκελώνης - Θεσσαλονίκης. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Γεωγραφίας, Μυτιλήνη.

¹³ MVRDV. Ανάκτηση από ALMERE OOSTERWOLD: <https://www.mvrdv.com/projects/32/almere-oosterwold>

2^ο Οι εργατικές κατοικίες στα Χανιά

2.1 Επεκτάσεις

Το 1900 (Εικ. 10) ξεκίνησαν οι πρώτες προσπάθειες για τον οργανωμένο σχεδιασμό και την επέκταση της πόλης, ενώ μέχρι τότε είχαν καταγραφεί μόνο οι χώροι από τους Ενετούς και τους Τούρκους. Το 1901 συντάχθηκε το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης, (Εικ. 11) το οποίο περιλάμβανε τη δημιουργία μεγάλων οδικών αξόνων και τετραγώνων, καθώς και αύξηση στους συντελεστές δόμησης. Σε ορισμένες περιοχές χτίστηκαν πολυκατοικίες τετραώροφες και πενταώροφες. Το 1903 άρχισε η κατεδάφιση ενός τμήματος των Ενετικών τειχών με σκοπό την ενοποίηση της παλιάς πόλης με τη νέα. Οι κατεδαφίσεις συνεχίστηκαν μέχρι το πρώτο μισό του 20ου αιώνα, αλλά δεν ήταν δυνατή η πλήρης καταστροφή των τειχών λόγω της ισχυρής κατασκευής τους.¹⁴

Μετά τη νικηφόρα έκβαση για την Ελλάδα των Βαλκανικών πολέμων, υπογράφεται την 01/12/1913 η Ένωση της Κρήτης με τον Ελλαδικό χώρο και τα Χανιά συνεχίζουν την πορεία τους ως μια μεγάλη επαρχιακή πόλη¹⁵. Αυτό έφερε ως αποτέλεσμα την ένταξη στο σχέδιο πόλης νέων συνοικιών όπως αυτές της Νέας Χώρας, του Αγίου Λουκά, των Δικαστηρίων, του Αγίου Ιωάννη, των Λενταριανών καθώς και η συνοικία της Χαλέπας εντάσσεται στον Δήμο Χανίων (Εικ. 12).

Εικόνα 10: Αποψη της πόλης 1900 Πρώτο

Εικόνα 11 : ρυμοτομικό 1901

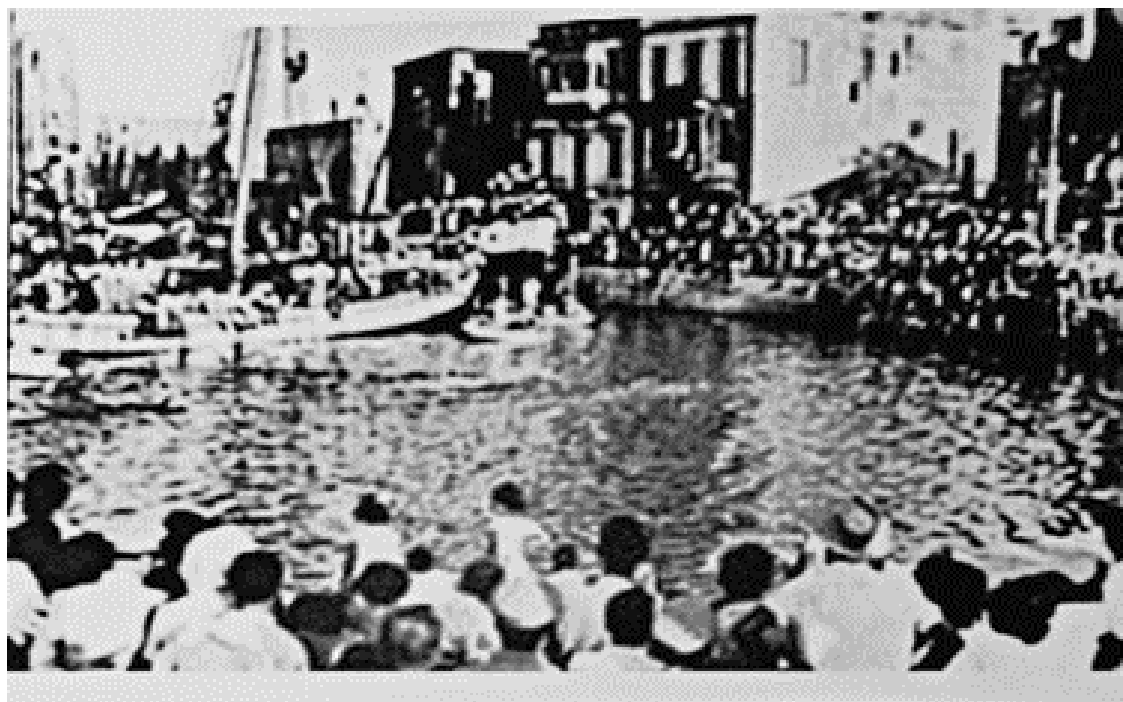

Εικόνα 12: Το νέο σχέδιο πόλης όπως αυτό διαμορφώθηκε από το 1913 μετά την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα με αποχρώσεις του γκρι από το πιο σκούρο στο πιο ανοιχτό τόνο απεικονίζονται η παλιά πόλη το πρώτο σχέδιο πόλης του 1900 και το νέο σχέδιο πόλης μετά το 1913

¹⁴ Πέτρου, Ε. (2016). «Πολιτικές και προτάσεις διαχείρισης και προστασίας ιστορικών κέντρων», επιβ. Διμέλλη Δέσποινα, Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ. 184-185

¹⁵ Τσίβης, Γ. Δ. (1993). Χανιά 1252-1940. Αθήνα: Γνώση, σελ. 31 -262

2.2 Προσφυγικές και εργατικές κατοικίες στα Χανιά

Εικόνα 13: Άφιξη Μικρασιατών, αναχώρηση Τουρκοκρητικών από το λιμάνι των Χανίων

Κομβικό και τραγικό γεγονός για την πόλη αποτελεί η άφιξη και **Καταστροφής της Σμύρνης**. (Εικ. 13) **Τον Σεπτέμβριο του 1922**, 3.318 άνδρες και 5.738 γυναίκες ¹⁶ καταφτάνουν στα Χανιά και στεγάζονται προσωρινά στο Φρούριο του *Φιρκά* (εικ.14) στον Ιταλικό στρατόνα (εικ.15) στο *Δημαρχείο* (εικ.16) ,στην αίθουσα του Συλλόγου «Ο Χρυσόστομος», στη σχολή της Χωροφυλακής, στα σχολεία, στην αίθουσα Πανελλήνιο» (Λύκειο Ελληνίδων). Το πρώτο διάστημα τα προβλήματα είναι πολλά και με μεγάλη δυσκολία καλύπτονται στοιχειώδεις ανάγκες με αποτέλεσμα οι συνθήκες διαβίωσης να είναι άθλιες. Οι πρώτες πειστικές ανάγκες των προσφύγων καλύφθηκαν, έστω και πλημμελώς από το κράτος από ιδιώτες και από τις ντόπιες και ξένες φιλανθρωπικές ενώσεις που δραστηριοποιήθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο.¹⁷

Στις 20/01/1923 υπογράφηκε η σύμβαση περί ανταλλαγής πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Σημαντικό θεσμικό γεγονός το διάταγμα 17/07/1923 «περί σχεδίων πόλεων , κωμών και συνοικισμών του κράτους και οικοδομής αυτών». Στη συνέχεια 25/9/1923 η (Ε.Α.Π.) Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων¹⁸ αναλαμβάνει το έργο της εγκατάστασης τους εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα εργασία και οριστική στέγαση. Στα Χανιά οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε πρώην μουσουλμανικά σπίτια στη Σπλάντζια (εικ.18) , στο Κουμ Καπί (εικ.19) στη νέα χώρα στη Σούδα¹⁹ (εικ.17) και στα περίχωρα Τσικαλαριά, Νεροκούρου, Μουρνιές. «Στην πόλη των Χανίων έξω από τα τείχη και σε δύο περιοχές στο Κουμ Καπί και στη Νέα χώρα συναντώνται δύο συγκροτήματα κατοικιών που χωρίς δισταγμό χαρακτηρίζονται σαν αστικές τρώγλες. Τα κατασκευάσματα αυτά κατάλοιπα των οικισμών των Βεγγαζίων ή Τενεκέ Μαχαλά και των αστέγων φτωχών προσφύγων του 1924 στεγάζουν ακόμα ένα μεγάλο αριθμό κατοίκων με πολύ άσχημες και απαράδεκτες συνθήκες σε πολύ αξιόλογες και κεντρικές περιοχές» Θ. Αργυρόπουλος -Α. Τρίτσης, *Πολεοδομική μελέτη Χανίων, Αθήνα 1964*

Εικόνα 14: Άποψη φρουρίου Φιρκά, αρχές 20ου

Εικόνα 15: Ο Ιταλικός Στρατόνας αρχές 20ου αιώνα

Εικόνα 16: Το δημαρχείο της πόλης

¹⁶ Η άφιξη των προσφύγων στα Χανιά μέσα από τον τοπικό Τύπο. Ζαχαρένιας Σημαντηράκης << Μικρά Ασία, χαιρε . Δόξα και συμφορά >>12^ο Χανιώτικα Νέα -Ιδρυμα Αγία Σοφία 13 /7/1991

¹⁷ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα :Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ.28

¹⁸ Ο Βενιζελισμός και Πρόσφυγες στην Κρήτη, επιμέλεια έκδοσης: Βάλια Βαρουχάκη, εκδ. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών 'Ελευθέριος Βενιζέλος', Ηράκλειο-Χανιά, 2008, Εισαγωγή υπο Ν.Ανδριώτη σελ. 14

¹⁹ Μανώλη Μανούσακα τζαμιά, τεκέδες και τουρμπέδες στο νόμο Χανίων. εκδ. Έρεισμα, Χανιά 2013, Σελ.92-93, (Στη θέση του τζαμιού, μετά την εγκατάσταση των προσφύγων, κτίστηκε η εκκλησία του Αγίου Νεκταρίου)

Η πρώτη προσπάθεια οργανωμένης δόμησης για τη στέγαση των προσφύγων λαμβάνει χώρα στη θέση του **τούρκικου νεκροταφείου** μετά τη μετεγκατάσταση του²⁰. Ο προσφυγικός οικισμός και η κατασκευή νέων καταστημάτων και μιας πλατείας συνεισφέρουν στην επέκταση του εμπορικού κέντρου έξω από την παλιά πόλη. Στα Χανιά ο αστικός προσφυγικός συνοικισμός της Ε.Α.Π κατασκευάστηκε εκτός σχεδίου πόλεως βόρεια του Φραγκικού νεκροταφείου στην ανταλλάξιμη ιδιοκτησία του μουσουλμάνου Μουσταφά Αλήγιώτη έκτασης 35.826 τετραγωνικά μέτρα η οποία μεταβιβάστηκε με την 37897/ΦΕΚ 41 Β/07/04/1930 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας στην Ε.Α.Π. Ο προσφυγικός οικισμός στα οικοδομικά τετράγωνα των σημερινών κατοίκων οδών Κωνσταντινουπόλεως, Σμύρνης και Ιωνίας αποτελείται από 40 διπλό κατοικίες για 80 οικογένειες και 12 αδόμητα οικόπεδα και ολοκληρώνεται τέλη του 1928. Η γενική άποψη για το συνοικισμό της Ε.Α.Π δεν υπήρξε θετική²¹ τόσο ως προς το μέγεθος όσο και για την ποιότητα της κατασκευής. Για την προσωρινή παραχώρηση των κατοικιών στους προσφυγικούς συνοικισμούς πραγματοποιείται μέσω του τύπου πρόσκληση των προσφύγων,²² ενώ δημοσιοποιούνται στη συνέχεια τα ονόματα των αποκατασταθέντων²³ η οριστική παραχώρηση θα πραγματοποιηθεί μετά τον πόλεμο τελικά στα Χανιά (εικ.21) έχουν επισημανθεί προσφυγικοί συνοικισμοί με 148 κατοικίες αλλά και μεμονωμένες σε ανταλλάξιμα οικόπεδα από τις οποίες ελάχιστες διατηρούνται χωρίς αλλοιώσεις ,σε καλή κατάσταση , στις θέσεις Μπόλαρη και Δικαστήρια²⁴.(Εικ.20)

Εικόνα 19 : Άποψη περιοχής Κουμ Καπί και Χαλέπας, το Μεσοπόλεμο

Εικόνα 18 : Η συνοικία της Σπλάντζιας την εποχή α-νταλλαγής των πληθυσμών

Εικόνα 17 : Η Νέα Χώρα, την εποχή ανταλλαγής των πληθυσμών

²⁰ Με γνωμάτευση του ιατροσυνεδρίου, το 1920, για την εκταφή των νεκρών, διατάσσεται η μετατόπιση του τούρκικου νεκροταφείου, από το κέντρο πλέον της πόλης.

²¹ «ο προσφυγικός συνοικισμός» εφημ. Κήρυκας φ. 11 /11/ 28 << εις των προσφυγικών συνοικισμών μετέβη 12 τρίτου του 29 ο γενικός διοικητής Γ .Κατεχάκης να εξετάσει κατά πόσον είναι αληθή και αν πράγματι υπάρχουν νεόκτιστη κατοικία αι οποία είναι ετοιμόρροποι.>> (εφημ. Κήρυκας φ.13/3/29).

²² «οι αστοί πρόσφυγες, πρόσκληση προσφύγων» εφημ. **Εσπερινός Ταχυδρόμος** φ.5529/16-11-37

²³ «Δια τους αποκατασθέντας πρόσφυγες » εφημ. **Εσπερινός Ταχυδρόμος** φ.5692/18-12-37

²⁴ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2014). « Τα Χανιά στα χνάρια του χρόνου – Από την Ένωση στο 2013», εκδ. ΤΕΕ-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, Χανιώτικα Νέα, Καθημερινή Εφημερίδα των Χανίων, σελ. 9.

«Οι πρόσφυγες: 1) της Χαλέπας στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Χανίων, 2) του Αγίου Ιωάννη, του άνω και κάτω Κούμ-Καπί, του Μπόλαρη, των Δικαστηρίων και του Κήπου στο Δημοτικό Νοσοκομείο, 3) των συνοικιών Καστέλλι, Τζαμί Παραλίας, Σχολ. Χωροφυλακής, στο Αμερικάνικο Ιατρείο παρά το Φρουραρχείο, ενώ οι της υπόλοιπης πόλης Νέας Χώρας, Βαρούσι, Τοπανά και Εβραϊκής στο Δημαρχείο.» 0 Βενιζελισμός και Πρόσφυγες στην Κρήτη, επιμέλεια έκδοσης: Βάλια Βαρουχάκη, εκδ. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών 'Ελευθέριος Βενιζέλος', Ηράκλειο-Χανιά, 2008, σελ. 12.

Ο πρώτος προσφυγικός συνοικισμός **Μπόλαρη**, που αναπτύχθηκε ως βελτιωμένος κατασκευαστικά, βρισκόταν δυτικά της οδού Μπόλαρη-Δικαστηρίων (σήμερα γνωστή ως Ηρώων Πολυτεχνείου). Αυτός ο προσφυγικός οικισμός προσέλκυε πολλούς κατοίκους και χρησιμοποιούταν ως υπαίθριος χώρος κοινωνικής επαφής μέχρι τα τέλη 1970²⁵. Παρατηρείται λοιπόν, ότι οι δύο πρώτες προσπάθειες αποκατάστασης των προσφύγων πραγματοποιήθηκαν κοντά σε κέντρα εμπορικής δραστηριότητας και αναψυχής, πράγμα που διευκόλυνε την ένταξή τους στη χανιώτικη κοινωνία. Η Αμερικανική Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων ανέλαβε δράση και ίδρυσε ένα ορφανοτροφείο για την αποκατάσταση περίπου 5.000 παιδιών. Στη συνέχεια, η πλειοψηφία των προσφύγων επανεγκαταστήθηκε σε νέες γειτονιές που είχαν πρόσφατα ενταχθεί στο νέο σχέδιο πόλης²⁶ (Εικ.20)

Η προσπάθεια για την ανάπτυξη της πόλης των Χανίων συνεχίζεται, με σημαντικότερο γεγονός την υπογραφή σύμβασης για την εκτέλεση των πρώτων σημαντικών έργων στη Σούδα το 1934. Ταυτόχρονα, ιδρύθηκε ο Ναυτικός Όμιλος Χανίων, ο οποίος είχε δραστηριότητες που περιλάμβαναν κυρίως αγώνες κολύμβησης στο παλιό λιμάνι μπροστά από το λιμεναρχείο, μέχρι την οργάνωση και λειτουργία των εγκαταστάσεων του κατά τη δεκαετία του 1960. Η βιομηχανία της περιόδου περιοριζόταν στα βυρσοδεψεία της Χαλέπας, τη βιομηχανία κατεργασίας γεωργικών προϊόντων ΑΒΕΑ στη Νέα Χώρα και στα λατομεία Λενταριανών και Χαλέπας (Βαρδόκωστα και Σγουρού).²⁷ Αργότερα οι πλειοψηφία των προσφυγικών κυμάτων αποκαταστάθηκε στις νέες γειτονιές οι οποίες είχαν πρόσφατα ενταχθεί στο νέο σχέδιο πόλης²⁸.

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι στις περιοχές όπου έχουν εφαρμοστεί τα προγράμματα οικιστικής στεγαστικής αποκατάστασης παρατηρείται έντονο το φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης όμως με μια ενιαία μορφολογική ανάγνωση των κατοικιών η οποία οφείλεται πιθανόν στη διαδικασία της αυτοστεγάσης δηλαδή την εφαρμογή του ίδιου τύπου κατοικίας που εφαρμόστηκε και στα προγράμματα στεγαστικής αποκατάστασης αλλά παραγμένη με ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και επίβλεψη από εργολάβο μηχανικό σε εποχής.²⁹

Εικόνα 20 : Αεροφωτογραφία της πόλης το 1938 με τις πρώτες θέσεις των προσφυγικών οικισμών. 1 Ε.Α.Π, 2 Φιστικιές 3, Άγιος Ιωάννης, 4 Μπόλαρη, 5 Δικαστήρια, 6 περιοχή ΕΑΠ. Διατηρούμενες μέχρι σήμερα προσφυγικές κατοικίες στη θέση Μπόλαρη, Οδός Πολέντα, Δικαστήρια Οδός Βαμβακά, Φιστικιές Οδός Κριαρά

Εικόνα 21 : Χάρτης Χανίων μετά τον βομβαρδισμό των 2ου παγκοσμίου πολέμου 1941 (Ένα μεγάλο μέρος της παλιάς πόλης καταστράφηκε αδίστακτα μέσα σε λίγες ημέρες. Ο χάρτης σημειώνει με μαύρο τα κτίρια που έχουν υποστεί ολοκληρωτική καταστροφή, με πράσινο κτίρια με σοβαρές ζημιές, με κόκκινο κτίρια με λίγες ζημιές και με κίτρινο τα άθικτα κτίρια)

²⁵ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (1998). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ. 50.

²⁶ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013 ». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ. 40.

²⁷ Κέκερη, Μ. (2015). « Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής : Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ. 8

²⁸ 0 Βενιζελισμός και Πρόσφυγες στην Κρήτη, επιμέλεια έκδοσης: Βάλια Βαρουχάκη, εκδ. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών 'Ελευθέριος Βενιζέλος', Ηράκλειο-Χανιά, 2008, σελ. 123

²⁹ Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ. 24-25

Το 1946 (Εικ. 22) πραγματοποιείται η δεύτερη φάση του σχεδίου πόλεως με το βασιλικό διάταγμα Β.Δ.335 /14.11.46 .Στα χρόνια που ακολουθούν τη γερμανική κατοχή το ρυμοτομικό σχέδιο προέβλεπε αλλοίωση του ιστορικού και πολεοδομικού ιστού της παλαιάς πόλης με την κατεδάφιση μεγάλου αριθμού κατοικιών και μνημείων και αναδασμό των οικοπέδων που θα προέκυπταν (ΦΕΚ 50/16.4.47). Σε ορισμένες περιοχές όπου εφαρμόστηκε το ανωτέρω σχέδιο οι συνέπειες ήταν καταστροφικές. Το 1965 η παλαιά πόλη χαρακτηρίζεται ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο με υπουργική απόφαση 6478 /65 ΦΕΚ 523Β και αρχίζει μια προσπάθεια διατήρησης και ανάδειξης της. Το 1978 εγκρίνονται οι ισχύοντες έως σήμερα όροι δόμησης με το διάταγμα 678Δ1978 και **το 1988 εγκρίνεται** και δημοσιεύεται το γενικό πολεοδομικό σχέδιο Χανίων αξιοσημείωτο είναι το θέμα της οργανωμένης δόμησης για την πόλη των Χανίων αφού η εφαρμογή του παρατηρείται αρκετά αργά σε σχέση με την έλευση των προσφύγων με τη δημιουργία των πρώτων οικιστικών προγραμμάτων στεγαστικής αποκατάστασης να εμφανίζονται μόλις το 1947 στην οδό Μαλίνου στην περιοχή του αγίου Ιωάννη.³⁰

Η πρώτη προσπάθεια για την ανοικοδόμηση της πόλης μετά το ρυμοτομικό σχέδιο έγινε με την κατασκευή 40 λαϊκών κατοικιών για τους πυροπαθείς βομβόπληκτους του πολέμου, που βρίσκονταν απέναντι από το 8ο Δημοτικό Σχολείο στον Άγιο Ιωάννη και ήταν γνωστές ως Κατοικίες Μαλίνου. Το 1948 διεξήχθη κλήρωση για τους δικαιούχους. Στην παλιά πόλη, παρά τις αυξημένες προσδοκίες, κατασκευάστηκαν μόνο 36 λαϊκές κατοικίες στη βομβαρδισμένη τότε περιοχή της Σπλάντζιας, η **Λαϊκή Πολυκατοικία Σπλάντζιας** (Εικ.23) . Στη γωνία Σήφακα και Δασκαλογιάννη κατασκευάστηκε η πρώτη διώροφη οικοδομή στην Ελλάδα για την στέγαση της Υπηρεσίας Ανοικοδόμησης, δείγμα του ενδιαφέροντος για τη βομβαρδισμένη ελληνική πόλη. Η Υπηρεσία συνέβαλε επίσης στην επισκευή των αποθηκών επιστράτευσης στο Καστέλλι για τη στέγαση 12 οικογενειών αστέγων. Πραγματοποιήθηκε διανομή υλικών, κυρίως ξυλείας, τσιμέντου, κεραμιδιών για την αυτοστέγαση, στη οποία, λόγω αδυναμίας αποζημίωσης, δεν συμμετείχαν τα ρυμοτομούμενα κτίσματα της παλιάς πόλης³¹

Έπειτα ακολούθησε η αποκατάσταση, η στέγαση των Τρωγλοδυτών, των τειχών της πόλης σε 27 λαϊκές κατοικίες στα Λενταριανά, βόρεια της εκκλησίας του Αγίου Χαράλαμπου, ονομαζόμενων Οικισμός **Τρωγλοδυτών Ι**. Επίσης, το 1956 δημιουργήθηκε ο προσφυγικός οικισμός στη θέση Παχιανά. Στην περιοχή του Αγίου Ιωάννη και πίσω από τη Δεξαμενή, το 1958 κατασκευάστηκαν από τον Ο.Ε.Κ. 100 εργατικές κατοικίες σε τρεις τύπους, γνωστές ως **XANIA Ι**. Την ίδια περίπου περίοδο, ένα άλλο ποσοστό των προσφύγων εγκαταστάθηκε στον Προσφυγικό Οικισμό του Αγίου Λουκά.³²

³⁰ Ρέλιας, Γ. (2010). *Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ. 24-25*

³¹ Κέκερη, Μ. (2015). «*Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων*», επιβ. καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . *Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ. 10*

³² Κέκερη, Μ. (2015). «*Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων*», επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . *Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. , σελ.7*

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950, περίπου 100 νέα κτίρια κατοικιών κατασκευάζονταν στην πόλη κάθε χρόνο, με επιπλέον ορόφους να κατασκευάζονται σε υπάρχοντα κτίρια. Το 1962, εξετάστηκε η κατασκευή του "οικισμού των Τρωγλοδυτών II" στα ανατολικά των εργατικών κατοικιών στα Λενταριανά, που αποτελούνταν από 89 κατοικίες σε δύο διαφορετικούς τύπους. Επιπλέον, στην παρακείμενη έκταση των 17.380 στρεμμάτων (ανταλλάξιμο κτήμα 5.652) κατασκευάστηκε με αμερικάνικη βοήθεια στις 15/11/61, (εικ 24) το 15ο Δημοτικό Σχολείο και δημιουργήθηκαν οικοδομικά τετράγωνα με 42 οικοπέδα για την εξυπηρέτηση αστών προσφύγων.³³ Εννέα χρόνια αργότερα, το 1971, ιδρύθηκε ο "οικισμός Σάντουιτς I". Ο Προσφυγικός Οικισμός Σάντουιτς II δημιουργήθηκε στην ίδια περίοδο και σε κοντινή απόσταση και ανατολικά του Οικισμού Τρωγλοδυτών I, προσθέτοντας έναν ακόμα οικισμό στην περιοχή. Το 1965, συνέχισε το έργο του ΟΕΚ με την κατασκευή 110 νέων εργατικών κατοικιών στη θέση Πύργος Χαλέπας, σε μια έκταση 14,5 στρεμμάτων και σε τρεις διαφορετικούς τύπους κατοικιών. Αυτό το έργο είναι γνωστό ως **XANIA II**.

Μετά τις τραγικές επιπτώσεις της Μικρασιατικής Καταστροφής και του Εμφυλίου Πολέμου, η πόλη των Χανίων εστίασε τις προσπάθειές της στην αποκατάσταση των ζημιωθεισών ομάδων και στην κατασκευή πολλών δημόσιων έργων. Από αυτά, η κατασκευή του αεροδρομίου στο Ακρωτήριο το 1956 θεωρείται ένα από τα πρώτα και πιο σημαντικά. Κατά την περίοδο της Δικτατορίας, « την δεκαετία του 70' χαρακτηρίζεται από συστηματική κατασκευή νέων πολυκατοικιών με αντιπαροχή και αρχίζει η κατεδάφιση των χαρακτηριστικών διώροφων κατοικιών της Κρητικής πολιτείας και του Μεσοπολέμου. Πρώτη κατεδάφιση της τράπεζας Κρήτης προκειμένου στο οικοπέδο της να κατασκευαστεί το δημόσιο κτίριο των οικονομικών υπηρεσιών της πόλης. » (Ενεκρίθη το πρακτικό του διενεργηθέντος την 16/04/69 διαγωνισμού διά την εκτέλεσιν των εργασιών και εγκαταστάσεων ανεγέρσεως κτιρίου οικονομικών υπηρεσιών Χανίων ευφημ. Εθνική Φωνή φ. 733/ 10/05/69 και ευφημ.. Χανιώτικα Νέα φ./ 426 10/05/69 και φ./ 511 19/08/69

Μέχρι το 1974, ολοκληρώθηκε η αναδιαμόρφωση του κέντρου της πόλης, ενώ η εμφάνιση της πόλης έξω από τα τείχη της άλλαξε σημαντικά.³⁴ Μετά την έγκριση του Γ.Π.Σ Χανίων Σούδας και τμημάτων των γύρω δήμων, ακολούθησε η έγκριση των πολεοδομικών αιτήσεων επέκτασης της πόλης. Ακολούθησε η δημιουργία της οικιστικής περιοχής του Κουμπελή από τον οικιστικό Συνεταιρισμό (ΣΟΔΥ), ενώ το 1986ο ΟΕΚ υποστήριξε την ενίσχυση των εργατικών κατοικιών στη θέση Νταμάρια Λενταριανών, με 73 νέες κατοικίες και έργα υποδομής, έργο γνωστό ως **XANIA III**. Ο ΟΕΚ υποστήριξε επίσης την κατασκευή 11 πολυκατοικιών και έργων υποδομής στην περιοχή Κόκκινο Μετόχι το 1991, ένα έργο γνωστό ως **XANIA IV**.

Εικόνα 24 : Δημοτικό Σχολείο 15ο

³³ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013 ». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Αντικής Κρήτης, σελ.39.

³⁴ Μετά το τέλος της δικτατορίας, έγινε επανεκκίνηση των έργων δημοσίων έργων, με την ίδρυση του Πολυτεχνείου Κρήτης το 1977 στο λόφο του Προφήτη Ηλία. Μόλις ένα χρόνο αργότερα, το 1978, εγκρίθηκε και δημοσιεύθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Χανίων. Στη συνέχεια, ακολούθησε μια σειρά έργων δημοσίων έργων, μεταξύ των οποίων η ίδρυση του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών το 1979, η μελέτη της γενικής ανάπτυξης του Ακρωτηρίου Χανίων-Σούδας και η μεταφορά 15.814, 20 τετραγωνικών μέτρων από το στρατόπεδο Τζομπανάκη για τη δημιουργία πάρκου και 2000 τετραγωνικών μέτρων για το πολιτιστικό κέντρο της πόλης. Μετά τη δημιουργία του πάρκου ειρήνης και Φιλίας των Εθνών, ακολούθησε η διαμόρφωση βασικών ανοιχτών χώρων στο νεκροταφείο του Φραγκικού, στη Νέα Χώρα, στη Χαλέπα και στα Λενταριανά.

2.3 Ενταξη προσφυγικών και εργατικών συνοικισμών στο πολεοδομικό συγκρότημα των Χανίων

Οι οικισμοί που αναφέρθηκαν παραπάνω συνοπτικά, αναπτύχθηκαν χρονολογικά από το 1928 έως και το 1991. Ο σχεδιασμός στις περισσότερες περιπτώσεις βασίστηκε στο ορθοκανονικό σύστημα. Πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά τα συγκροτήματα αυτά εκφράζουν τις αρχές του μοντέρνου κινήματος σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Σύμφωνα με τον ΟΕΚ οι κατοικίες συντίθενται σε συγκροτήματα με ελεύθερες διατάξεις, σε σειρά ή τεθλασμένους στίχους, δημιουργώντας άνετους ακάλυπτους χώρους ανάμεσα στα κτήρια και ευχάριστες προοπτικές. Στους χώρους αυτούς και ανάμεσα σε χώρους πρασίνου κινείται ελεύθερα ένα δίκτυο πεζοδρόμων απομονωμένο από την κίνηση των αυτοκινήτων. Ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας στα Χανιά έχει πραγματοποιήσει 4 προγράμματα κοινωνικής κατοίκησης τα Χανιά Ι, τα Χανιά ΙΙ, τα Χανιά ΙΙΙ και τα Χανιά ΙV.³⁵

³⁵ Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ. 45.

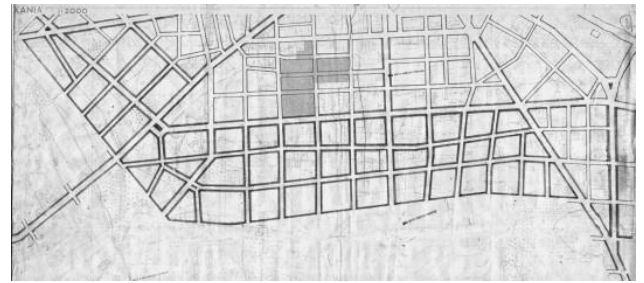
2.3.1. Οικισμός στη θέση Τούρκικου Νεκροταφείου : 1928

Ο προσφυγικός αυτός συνοικισμός αποτελεί το πρώτο παράδειγμα οργανωμένης αποκατάστασης των προσφύγων στην περιοχή των Χανίων. (Εικ. 25) Η διαμόρφωση των κατοικιών γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχουν διπλοκατοικίες με κοινή μεσοτοιχία και δίρριχτη στέγη. Έτσι δημιουργούνται 40 κτίσματα για τη στέγαση 80 οικογενειών προσφύγων, οι οποίες οργανώνονται σε 5 οικοδομικά τετράγωνα σε σχήμα καννάβου (Εικ. 26). Οι κατοικίες είναι αυστηρά τυποποιημένες και έχουν ορθογωνικό σχήμα με συνολικό εμβαδόν 35 τ.μ. Ο σχεδιασμός τους έχει επικεντρωθεί στις σχέσεις μετάβασης και ιδιωτικότητας σε αρχιτεκτονικό και αστικό επίπεδο (Εικ. 26), χρησιμοποιώντας ένα φίλτρο (πρασιά) για τη δημιουργία ξεχωριστών διαδρομών μεταξύ του δημόσιου, ημι-ιδιωτικού και ιδιωτικού χώρου.³⁶

Εικόνα 25 :Απεικόνιση του οικισμού (με κόκκινο σε σχέση με την πόλη

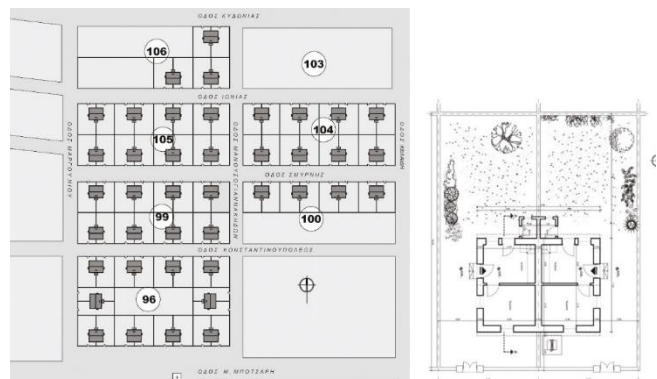
Ο χαρακτήρας της εσωστρέφειας αφορά αποκλειστικά τον τρόπο με τον οποίο οι πρόσφυγες αλληλοεπιδρούν με τους υπόλοιπους κατοίκους της πόλης, ενώ παράλληλα υποστηρίζει την επικοινωνία μεταξύ των κατοίκων του οικισμού, μέσω της τοποθέτησης των γειτονικών αυλών σε κοντινή απόσταση. Ωστόσο, ένα αρνητικό στοιχείο είναι η έλλειψη δημόσιων χώρων (Εικ. 27) . Σήμερα μόνο κάποια τμήματα των κατοικιών αυτών υφίστανται ακόμη καθώς τα περισσότερα έχουν αντικατασταθεί από πολυκατοικίες. (Εικ. 28)

Εικόνα 26 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 28: Σημερινές εικόνες της περιοχής (Οδός Σμύρνης)

Εικόνα 27: Σχέδια κατόψεων κατοικίας, τομή και όψεις

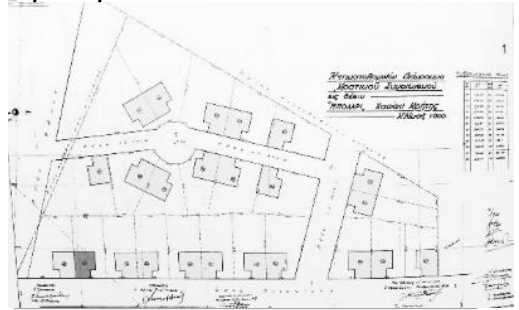
³⁶ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.12.

2.3.2. Οικισμός Μπόλαρη

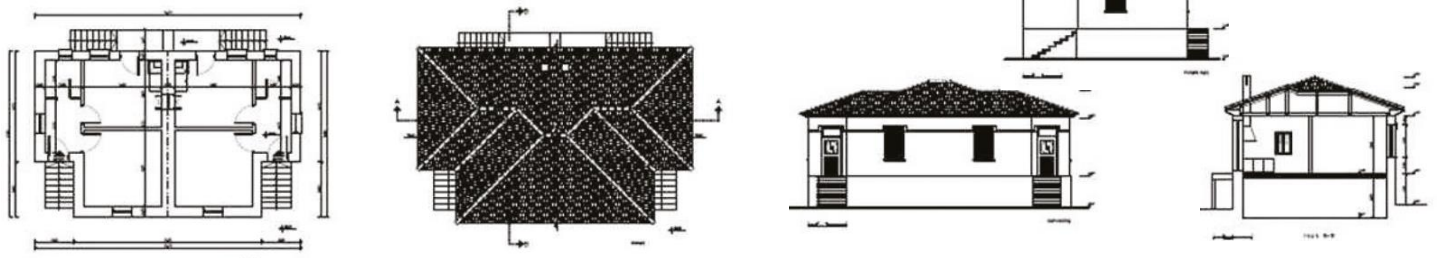
Ο οικισμός Μπόλαρη αποτελεί το δεύτερο παράδειγμα οργανωμένης δόμησης για τη στέγαση προσφύγων στα Χανιά (Εικ.29). Οι κατοικίες τοποθετούνται σε ζεύγη με κοινή μεσοτοιχία και τετράρριχτη στέγη κατά τον διαμήκη άξονα, δημιουργώντας έτσι 12 κτίρια (διπλοκατοικίες) για την στέγαση 24 οικογενειών προσφύγων, οι οποίες οργανώνονται σε 3 οικοδομικά τετράγωνα (Εικ.30).³⁷ Οι κατοικίες, που χαρακτηρίζονται από αυστηρή τυποποίηση, είναι ορθογωνικού σχήματος και έχουν συνολικό εμβαδό 47,5 τ.μ. Η κάτοψή τους αποτελείται από δύο ζώνες, με την πρώτη να περιλαμβάνει τον χώρο εισόδου-χολ και το μπάνιο που βρίσκεται εντός της κατοικίας και τη δεύτερη να αποτελείται από τον χώρο δωματίου και τον χώρο της κουζίνας. Επιπλέον, υπάρχει και υπόγειος χώρος. Ο σχεδιασμός της κατοικίας έγινε με έμφαση στην ιδιωτικότητα και τις σχέσεις μεταξύ των χώρων σε αρχιτεκτονικό και αστικό επίπεδο. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δημιουργία ενός φίλτρου κατά τη διαδικασία μετάβασης από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο (Εικ.31). Η επικοινωνία μεταξύ των κατοίκων της κατοικίας διευκολύνεται μέσω της τοποθέτησης των γειτονικών αυλών σε άμεση επαφή (Εικ.32), ενώ ο εσωστρεφής χαρακτήρας αφορά μόνο την επαφή των προσφύγων με τους υπόλοιπους κατοίκους της πόλης.³⁸ Σήμερα μόνο κάποια κομμάτια των κατοικιών αυτών υφίστανται ακόμη καθώς την θέση των περισσότερων έχουν καταλάβει διώροφες και τριώροφες κατοικίες.

Εικόνα 29 :Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 30 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 31: κατόψεις τυπικής κατοικίας , τομή και όψεις

Εικόνα 32: Σημερινή όψη των κατοικιών (Οδός Ανδρέα Πολέντα)

³⁷ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013 ». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ.38.

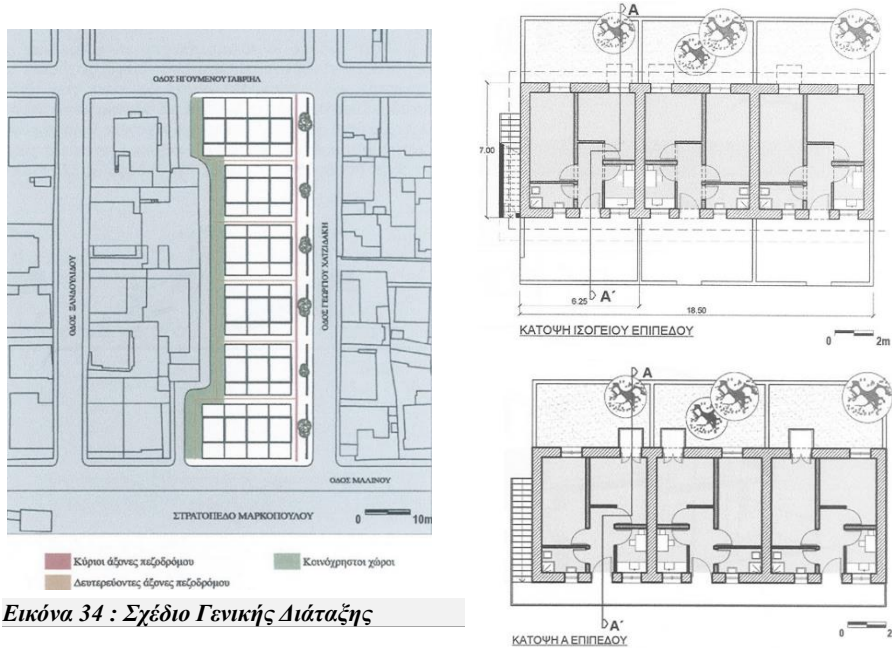
³⁸ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ 13.

2.3.3. Οικισμός Μαλινού 1947

Οι εργατικές κατοικίες Μαλινού αποτελούν το πρώτο χρονολογικά παράδειγμα οργανωμένης δόμησης στεγαστικής αποκατάστασης εργατικών κατοικιών (Εικ. 33). Οι κατοικίες τοποθετήθηκαν σε οικοπέδα με εμβαδόν 86-100 τ.μ. και σε συγκροτήματα τα οποία απέχουν ισομερώς μεταξύ τους στον χώρο. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία 6 συγκροτημάτων, (Εικ. 34) από τα οποία τα 2 περιλαμβάνουν 8 κατοικίες με κοινή μεσοτοιχία, ενώ τα υπόλοιπα 4 αποτελούνται από 6 κατοικίες, συνολικά για τη στέγαση 40 οικογενειών σε ένα οικοδομικό τετράγωνο. Οι κατοικίες ακολουθούν ένα ορθοκανονικό σύστημα και έχουν συνολικό εμβαδό 44 τετραγωνικών μέτρων. Η διαρρύθμισή τους περιλαμβάνει δύο ζώνες, μια με την κουζίνα και το μπάνιο και μια με το χώρο υποδοχής και τους δύο χώρους για διαμονή, έναν εκ των οποίων χρησιμοποιείται και ως καθιστικό (Εικ. 35).. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται ο διαχωρισμός μεταξύ των ημι-ιδιωτικών και ιδιωτικών χώρων, επιτυγχάνοντας έτσι την καλύτερη διατήρηση των κανόνων υγιεινής. Επιπλέον, ο σχεδιασμός λαμβάνει υπόψη την κίνηση των πεζών, καθώς και τη σταδιακή μετάβασή τους από δημόσιο σε ημι-ιδιωτικό και τέλος σε ιδιωτικό χώρο. (Εικ. 35). Σήμερα, ο οικισμός διατηρείται στο σύνολο του με λίγες μόνο επεμβάσεις-προσθήκες (Εικ. 36).

Εικόνα 33 :Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 34 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 35 : Κάτοψεις και όψεις τυπικής κατοικίας

Εικόνα 36 : Σημερινή όψη των κατοικιών (Οδός Μαλινού)

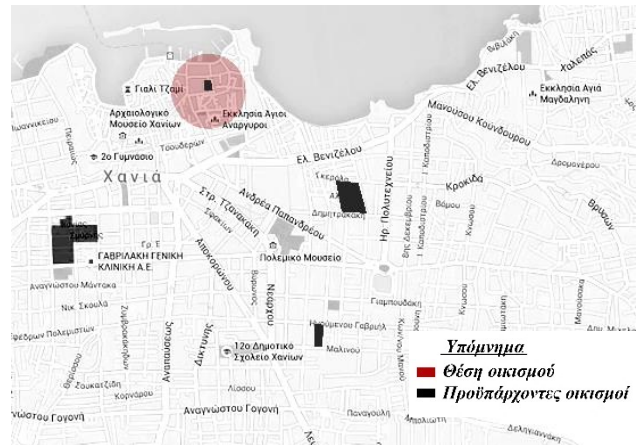
2.3.4. Λαϊκή πολυκατοικία Σπλάντζιας 1947-48.

Πρόκειται για το πρώτο παράδειγμα κοινωνικής κατοικίας, (Εικ.37). με πολλά διαμερίσματα που αναπτύσσονται σε μια πολυκατοικία. (Εικ.38). Τα 36 διαμερίσματα χωρίζονται σε 4 δώροφα συγκροτήματα που περιβάλλουν ένα μεγάλο κεντρικό αίθριο, και το συνολικό κτίριο οργανώνεται σε ένα οικοδομικό τετράγωνο.³⁹

Κάθε συγκρότημα κατοικιών τοποθετείται στο όριο του δρόμου, ενώ ο κοινόχρηστος χώρος εκτόνωσης (αλή-αίθριο) (Εικ. 39). τοποθετείται στο κέντρο του τετραγώνου, αποδίδοντας στον χώρο έναν εσωστρεφή και ιδιωτικό χαρακτήρα. Η μορφή των όψεων ενισχύει αυτόν τον χαρακτήρα, καθώς σχεδόν το 75% από αυτές έχουν μόνο ανοίγματα και όχι μπαλκόνια ή ημι-υπαίθριους, εκτός από τη νότια όψη, όπου υπάρχουν εξωτερικοί χώροι στους ορόφους, αλλά και αυτοί είναι πολύ μικροί σε διαστάσεις. Η κεντρική είσοδος του συγκροτήματος βρίσκεται στη νότια πλευρά. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλες τέσσερις προσβάσεις στα ανατολικά και δυτικά κτίρια, δίπλα στις οποίες βρίσκονται οι εξωτερικές κλίμακες που συνδέουν τα τέσσερα κτίρια μεταξύ τους και από εκεί γίνεται η είσοδος στα διαμερίσματα.⁴⁰

Το συγκρότημα διαθέτει διαμερίσματα δύο τύπων, ενός ή δύο δωματίων. Ωστόσο, από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι το συγκρότημα ενσωματώνεται με επιτυχία στην πόλη, σε περιοχή εντός των τειχών και κοντά στο κέντρο της πόλης.⁴¹

Σήμερα το συγκρότημα παραμένει αναλλοίωτο, με μικρές επεμβάσεις στις όψεις. (Εικ.40).

Εικόνα 37 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 38,39 : Σκίτσα γενικής διάταξης όψεων

Εικόνα 40 : Σημερινή όψη Πολυκατοικίας

³⁹ «Η ανοικοδόμηση εις τον νομό Χανίων», εφημ. Παρατηρητής φ.158/26-3-48 «τα πολυδιαβασμένα Χανιά» εφημ. Κήρυκας φ.947/9-12-8 και η ανοικοδόμηση, εφημ. Παρατηρητής φ.216/3-6-49

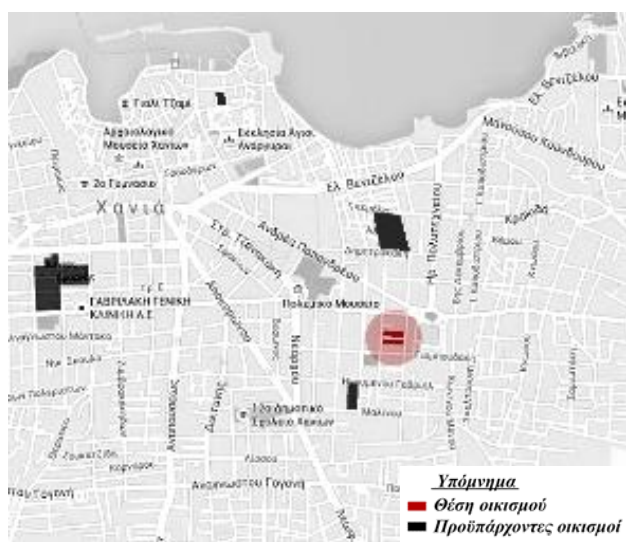
⁴⁰ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). «ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ.114.

⁴¹ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.16.

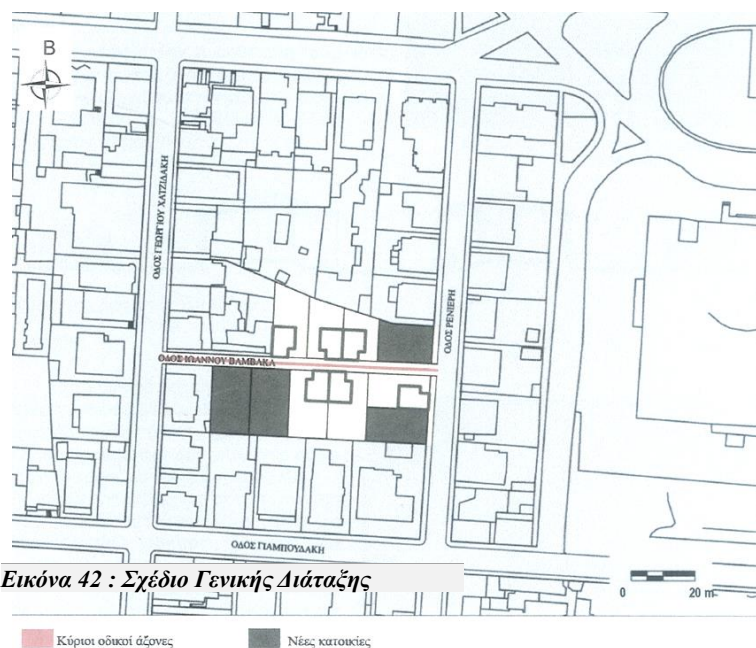
2.3.5. Δικαστήρια, Ιωάννη Βάμβακα 1950

Στη θέση Δικαστήρια στα Χανιά (Εικ.41).βρίσκεται ο προσφυγικός οικισμός, που αποτελεί το τρίτο παράδειγμα οργανωμένης δόμησης για τη στέγαση προσφύγων στην περιοχή. Αυτός ο οικισμός θεωρείται μια βελτιωμένη συνέχεια του πρώτου προσφυγικού οικισμού και έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τον οικισμό Μπόλαρη. Ο οικισμός βρίσκεται σε μικρή απόσταση δυτικά των Δικαστηρίων, συγκεκριμένα στην οδό Ιωάννη Βάμβακα. Εντάσσεται στον αστικό ιστό δημιουργώντας δύο πυκνά οικοδομικά τετράγωνα. Οι κατοικίες τοποθετήθηκαν σε οικοπέδα με εμβαδόν 165-255 τ.μ., είτε σε ζεύγη με κοινή μεσοτοιχία και τετράρριχτη στέγη κατά τον διαμήκη άξονα, όπως στους προηγούμενους συνοικισμούς, είτε κάθε μία ξεχωριστά. Συνολικά δημιουργήθηκαν 4 κτίρια, με 2 διπλοκατοικίες, που μπορούν να φιλοξενήσουν 6 οικογένειες προσφύγων. Οι κατοικίες που ανεγέρθηκαν στα πλαίσια των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης κοινωνικών κατοικιών είναι αυστηρά τυποποιημένες και έχουν ορθογώνιο σχήμα με συνολικό εμβαδό 52 τ.μ. (Εικ.42). Η κατοικία διακρίνεται σε δύο ζώνες, την πρώτη που περιλαμβάνει τον χώρο εισόδου, το χώλ, το καθιστικό την κουζίνα και το λουτρό και τη δεύτερη που περιλαμβάνει το υπνοδωμάτιο. Έτσι υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ των ημι-ιδιωτικών και των ιδιωτικών χώρων εντός της κατοικίας . Ο σχεδιασμός του έχει επικεντρωθεί στις σχέσεις μεταξύ των δημόσιων και ιδιωτικών χώρων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της δημιουργίας ενός φίλτρου (πρασιάς) κατά τη διαδικασία μετάβασης από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο, καθώς και μέσω του περαιτέρω διαχωρισμού των ιδιωτικών χώρων εντός των κατοικιών(Εικ.43). ν. Σε αστικό επίπεδο, δεν υπάρχει ανάγκη για κοινόχρηστους χώρους.⁴²

Σήμερα διατηρούνται μερικές από τις κατοικίες του οικισμού, χωρίς σχεδόν καμία αλλοίωση, μόνο με μικρές επεμβάσεις στις όψεις. (Εικ.44).

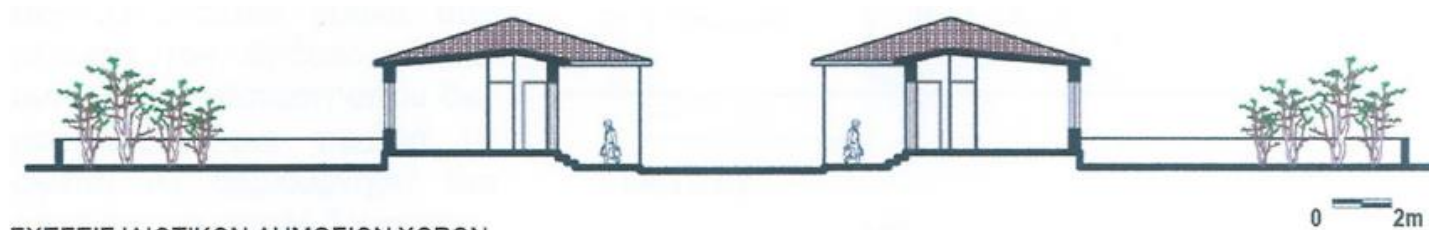
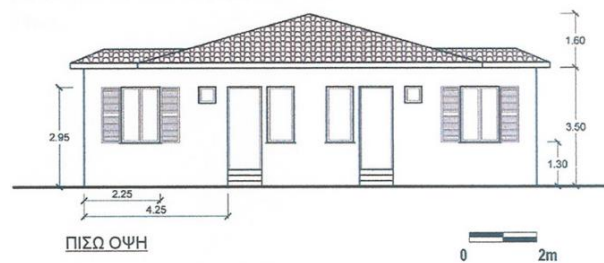
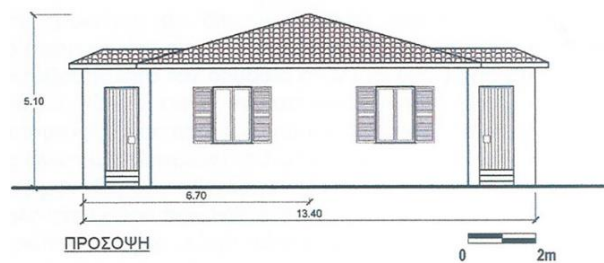
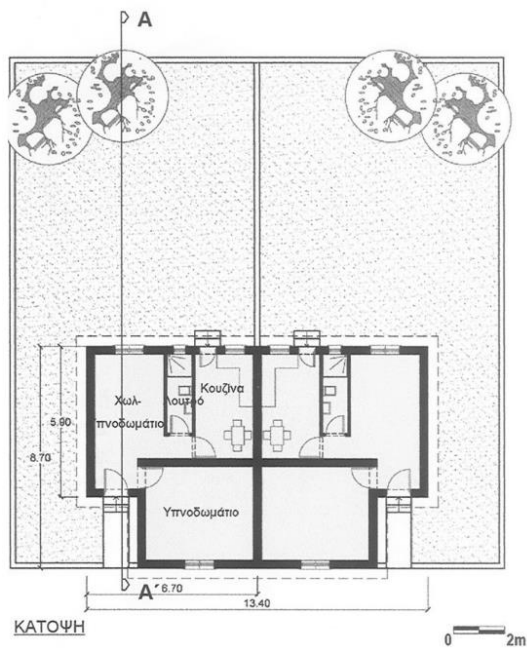

Εικόνα 41 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 42 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

⁴² Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.45-50.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ-ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ

Εικόνα 43 : Κατόψεις, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών

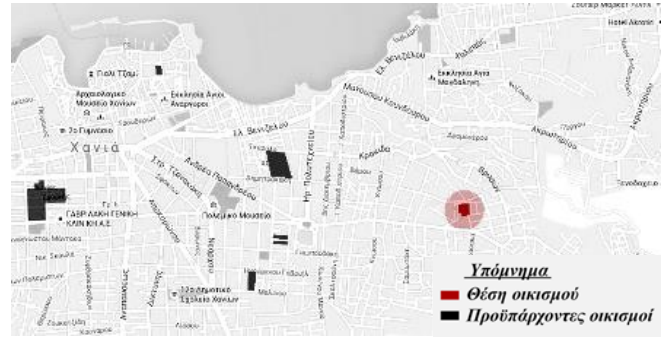

Εικόνα 44: Σημερινή όψη κατοικίας 1 -κατοικίας 2

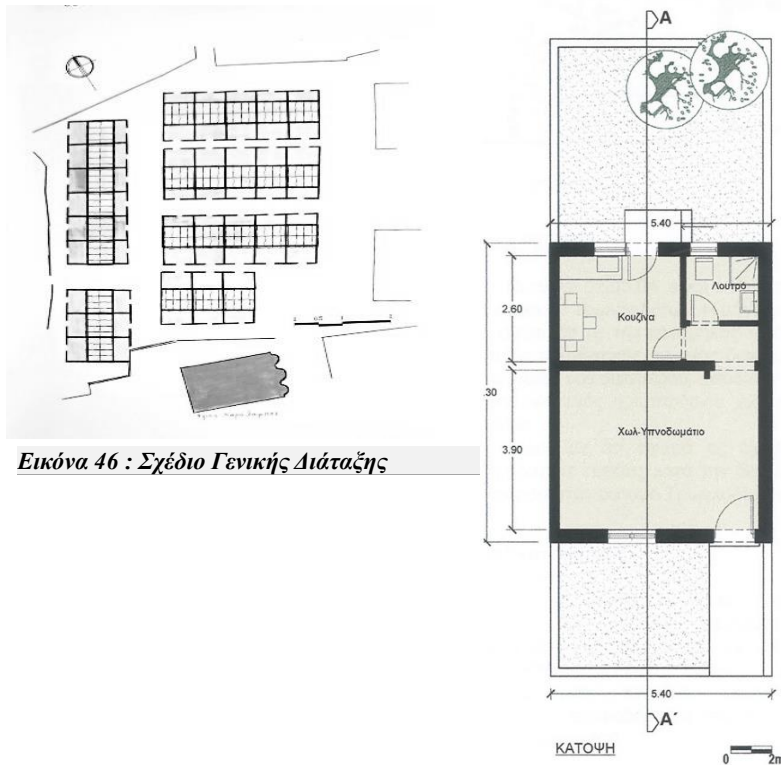
2.3.6. Οικισμός Τρωγλοδυτών Ι, 1951

Η στέγαση των τρωγλοδυτών⁴³ των τειχών της πόλης σε 27 λαϊκές κατοικίες⁴⁴ στα Λενταριανά, (εικ.45) της εκκλησίας του Αγίου Χαράλαμπου αποτελεί πρωταρχικό θέμα. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνονται πολεμοπαθείς, τρωγλοδυτές και Μικρασιάτες πρόσφυγες ενώ καθορίζεται διαδικασία για την διάθεση των λαϊκών κατοικιών.⁴⁵

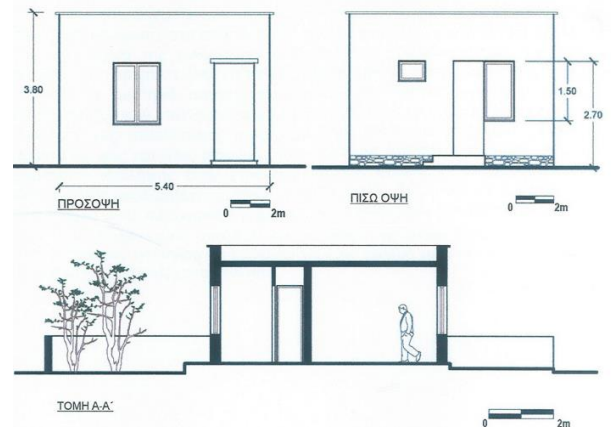
Ο σχεδιασμός του οικισμού έγινε με βάση τον κάναβο, (εικ.45) ενώ οι κατοικίες τοποθετήθηκαν στα οικοπέδα ανά ομάδες με κοινή μεσοτοιχία και δίρριχτη ή επίπεδη στέγη. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκαν 6 ενότητες κτιρίων, από τις οποίες οι 3 αποτελούνται από 5 κατοικίες, οι 2 από 3 και η τελευταία από 6, για να φιλοξενήσουν οικογένειες. Η τοποθέτηση των κτιρίων γίνεται κατά μήκος του δρόμου, αλλά σε απόσταση από αυτόν, δημιουργώντας μια μεταβατική ιδιωτική αυλή. Μέσω αυτού του σχεδίου επιτυγχάνεται μια οπτική επικοινωνία μεταξύ των ενοίκων και ο δημόσιος και ιδιωτικός χώρος διαχωρίζονται. Αυτό βοηθάει στη δημιουργία ενός ισχυρού χαρακτήρα γειτονιάς. Η αυλή τοποθετείται στο μπροστινό μέρος της κατοικίας για να επιτραπεί η οπτική επικοινωνία με τους γειτονικούς ενοίκους. Από την άλλη πλευρά, στον πίσω χώρο της κατοικίας δημιουργείται μια πρασιά περίπου 2,5 μέτρων η οποία λειτουργεί ως βοηθητικός χώρος(εικ.46,47,49). Οι κατοικίες στον οικισμό χαρακτηρίζονται από αυστηρή τυποποίηση, όπως συμβαίνει συνήθως σε προγράμματα οργανωμένης δόμησης κοινωνικών κατοικιών. Τα περισσότερα σπίτια του οικισμού διατηρούνται μέχρι και σήμερα με τις απαραίτητες προσθήκες και παρεμβάσεις. (εικ.48,50)

Εικόνα 45 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 46 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 47 : Κατόψη, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών Ι

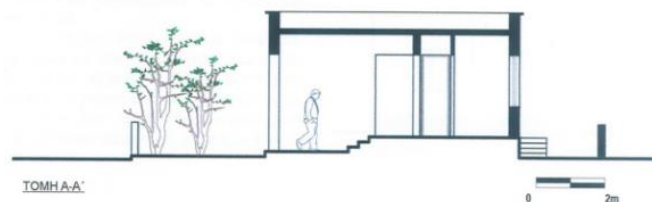
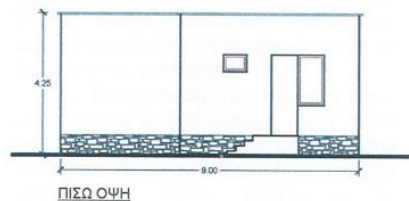
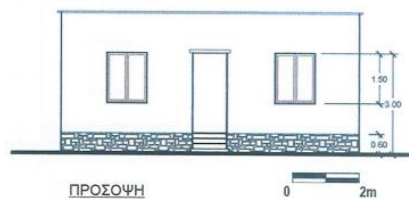
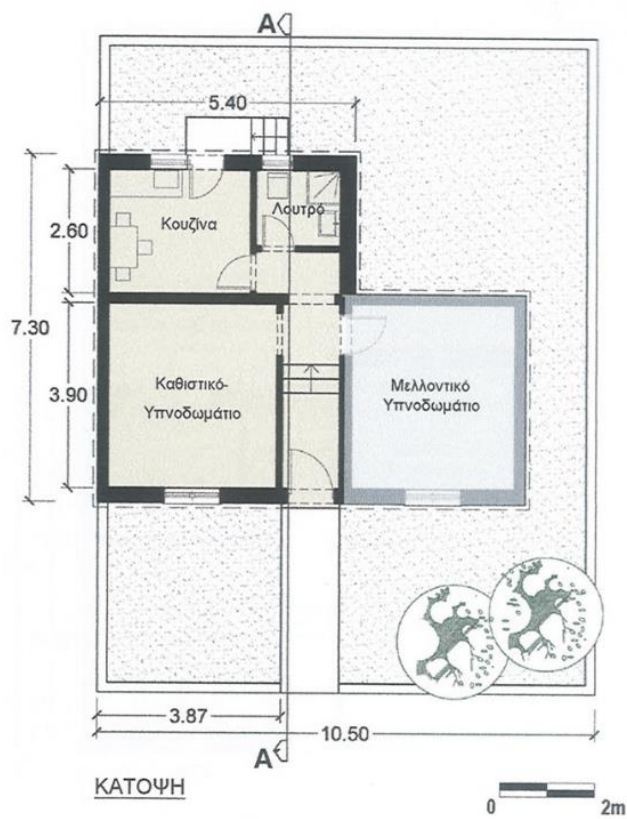

Εικόνα 48 : Σημερινή όψη τυπικών κατοικιών τύπου Ι

⁴³ «Δια την στέγασιν των τρωγλοδυτών εφημ. Κήρυκας» φ. εφ 2039/27-6-52

⁴⁴ «Η προχθεσινή ιστορική ημέρα του Κ. Βενιζέλου στο νομό Χανίων 27 κατοικίες δια την στέγασιν των τρώγλοδυτών της πόλεως»εφημ Κήρυκας φ. 2065/29/07/52.

⁴⁵ Η διάταξη του οικισμού που ακολουθεί τα πρότυπα του μεταπολεμικού συνοικισμού Αγίου Ιωάννη και η ένοικοι μεταφέρουν συνήθως το WC στον κήπο αμέσως μετά την παραχώρηση του οικίσματος για την κατασκευή ιδιαίτερες προσπάθειες κατέλαβε ο γενικός διοικητής Κρήτης Στυλ. Κουνδουρου σ το όνομα του οποίου τιμής ένεκεν έλαβε ο συνοικισμός με απόφαση του ΔΣ. Τα σπίτια του συνοικισμού διατηρούνται μέχρι σήμερα με τις απαραίτητες προσθήκες και παρεμβάσεις διασώζοντας έστω και τιμητικά ακόμα τη μορφολογία της λαϊκής κατοικίας του 1950. Πηγή: Απόφαση 52.901/9000/16-9- 52 υπουργείου κοινωνικής πρόνοιας ακόμα γενική Δ/νση Οικισμού , Δ/νση, τμήμα δ

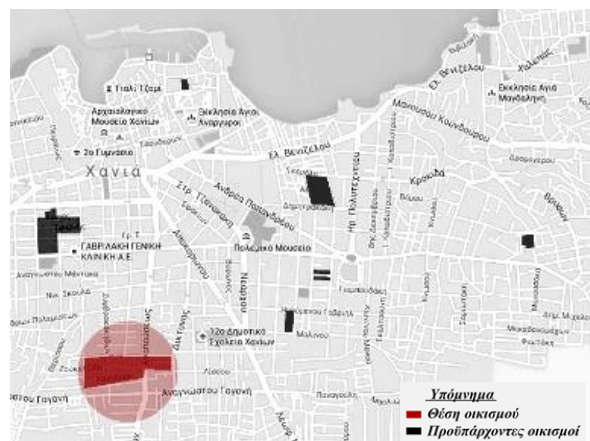
Εικόνα 49 : Κάτοψη, όψεις και τομή τοπικής κατοικίας τύπου 2

Εικόνα 50: Σημερινή όψη κατοικίας τύπου 2

2.3.7. Οικισμός στην θέση Παχιανά 1956

Ο οικισμός στην θέση Παχιανά ολοκληρώθηκε το 1956 (Εικ.41). Η χωροθέτησή του έγινε στο νότιο κομμάτι της πόλης μεταξύ των περιοχών του Αγίου Λουκά και των Παχιανών , νοτιοδυτικά του νεκροταφείου του Αγίου Λουκά και νοτιοανατολικά του χώρου της ΒΙΟΧΥΜ. (Εικ.52). Οι κατοικίες στον οικισμό χαρακτηρίζονται από αυστηρή τυποποίηση, όπως είναι συνήθως στα προγράμματα οργανωμένης δόμησης για κοινωνικές κατοικίες. Υπάρχουν μόνο μικρές παραλλαγές στις στέγες, που ενίοτε είναι δίδριμες και άλλοτε με δώματα. Στον οικισμό μπορούμε να βρούμε τρεις διαφορετικούς τύπους κατοικιών.⁴⁶Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό είναι οι διάφορες μεταβάσεις που συναντώνται κατά τη διαδρομή των κατοίκων από τον δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο(εικ.54,55). Εξακολουθεί να θεωρείται αρνητικό το γεγονός ότι δεν υπάρχουν αρκετοί κοινόχρηστοι και κοινωφελείς χώροι και ότι ο οικισμός βρίσκεται σε μια κεντρική οδική αρτηρία (οδός Αναπαύσεως) που έχει συχνά κίνηση και συμφόρηση. (εικ.51). Ωστόσο, θετικά στοιχεία είναι η πλήρης ένταξη του οικισμού στην υπάρχουσα αστική δομή και η μικρή απόσταση από το κέντρο της πόλης.⁴⁷Ο πρώτος τύπος συμπίπτει με τον τύπο 02 του οικισμού Τρωγλοδυτών Ι. Μεγάλο ποσοστό των κατοικιών υπάρχει μέχρι και σήμερα σχεδόν αναλλοίωτο. (εικ.53,56,57)

Εικόνα 51 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

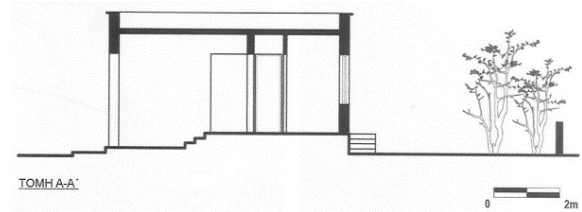
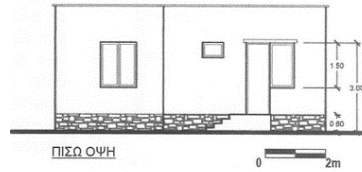
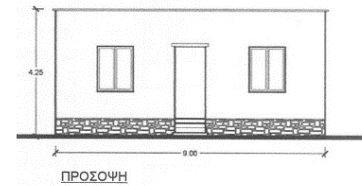
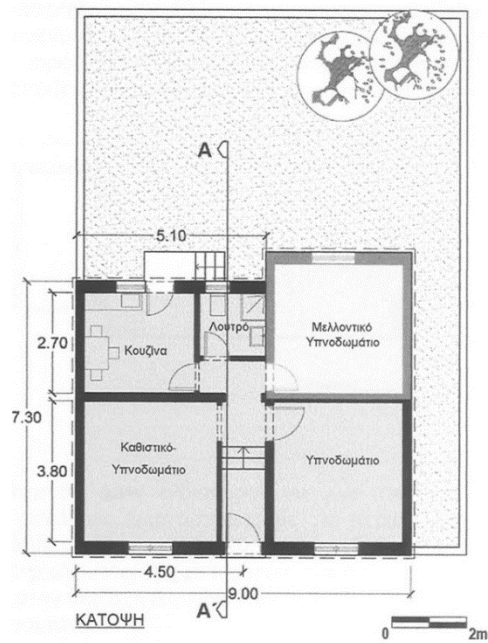
Εικόνα 52 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

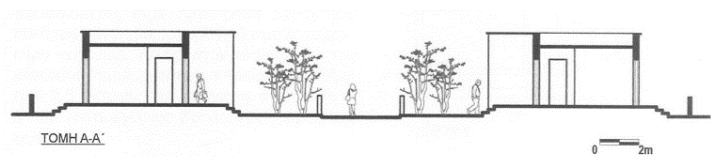
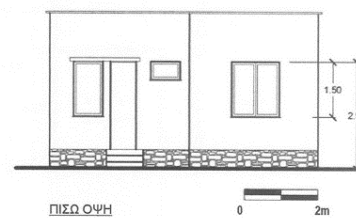
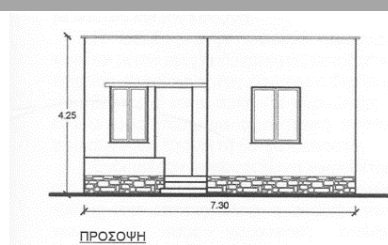
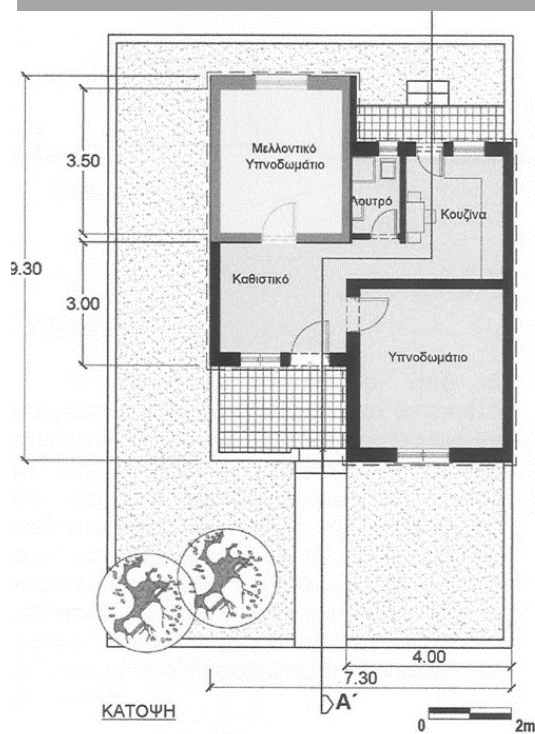
Εικόνα 53 : Σημερινή όψη τυπικής κατοικίας Ι

⁴⁶ Ρέλιας, Γ. (2010). *Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.56-59.*

⁴⁷ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . *Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.21*

Εικόνα 54 : Κάτοψη, όψεις και τομή τυπικής κατοικίας τύπου 2

Εικόνα 55 : Κάτοψη, όψεις και τομή τυπικής κατοικίας τύπου 3

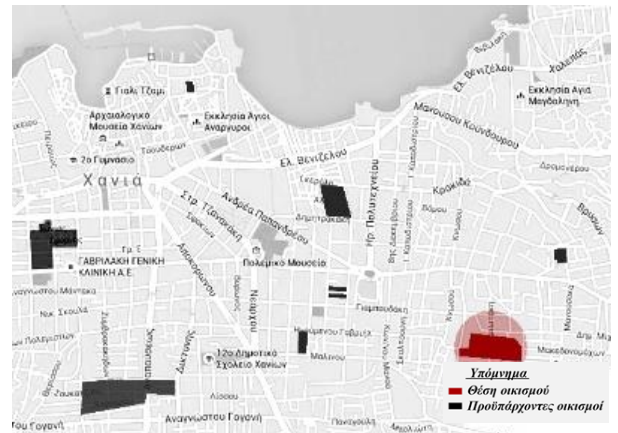
Εικόνα 56 : Σημερινή όψη τυπικής κατοικίας τύπου 2

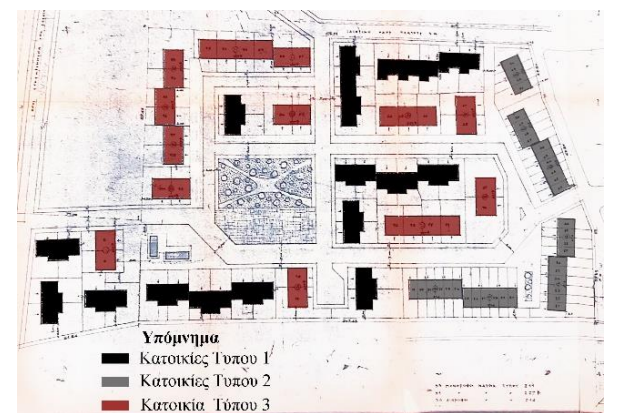
Εικόνα 57 : Σημερινή όψη τυπικής κατοικίας τύπου 3

2.3.8. ΧΑΝΙΑ Ι 1957

Το πρώτο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας που υλοποίησε ο Ο.Ε.Κ. στα Χανιά εκκίνησε το 1956 και ολοκληρώθηκε δύο χρόνια αργότερα το 1958 (εικ.58). Η τοποθεσία του ήταν στο νοτιοανατολικό μέρος της πόλης, κοντά στον Άγιο Ιωάννη και κοντά στη Δεξαμενή των Χανίων.⁴⁸ Στα δυτικά του οικισμού βρίσκεται το Πρεβαντόριο, ενώ στο ανατολικό μέρος βρίσκεται ο οικισμός Τρωγλοδυτών II που δημιουργήθηκε λίγα χρόνια αργότερα. Γύρω από τον οικισμό, υπάρχει μεγάλος αριθμός παιδικών σταθμών, σχολείων, γηπέδων και παιδικών χαρών. Όσον αφορά τον σχεδιασμό, οι κατοικίες περιβάλλουν έναν κοινόχρηστο χώρο, την πλατεία Αριστοτέλους (εικ.59). Στην πλατεία υπάρχει στάση μέσων μαζικής μεταφοράς, που εξυπηρετεί τους κατοίκους και καταλήγει στη Δημοτική Αγορά. Στην περιοχή υπάρχει επίσης ένα μικρό κτίριο για εμπορική χρήση, που προσφέρει βασικά αγαθά, καθώς οι εμπορικές ζώνες είναι κατά κύριο λόγο στο κέντρο της πόλης. Τέλος, υπάρχει επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης. Η τοποθέτηση των κατοικιών γίνεται κατά μήκος του πεζοδρομίου και σε απόσταση 2 μέτρων από αυτό, με μια πρασιά να χωρίζει τον ιδιωτικό από τον δημόσιο χώρο.⁴⁹ Η πίσω πλευρά του οικοπέδου χρησιμοποιείται ως αυλή από τους ενοίκους. Αυτός ο τρόπος τοποθέτησης προσφέρει ιδιωτικότητα στις κατοικίες, ειδικά στις περιμετρικές που βρίσκονται κοντά στην πλατεία, αλλά παραμένουν κοντά στον δημόσιο χώρο. Επιπλέον, οι κατοικίες είναι σε μορφή ισόγειων διπλοκατοικιών με μεσοτοιχία που τις χωρίζει και δίρριχτη στέγη που τις ενώνει ογκοπλαστικά. Οι κατοικίες χαρακτηρίζονται εξ' ολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση⁵⁰, χαρακτηριστικό των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης ανέγερσης κοινωνικών κατοικιών. Στον οικισμό εντοπίζονται τρεις τύποι κατοικίας, οι οποίοι θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο(εικ. 60,61) .

Εικόνα 58 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 59 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης και οι τύποι κατοικιών

Εικόνα 60: Σημερινή όψη κατοικίας τύπου 2

Εικόνα 61 : Σημερινή όψη κατοικιών

⁴⁸ Ρέλιας, Γ. (2010). *Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά*, σελ.67

⁴⁹ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.24

⁵⁰ 36 διώροφες κατοικίες 62,90 τ.μ. 55 ισόγειες επιφ. 55,80τ.μ., και 31 κατοικίες επιφ.53,90 τ.μ., με μελέτη των αρχιτεκτόνων Γ. Σκιαδαρέση και Άρη Κωνσταντινίδη , Χρησιμοποιείται τόσο η ορατή λιθοδομή ως φέρον οργανισμός όσο και η πλινθοδομή στους τοίχους των ισόγειων κατοικιών, και το οπλισμένο σκυρόδεμα με υλικά πλήρωσης πλινθοδομές στις διώροφες. Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης σελ.197

2.3.9. Οικισμός στην θέση Άγιος Λουκάς 1958

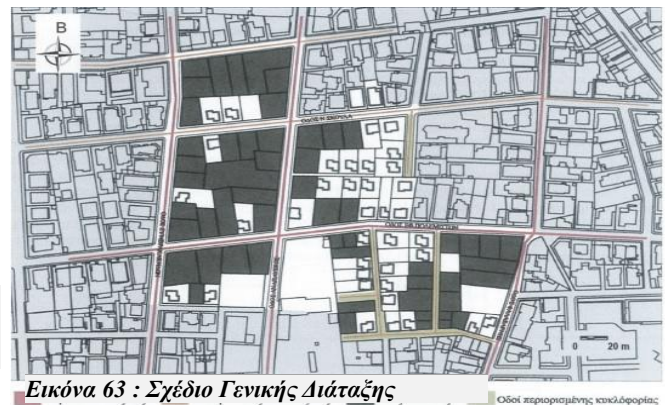
Η χωροθέτηση του οικισμού του Άγιου Λουκά έγινε στο νότιο κομμάτι της πόλης, πλησίον και περιμετρικά του νεκροταφείου.⁵¹ (εικ.62). Η διάταξη των κατοικιών παρουσιάζει παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτές των κατοικιών στον οικισμό στη θέση Παχιάνα. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει ένα μικρό κενό μεταξύ τους και του δρόμου, ενώ σε άλλες περιπτώσεις τοποθετούνται πάνω στο όριο του δρόμου (εικ.63).

Σε άλλες περιπτώσεις, αφήνεται ένας χώρος στο μπροστινό μέρος του οικοπέδου για μελλοντική χρήση ως αυλή. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις επιτυγχάνεται η δημιουργία ενός φίλτρου κατά τη μετάβαση από τον δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο, η δημιουργία ενός χώρου εκτόνωσης και η ενίσχυση της γειτονιάς μέσω οπτικών σχέσεων επικοινωνίας.⁵² Οι κατοικίες χαρακτηρίζονται εξ' ολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση, χαρακτηριστικό των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης ανέγερσης κοινωνικών κατοικιών. Στον οικισμό εντοπίζονται τέσσερις τύποι κατοικίας. Ο πρώτος τύπος συμπίπτει με τον τύπο 01 του Οικισμού Τρωγλοδυτών Ι, ενώ οι υπόλοιποι τρεις συμπίπτουν με τους τρεις τύπους κατοικιών του Οικισμού Παχιάνα.

Ένα χαρακτηριστικό του οικισμού είναι οι διαφορετικές ποιότητες που συναντά κανείς κατά τη μετάβαση από τον δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο. Ωστόσο, ο οικισμός έχει κάποια μειονεκτήματα, καθώς δεν υπάρχουν κοινόχρηστοι ή κοινωφελείς χώροι και η εσωστρέφεια των κατοικιών δημιουργεί την εντύπωση ενός "αμυντικού" οικισμού. Παρά ταύτα, η μικρή απόσταση του οικισμού από το κέντρο της πόλης επιτρέπει στους κατοίκους να ενταχθούν στην κοινότητα των Χανίων.⁵³ Στον οικισμό αναπτύσσονται 4 τύποι κατοικίας. (εικ.64).

Εικόνα 62 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 63 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 64 : Σημερινή όψη κατοικίας τύπου 1,2,3,4

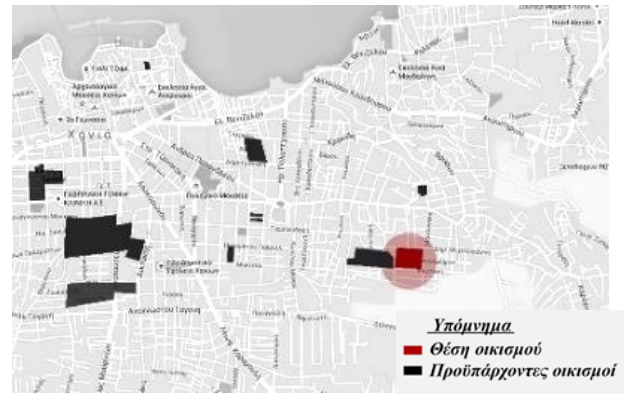
⁵¹ Εμφανίζεται (Εφημ.Κήρυκας φ.2926//12-5-55) αυθαίρετη δόμηση εκτός σχεδίου, με τη δημιουργία νέων συνοικιών κυρίως σε ανταλλάξιμα κτήματα στις περιοχές Λενταριανά, Άγιος Λουκάς και Παχιάνα για τις οποίες ο δήμος ζητεί κρατική αρωγή. Μάλιστα για την περιοχή του Αγίου Λουκά επισημαίνεται η ύπαρξη του νεκροταφείου. «Κατόπιν επεκτάσεως της πόλεως πρέπει να παύση η χρησιμοποίηση του νεκροταφείου Αγίου Λουκά» εφημ.Κήρυκας φ. 3578/30-6-57

⁵² Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.68.

⁵³ Ο οικισμός αυτός εμφανίζει παραπλήσια χαρακτηριστικά με τον οικισμό στην θέση Παχιάνα, με την μόνη τους διαφορά σε πολεοδομικό επίπεδο. Η χωροθέτηση του πραγματοποιήθηκε στο όριο του σχεδίου πόλης και η ένταξή του αυτή στον αστικό ιστό από την περίοδο δημιουργίας του κρίνεται θετικά.

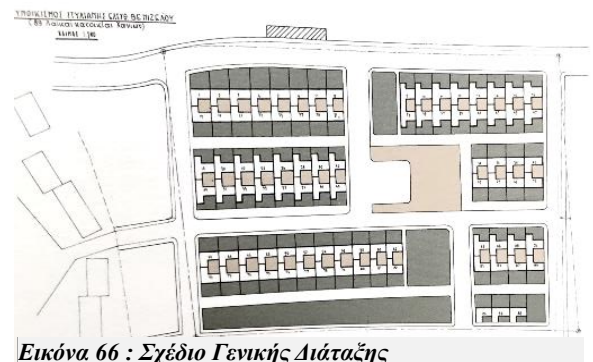
2.3.10. Οικισμός Τρωγλοδυτών II 1958

Η διαμόρφωση του οικισμού Τρωγλοδυτών II έγινε στη νοτιοανατολική περιοχή της πόλης, στον Άγιο Ιωάννη. Το δυτικό τμήμα του οικισμού συνδέεται με τις εργατικές κατοικίες ΧΑΝΙΑ Ι, οι οποίες είχαν κατασκευαστεί μερικά χρόνια νωρίτερα, ενώ το ανατολικό τμήμα συνορεύει με τον οικισμό των προσφύγων στην περιοχή Σάντουιτς Ι (εικ.65). Αποτελεί την δεύτερη προσπάθεια οργανωμένης δόμησης στεγαστικής αποκατάστασης για τους Τρωγλοδυτές των τειχών. Το έργο ξεκινά το 1962 και ολοκληρώνεται το 1965.⁵⁴ Ο συνοικισμός αποτελείται από 89 κατοικίες σε δύο βασικούς τύπους.⁵⁵ Η χωροθέτηση των κατοικιών γίνεται με τρόπο που επιτυγχάνει τη δημιουργία ενός κοινωφελούς χώρου, είτε δημιουργώντας μια πλάτη σε αυτόν είτε αφήνοντας μια απόσταση μεταξύ του χώρου και των κατοικιών, η οποία μεσολαβεί από ένα δρόμο, έναν πεζόδρομο και την αυλή των κατοικιών. Στην οδό Μακεδονομάχων (η οποία είναι ο κύριος οδικός άξονας του οικισμού), οι κατοικίες τοποθετούνται εκατέρωθεν κατά μήκος του πεζοδρόμου και απέχουν από αυτόν, δημιουργώντας έναν μεταβατικό ιδιωτικό χώρο, την αυλή. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η δημιουργία ενός φίλτρου μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, και ενισχύεται η οπτική επικοινωνία των ενοίκων, που βελτιώνει το χαρακτήρα της γειτονιάς. (εικ.66). Οι 90 κατοικίες χαρακτηρίζονται από αυστηρή τυποποίηση, στο πλαίσιο των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης για την ανέγερση κοινωνικών κατοικιών.⁵⁶

Εικόνα 65 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Στον οικισμό υπάρχουν δύο είδη κατοικιών που αντιστοιχούν στους τύπους 01 και 03 του οικισμού Παχιανά (σελ. 27). Από αυτά τα στοιχεία προκύπτει ότι ο σχεδιασμός τονίζει τις σχέσεις μετακίνησης και ιδιωτικότητας. Αυτό επιτυγχάνεται είτε με τη δημιουργία ενός φίλτρου (όπως αυλές ή κήποι) κατά τη διαδικασία μετάβασης από τον δημόσιο στον ημιιδιωτικό και, τελικά, στον ιδιωτικό χώρο, είτε με περαιτέρω διαχωρισμό των ιδιωτικών χώρων εντός των κατοικιών, όπου ο χαρακτήρας εκτόνωσης τους αναδεικνύεται σε εσωστρεφή βάση (π.χ. αυλές). (εικ.67)¹ Σε πολεοδομικό επίπεδο σήμερα, ο οικισμός είναι ενταγμένος στον αστικό ιστό και φαίνεται να αποτελεί ένα «πυρήνα» για το σύνολο των κοινωνικών κατοικιών που βρίσκονται στην περιοχή γύρω από αυτόν.

Εικόνα 66 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 67 : Σημερινή όψη κατοικίας 1,2,3

⁵⁴ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.29

⁵⁵ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ.184.

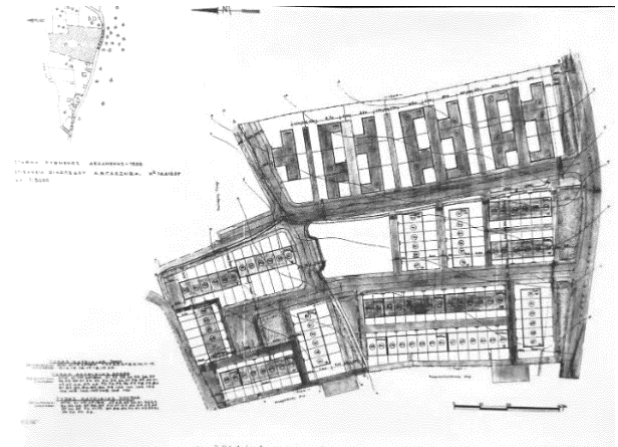
⁵⁶ Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.33-34

2.3.11. ΧΑΝΙΑ ΙΙ 1965

Το δεύτερο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του Ο.Ε.Κ. στα Χανιά ολοκληρώθηκε το 1965 και βρίσκεται στην περιοχή της Χαλέπας, (εικ.68) στα ανατολικά όρια της πόλης.⁵⁷ Η θέση του βρίσκεται νοτιοανατολικά του Αναμορφωτηρίου ανηλίκων και νότια του Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου. Επιπλέον, στην ίδια περιοχή βρίσκεται και ένας παιδικός σταθμός. Ο σχεδιασμός και ο διαχωρισμός των οικοπέδων και η διάνοιξη των οδικών αρτηριών στον οικισμό παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτά του ΧΑΝΙΑ Ι του Ο.Ε.Κ.,⁵⁸ Ο οικισμός διαμορφώνεται γύρω από δύο πυρήνες, οι οποίοι συνδέονται μέσω ενός άξονα κυκλοφορίας, ενώ γύρω από αυτούς τοποθετούνται οι κοινωνικές κατοικίες. Επιπλέον, υπάρχει επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης, το οποίο βοηθά στην αποσυμφόρηση της κυκλοφορίας, εξασφαλίζει άνετη πρόσβαση για τους πεζούς και προσφέρει ένα πιο φιλικό και προστατευμένο περιβάλλον για τους κατοίκους. Οι 110 κατοικίες στον οικισμό παρουσιάζουν αυστηρή τυποποίηση.(Εικ.69) Αναπτύσσονται τρεις διαφορετικοί τύποι κατοικιών στον οικισμό, με τον πρώτο τύπο να περιλαμβάνει κατοικίες που τοποθετούνται κατά μήκος ενός πεζοδρόμου. Αυτό οδηγεί στην οπτική επαφή των κατοίκων και ενισχύει την αίσθηση της κοινότητας. Επιπλέον, δημιουργείται ένα φίλτρο από τον δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο μέσω μιας ήπιας μεταβατικής πορείας και μιας πρασιάς πριν την είσοδο στην κατοικία. Για τους τύπους 2 και 3, υπάρχουν δύο διαφορετικές αναπτύξεις(Εικ.70,71) . Η πρώτη είναι παρόμοια με αυτήν του τύπου 1, όπου οι κατοικίες τοποθετούνται εκατέρωθεν ενός πεζοδρόμου. Η δεύτερη χωροθετείται περιμετρικά ενός πυρήνα, χωρίς αρκετό χώρο στον υπαίθριο ιδιωτικό χώρο, ο οποίος έχει ημιιδιωτικό χαρακτήρα και όχι δημόσιο κοινωφελή χώρο.⁵⁹ Η περιοχή θα αναλυθεί περαιτέρω στο επόμενο κεφάλαιο .

Εικόνα 68 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 69 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 70 : Σημερινή όψη κατοικίας 1

Εικόνα 71 : Σημερινή όψη κατοικίας 2

⁵⁷ «σε έκταση 14,5 στρεμμάτων και σε 3 τύπους, 20 κατοικίες είναι μονώροφες, επιφ. Εφ 57,00-εφ 57,80τ.μ. F και 90 διώροφες , 7, επιφάνειας 52,12-61,84τ.μ. F πρόκειται για μελέτη των αρχιτεκτόνων Α. Καππέλου και Α. Αραβαντινού» Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης

⁵⁸ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης σελ.188.

⁵⁹ Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.77-83.

2.3.12. Οικισμός Σάντουιτς I 1971 (Αι Ιωάννη)

Ο οικισμός Σάντουιτς Ι(Εικ.72), ο οποίος αποτελεί προσφυγικό οικισμό που ολοκληρώθηκε το 1971 και βρίσκεται στο νοτιοανατολικό κομμάτι της πόλης, ανατολικά των οικισμών Τρωγλοδυτών ΙΙ και ΧΑΝΙΑ Ι(Εικ.73) , στην περιοχή του Αγίου Ιωάννη.⁶⁰ Στον οικισμό υπάρχουν 42 κατοικίες, (Εικ.74) οι οποίες είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα προγραμματιών οργανωμένης δόμησης κοινωνικών κατοικιών. Η δημιουργία των 42 οικοπέδων με σκοπό την στέγαση προσφύγων, ξεκίνησε το 1942, παράλληλα με την κατασκευή του οικισμού Τρωγλοδυτών ΙΙ. Η κατάτμηση κάθε οικοδομικού τετραγώνου γίνεται με τρόπο ώστε να επιτευχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η ισοκατανομή του χώρου

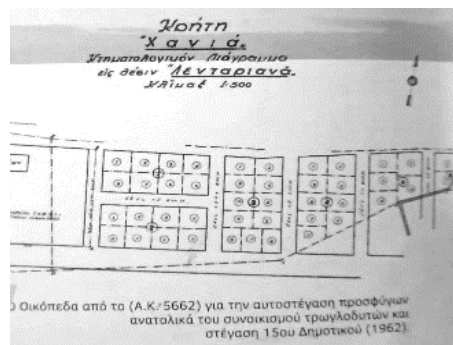

Εικόνα 72 : οικόπεδα στη θέση σάντουιτς στα Λενταριανά ΑΚ 3474 Λόρδος Σάντουιτς 1831 1900. Άγγλος πρεσβευτής (1869 1881) στα Χανιά βρετανός διπλωμάτης που παρέμεινε για σημαντικό χρόνο στην Κρήτη και στα Χανιά)--

Ο τύπος των κατοικιών συμπίπτει με αυτόν του οικισμού Παχιάνα, Από τα παραπάνω στοιχεία, φαίνεται ότι ο χώρος εκτόνωσης (αυλή) έχει έναν εσωστρεφή χαρακτήρα, καθώς οι μονάδες είναι τοποθετημένες στο όριο του δρόμου.(Εικ.75,76). Έτσι, δίνεται έμφαση στην επικοινωνία μεταξύ των κατοίκων του οικισμού. Η αυστηρή τυποποίηση των μονάδων δίνει ένα ομοιόμορφο στυλ στον οικισμό και δημιουργεί ένα ενιαίο οικιστικό σύνολο. Ωστόσο, η έλλειψη κοινόχρηστων χώρων και εμπορικής ζώνης σε συνδυασμό με την απόσταση του οικισμού από το κέντρο της πόλης έχει αρνητικές συνέπειες, καθώς ο πλησιέστερος κοινόχρηστος χώρος βρίσκεται στον οικισμό των Τρωγλοδυτών ΙΙ, και οι κάτοικοι πρέπει να μεταβαίνουν στο κέντρο της πόλης για να καλύψουν όλες τις καθημερινές τους ανάγκες. Ωστόσο, οι κάτοικοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς που εξυπηρετούν την περιοχή για να φτάσουν στο κέντρο της πόλης.⁶¹

Εικόνα 73 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 74 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 75 : Σημερινή όψη κατοικίας 1

Εικόνα 76 : Σημερινή όψη κατοικίας 2

⁶⁰ «παράλληλα σε διπλανή έκταση 17.380 στρεμμάτων ανταλλάξιμο κτήμα 5652 κατασκευάστηκε με αμερικανική βοήθεια το δέκατο πέμπτο δημοτικό το οποίο θεμελιώθηκε στις 15 11 του 61 και δημιουργήθηκαν οικοδομικά τετράγωνα με 42 οικόπεδα για την εξυπηρέτηση αστών προσφύγων» Μπλέσσα-Κλάδου, Α. (2015). «ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης

⁶¹ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής : Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.34.

2.3.13. Οικισμός Σάντουιτς II 1971 (Λενταριανά)

Για την στέγαση μεγάλου αριθμού προσφύγων δημιουργήθηκε ένας νέος οικισμός ο οποίος ονομάστηκε Σάντουιτς II, πήρε το όνομά του επειδή προϋπήρχε ένας άλλος με το ίδιο όνομα Σάντουιτς I.⁶² Αυτός ο νέος οικισμός αποτελείται από περισσότερους τύπους κατοικιών και τοποθετείται στο ανατολικό κομμάτι της πόλης, (εικ.77) ανατολικά του οικισμού Τρωγλοδυτών I, στον ήδη υπάρχοντα πολεοδομικό ιστό της πόλης. **Οικισμός Σάντουιτς II 1971 (Λενταριανά).**⁶³ Η τοποθέτηση των κατοικιών επιδιώκει να παρουσιάζει μια εσωστρέφεια σε ό,τι αφορά την αυλή τους, καθώς είναι τοποθετημένες κατά μήκος του δικτύου πεζοδρόμησης. (Εικ.79) Οι κοινόχρηστοι και κοινωφελείς χώροι είναι ελάχιστοι, καθώς υπάρχουν μόνο οι χώροι του δημοτικού σχολείου και της εκκλησίας του Αγίου Χαράλαμπου στο δυτικό άκρο του οικισμού. Οι 67 κατοικίες χαρακτηρίζονται εξ' ολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση, χαρακτηριστικό των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης ανέγερσης κοινωνικών κατοικιών. Στον οικισμό εντοπίζονται 4 τύποι κατοικίας. (Εικ.78). Από τα παραπάνω στοιχεία, συνάγεται ότι ο οικισμός χαρακτηρίζεται από ελεύθερη τοποθέτηση των κατοικιών στα οικοπέδα, χωρίς κάποια συγκεκριμένη λογική τοποθέτησης, που οδηγεί στην έλλειψη ενότητας του οικισμού ως σύνολο. Αναγνωρίζεται η αυστηρή τυποποίηση των μονάδων εγκατάστασης και ενός εσωστρεφούς ζωτικού υπαίθριου χώρου σε αστικό επίπεδο, αλλά η έλλειψη κοινόχρηστων χώρων στον αστικό οικισμό δεν συμβάλλει στη δημιουργία ενός ενιαίου κοινωνικού συνόλου. Τέλος, η εσωστρέφεια των κατοικιών δημιουργεί μια εντύπωση «αμυντικού» χαρακτήρα.⁶⁴ Η περιοχή θα αναλυθεί περεταίρω στο επόμενο κεφάλαιο .

Εικόνα 77 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 78 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης με τους τύπους κατοικιών

Εικόνα 79 : Σημερινή όψη κατοικίας τύπου 1, τύπου 2, τύπου 3

⁶² Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). «ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα :Εκδ .Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, σελ.187.

⁶³ Προσφυγικός Οικισμός Σάντουιτς II, αποτελεί το πέμπτο και τελευταίο παράδειγμα οργανωμένης δόμησης κοινωνικής κατοίκησης για τους πρόσφυγες στα Χανιά, κατασκευασμένο την ίδια χρονολογία με το τελευταίο.

⁶⁴ Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.50-55.

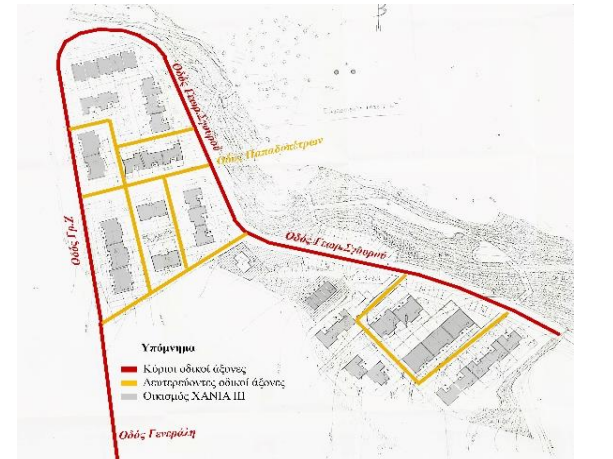
2.3.14. ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ 1986

Το τρίτο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του Ο.Ε.Κ. στα Χανιά ολοκληρώθηκε το 1985. Η χωροθέτηση του έγινε στο ανατολικό μέρος της πόλης, στην περιοχή Νταμάρια Λενταριανών, η οποία αποτελεί όριο του σχεδίου πόλης εκείνης της εποχής με 73 κατοικίες.⁶⁵(εικ.80) Ο σχεδιασμός των οικοδομικών τετραγώνων (εικ.81) και των κυκλοφοριακών αρτηριών γίνεται με σκοπό τη διαμόρφωση των οικοπέδων στον οικισμό. Ο οικισμός αποτελείται από τρεις πυρήνες-γειτονιές, οι οποίες συνδέονται μέσω ενός κεντρικού οδικού άξονα.

Οι πυρήνες-γειτονιές διαφέρουν στη διάταξη τους στο χώρο, ίσως λόγω της τοπογραφίας της περιοχής. Στις δύο βόρειες γειτονιές υπάρχει ένας κοινόχρηστος-κοινοφελής χώρος στο κέντρο, γύρω από τον οποίο τα οικόπεδα τοποθετούνται περιμετρικά, ενώ στην τρίτη γειτονιά τα οικόπεδα είναι τοποθετημένα παράλληλα μεταξύ τους και σε άμεση επαφή με τον οδικό άξονα(εικ.81). Κάθε γειτονιά δεν περιλαμβάνει μόνο ένα τύπο κατοικίας αλλά υπάρχει ποικιλία, πράγμα που πιθανότατα έγινε λόγω του ιδιαίτερου ανάγλυφου της περιοχής⁶⁶,⁶⁷ Τέλος σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, πρέπει να σημειωθεί η δημιουργία μπλοκ κατοικιών σε συγκρότημα κοινωνικής κατοικίας στα Χανιά για πρώτη φορά. Στον οικισμό εντοπίζονται 5 τύποι κατοικίας περιοχή θα αναλυθεί περαιτέρω στο επόμενο κεφάλαιο . (Εικ.82)

Εικόνα 80 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 81 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Εικόνα 82 : Σημερινή όψη κατοικίας μερικών τύπων

⁶⁵ Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). «ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα: Εκδ. Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δομικής Κρήτης, σελ.320.

⁶⁶ Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ. καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.36.

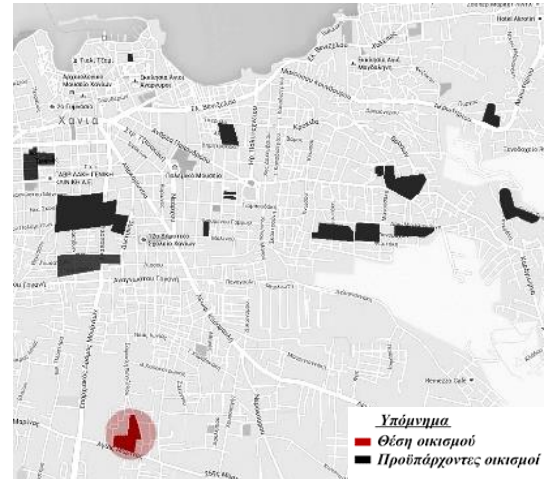
⁶⁷ Ο οικισμός λόγω της θέσης του και της απόστασής του από το κέντρο της πόλης εμφανίζεται απομονωμένος και αποκομμένος από την Χανιώτικη κοινωνία. Σε αστικό επίπεδο, παρατηρείται η οργάνωση ενός κεντρικού κοινόχρηστου κοινοφελούς χώρου (πυρήνας) που απευθύνεται σε ολόκληρο τον οικισμό αλλά και μικρότερων τέτοιων χώρων στο κέντρο κάθε γειτονιάς. . Με αυτήν την ενέργεια δίνεται μεγάλη σημασία στον θεσμό την γειτονιάς.

2.3.15. ΧΑΝΙΑ IV 1991

Το τέταρτο και τελευταίο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του Ο.Ε.Κ. στα Χανιά ολοκληρώθηκε το 1991.(εικ.83) Η χωροθέτησή του έγινε εκτός σχεδίου πόλης, στην περιοχή Κόκκινο Μετόχι. Ο σχεδιασμός – διαχωρισμός των οικοδομικών τετραγώνων και η διάνοιξη κυκλοφοριακών αρτηριών γίνεται με απώτερο σκοπό την διαμόρφωση οικοπέδων, των οποίων η διάταξη παίρνει την μορφή Γ. Ο οικισμός αποτελείται από 3 πυρήνες-γειτονιές, ενώ στην ακμή του σχήματος τοποθετούνται οι κοινόχρηστοι-κοινοφελείς χώροι και λειτουργίες.⁶⁸⁻⁶⁹

Κάθε γειτονιά οργανώνεται περιμετρικά ενός μικρού δημόσιου χώρου αποκτώντας έτσι έναν εσωστρεφή χαρακτήρα. (εικ.84).Σχεδιαστικά ο κοινόχρηστος κοινοφελής χώρος που περιλαμβάνει παιδικό σταθμό, λιανικό εμπόριο και αίθουσα συγκεντρώσεων δεν συνδέεται με τους μικρότερους της κάθε γειτονιάς, αλλά ουσιαστικά αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των γειτονιών όλου του οικισμού. Σημαντική ακόμη θεωρείται η ύπαρξη πολλών πεζοδρόμων, γεγονός το οποίο ενισχύει το χαρακτήρα της γειτονιάς.

Οι κατοικίες, 79 στο σύνολο, αναπτύσσονται καθ' ύψος (πολυκατοικία) και όχι κατά μήκος όπως στους προηγούμενους οικισμούς και χαρακτηρίζονται εξολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση, χαρακτηριστικό των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης ανέγερσης κοινωνικών κατοικιών. Στον οικισμό εντοπίζονται τρεις τύποι κατοικίας(εικ.85). *Η περιοχή θα αναλυθεί περαιτέρω στο επόμενο κεφάλαιο .*

Εικόνα 83 : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Εικόνα 85 : Σημερινή όψη κατοικίας μερικών τύπων

Εικόνα 84 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

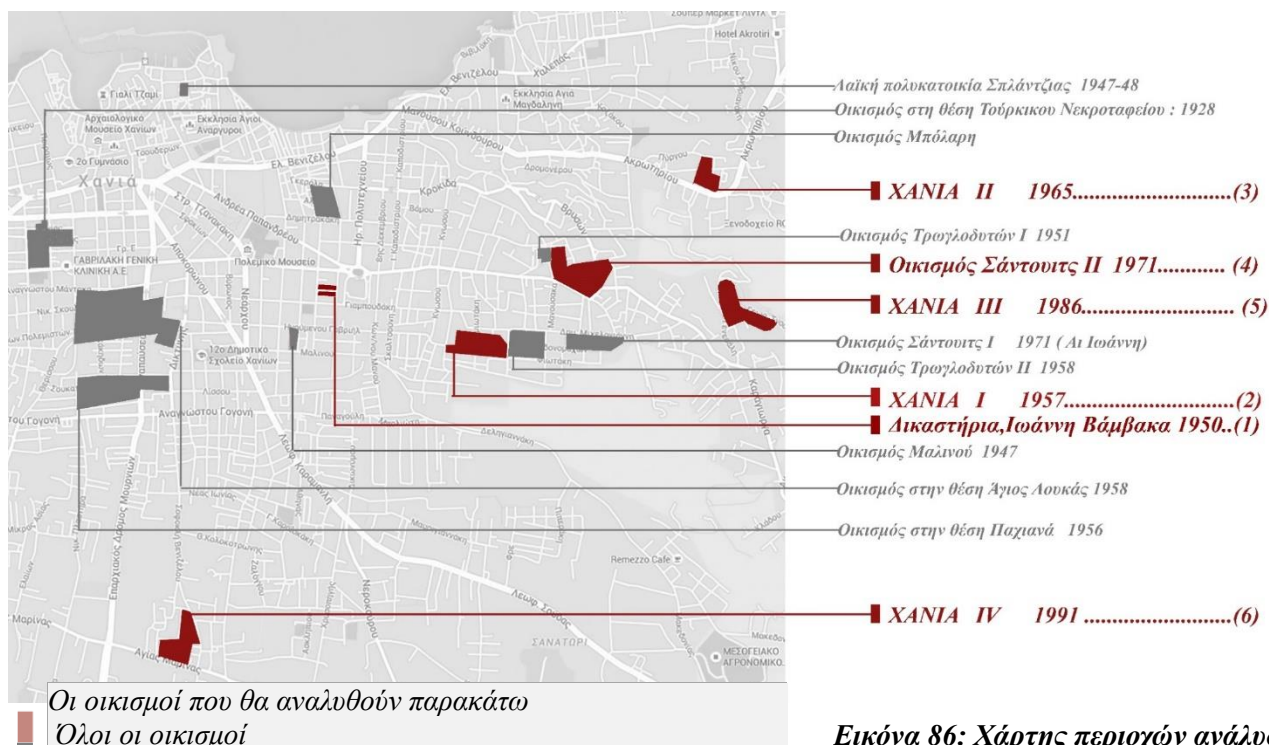
⁶⁸ Η χρονολογία ολοκλήρωσης του έργου (1991) δείχνει το ενδιαφέρον της πολιτείας για την κοινωνική κατοικία μέχρι και αρκετά πρόσφατα. Ο οικισμός λόγω της θέσης του ,εκτός σχεδίου πόλης, της απόστασής του από το κέντρο και της αραιοκατοικημένης περιοχής στην οποία βρίσκεται, εμφανίζεται απομονωμένος και αποκομμένος από την Χανιώτικη κοινωνία. Σε αστικό επίπεδο παρουσιάζει τα ίδια χαρακτηριστικά με τον οικισμό ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ. Τέλος σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, πρέπει να σημειωθεί η χρήση της πολυκατοικίας άνω των δύο ορόφων σε συγκρότημα κοινωνικής κατοικίας στα Χανιά για πρώτη φορά.

⁶⁹ Κέκερη, Μ. (2015) . «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων» , επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.43.

Πολεοδομική	Προσφυγικός Οικισμός	Οικισμοί	Χρονολογία
Ενότητα	Εργατικές κατοικίες		ολοκλήρωσης
Δικαστήρια,	Π.Ο	Προσφυγικός Οικισμός	1950
Λενταριανά	Ε.Κ	Οικισμός Τρωγλοδυτών Ι	1951
Παχιάνα	Π.Ο	Οικισμός στην θέση Παχιάνα	1956
Άγιος Ιωάννη	Ε.Κ	XANIA I	1957
Άγιος Λουκάς	Π.Ο	Οικισμός στην θέση Άγιος Λουκάς	1958
Λενταριανά	ΠΟ.+Ε.Κ	Οικισμός Τρωγλοδυτών ΙΙ	1958
Χαλέπα	Ε.Κ	XANIA II (εργ. κατ)	1965
Λενταριανά	Ε.Κ	Οικισμός Σάντουιτς Ι	1971
Λενταριανά	Ε.Κ	Οικισμός Σάντουιτς ΙΙ	1971
Μόντε Βάρδια	Ε.Κ	XANIA III	1986
Κόκκινο Μετόχι	Ε.Κ	XANIA IV	1991

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία όλων των περιοχών που αναλύθηκαν έχει επιλεγθεί μία περιοχή από κάθε δεκαετία από το 50' έως το 1990 . Στην συνέχεια η ανάλυση που ακολουθεί εμβαθύνει σε συγκεκριμένες περιοχές με δύο βασικά κριτήρια, την εξέλιξη στον χρόνο και το βαθμό διατήρησης. Ειδικότερα επιλέγονται να αναλυθούν οι παρακάτω οικισμοί:

(1) Προσφυγικός Οικισμός 1950, (2) XANIA I 1957 , (3) XANIA II 1965 , (4) Οικισμός Σάντουιτς ΙΙ 1971, (5) XANIA III 1986 , (6) XANIA IV 1991 . (Εικ. 86.)

Εικόνα 86: Χάρτης περιοχών ανάλυσης

3^ο Ανάλυση επιλεγμένων περιοχών

Δικαστήρια, Ιωάννη Βάμβακα 1950 (1)

XANIA I 1957 (2)

XANIA II 1965 (3)

Οικισμός Σάντουιτς II 1971 (4)

XANIA III 1986 (5)

XANIA IV 1991 (6)

Η ενότητα που ακολουθεί περιλαμβάνει χωρική και ποιοτική έρευνα. Στα πλαίσια της εργασίας με τη χρήση σχεδίων, ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων με τους κατοίκους, έγινε προσπάθεια ανάλυσης της κάθε περιοχής σε Πολεοδομική, αστική και αρχιτεκτονική κλίμακα και διερεύνηση των αναγκών των κατοίκων της.

Περιγραφή ερωτηματολογίων

Τα ερωτηματολόγια πλαισιών της έρευνας περιλαμβάνουν μια σειρά ερωτήσεων, οι οποίες καθόρισαν το προφίλ των ερωτώμενων. Στην συνέχεια είχαν ως στόχο να διερευνηθούν οι συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων Τέλος εξετάστηκε η άποψη-σχέση των ερωτώμενων με τον δημόσιο χώρο.

Ερωτηματολόγιο

Προφίλ κάτοικου

- Φύλο
Αντρας ή Γυναίκα
- Ηλικία
≤18-24 25-35 36-45 46-55 56-65 >
- Έχετε γεννηθεί εδώ
Ναι όχι
- Επίπεδο μόρφωσης
1ο βάθμια εκπαίδευση 2ο βάθμια 3ο βάθμια
- Έχετε οικογένεια και αν ναι πόσα μέλη
+1 +2 +3 +4
- Είστε κάτοχος αυτοκινήτου
Ναι όχι
- Είστε ιδιοκτήτης
Ναι όχι
- Είστε ενοικιαστής
Ναι όχι
- Πόσα χρόνια κατοικείται στην περιοχή
- Ποιες είναι οι εικόνες που θυμάστε

Για την περιοχή

- Κάτι με το οποίο είστε ευχαριστημένοι για την περιοχή σας ή κάτι που θα θέλατε να βελτιωθεί
Δρόμοι Συγκοινωνία
- Διατηρήθηκε ο χαρακτήρας της περιοχής
Ναι όχι
- Στην περιοχή σας είναι επαρκής συγκοινωνία
Καθόλου Λίγο πολύ πάρα πολύ
- Στην περιοχή σας είναι επαρκής η Πλατεία
Καθόλου Λίγο πολύ πάρα πολύ
- Στην περιοχή σας είναι επαρκές το Πάρκινγκ
Καθόλου Λίγο πολύ πάρα πολύ
- Στην περιοχή σας είναι επαρκή τα Πάρκα
Καθόλου Λίγο πολύ πάρα πολύ
- Στην περιοχή σας είναι επαρκή τα Πεζοδρόμια
Καθόλου Λίγο πολύ πάρα πολύ
- Έχουν γίνει το τελευταίο διάστημα αναπλάσεις στην περιοχή σας
- Τι θα θέλατε να αλλάξει στην περιοχή σας

Για την κατοικία

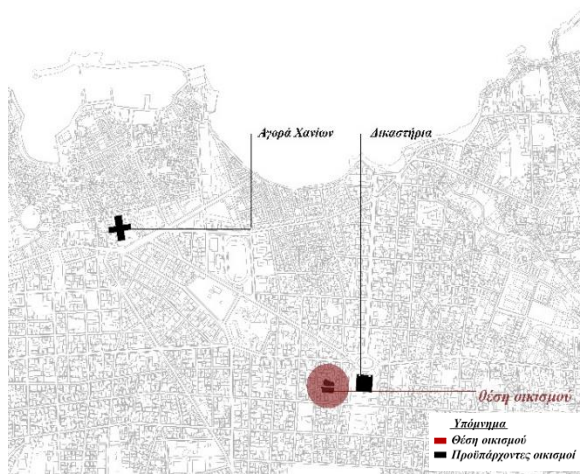
- Είστε ευχαριστημένοι με την κατοικία σας
Καθόλου Λίγο πολύ πάρα πολύ
- Χρειάζεται η κατοικία πολλές επισκευές επειδή είναι παλιά κατασκευή
Ναι όχι
- Θεωρείτε ότι είναι αυξημένο το κόστος επισκευών στην κατοικία σας
Ναι όχι
- Τι τροποποιήσεις έχουν γίνει στην κατοικία σας
κλείσιμο ριμπταίθριου επέκταση αυλής
αλλαγές στις προσόψεις αλλαγές στην εσωτερική διαρρύθμιση
κατασκευή μικρές αποθήκες
- Τι θα αλλάζατε στην κατοικία σας

Εικόνα 87: Ερωτηματολόγια

3.3.1. Δικαστήρια, Ιωάννη Βάμβακα 1950

Γενική ένταξη του οικισμού

Ο συνοικισμός στην θέση πλησίον των Δικαστηρίων (*εικ.87*) δημιουργήθηκε για την στεγαστική αποκατάσταση προσφύγων. Η ολοκλήρωση του έργου χρονολογείται στις 24 / 11 /1950 με 6 κατοικίες συνολικού εμβαδού 2.503 τ.μ και εμβαδόν κατοικιών 52τ.μ. Η κεντρική πρόσβαση, πραγματοποιείται μέσω της οδού Ιωάννου Βαμβακά. Από το σχέδιο γενικής διάταξης (*εικ.88,89*), φαίνεται ότι οι εγκατεστημένες μονάδες τοποθετούνται εκατέρωθεν και επί της οδού Ιων. Βάμβακα, ενώ εντάσσονται στον αστικό ιστό αποτελώντας πύκνωση ενός κενού οικοδομικού τετραγώνου. Ο οικισμός, σχεδιάστηκε με βάση το υποδάμειο σύστημα ως συνέχεια του γειτονικού συστήματος της ευρύτερης περιοχής.

Εικόνα 87: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Οργάνωση κυκλοφορίας

Σε ότι αφορά την οργάνωση των δικτύων κίνησης, μόνος άξονας αυτοκινήτου είναι η οδός Ιωάννου Βαμβακά. Η χωροθέτηση των κατοικιών τοποθετείται εκατέρωθεν της οδού, ενώ ο δρόμος στη σημερινή του κατάσταση τείνει να αποκτήσει ημι-ιδιωτικό χαρακτήρα οδού περιορισμένης κυκλοφορίας, καθώς χρησιμοποιείται κυρίως από τους ενοίκους του οικισμού, αποκτώντας ταυτόχρονα και τον χαρακτήρα πεζόδρομου.

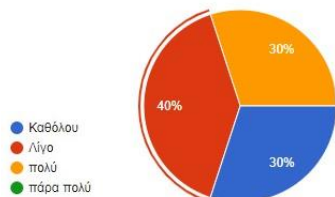
Παρόλα αυτά σήμερα τα πεζοδρόμια δεν είναι επαρκή λόγω της στενής διάστασης (*διάγραμμα 1*), και οι κάτοικοι μέσω ερωτηματολογίων απάντησαν ότι δεν τους ικανοποιούν οι συνθήκες κίνησης. Ειδικότερα οι πιο ηλικιωμένοι θεωρούν ότι το βασικότερο πρόβλημα της περιοχής είναι η έλλειψη κοινωνικοποίησης αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων, ενώ οι νεότεροι αξιολογούν ως βασικότερο το πρόβλημα της έλλειψης θέσεων πάρκινγκ, γεγονός που θεωρείται αναμενόμενο αφού το 80% των κατοίκων είναι κάτοχοι αυτοκινήτου. (*διάγραμμα 2*)

Εικόνα 89 : Σχέδιο Γενικής Διάταξης

Στην περιοχή σας είναι επαρκή τα Πεζοδρόμια

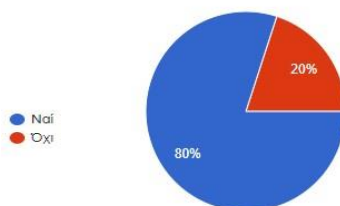
10 απαντήσεις

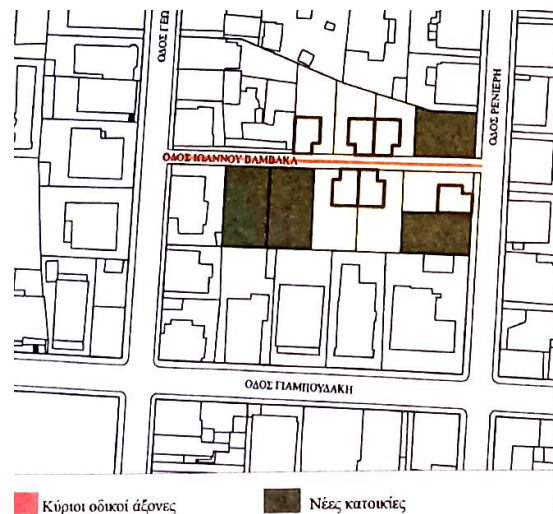
Διάγραμμα 1 : Λειτουργικότητα πεζοδρομείων

Είστε κάτοχος αυτοκινήτου

10 απαντήσεις

Διάγραμμα 2 : Κάτοχος αυτοκινήτου

Εικόνα 90 : Χάρτης οδικό και νέων κατοικιών

Οικοδομικά τετράγωνα

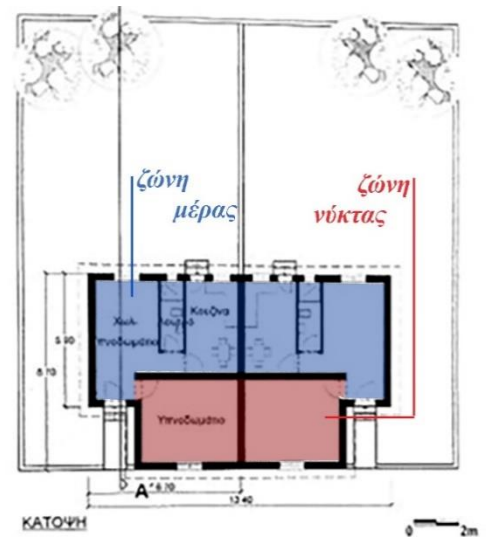
Η χωροθέτηση γίνεται σε 2 οικοδομικά τετράγωνα, τα οποία τοποθετούνται ανά ζεύγη, στο όριο του δρόμου αφήνοντας έτσι ως χώρο εκτόνωσης το πίσω μέρος του οικοπέδου, προσδίδοντας έναν εσωστρεφή χαρακτήρα. Με συνολικό εμβαδόν 2.503 τ.μ. το μέσο εμβαδόν των οικοπέδων αντιστοιχεί σε 165-255 τ.μ , το εμβαδόν κοινόχρηστων ελεύθερων χώρων 265 τ.μ ή 10% και τέλος το εμβαδόν ελεύθερων ιδιωτικών χώρων 113-203τ.μ .

Υλικά κατασκευής

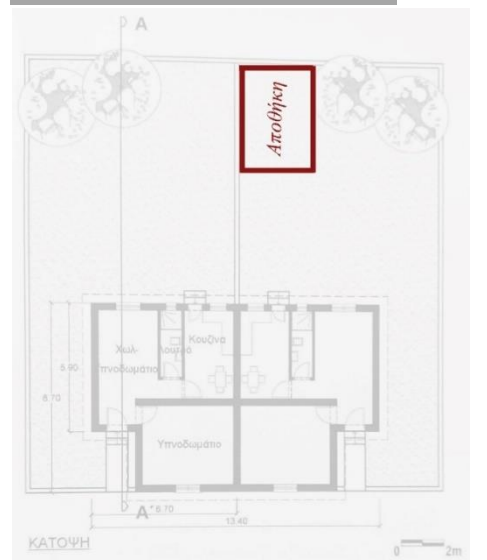
Τα δομικά στοιχεία των μονάδων είναι πλίνθοι επικαλυμμένοι με ασβεστοκονίαμα. Για τα κουφώματα των κατοικιών χρησιμοποιείται ως υλικό το ξύλο ενώ η πλάκα της στέγης αποτελείται από οπλισμένο σκυρόδεμα και για τις στέγες χρησιμοποιήθηκαν κεραμίδια γαλλικού τύπου.

Τυπολογία κατοικιών

Η τυπολογία των κατοικιών χαρακτηρίζεται εξολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση, χαρακτηριστικό των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης κοινωνικών κατοικιών. Ο τύπος κατοικίας που συναντάμε στον συνοικισμό αποτελείται από μια διπλοκατοικία τετράριχτη στέγη κατά το διαμήκη άξονα καθώς επικρατεί αυστηρό ορθοκανονικό σύστημα σχεδίασης. Περιλαμβάνει μικρή είσοδο χολ που χρησιμοποιείται ως καθιστικό και ως χώρος διημέρευσης, κουζίνα, λουτρό και ένα υπνοδωμάτιο . Η διαμόρφωση της κάτοψης είναι οργανωμένη σε 2 ζώνες, (εικ.90) την πρώτη η οποία περιλαμβάνει την κουζίνα, το καθιστικό και το λουτρό και την δεύτερη που περιλαμβάνει το υπνοδωμάτιο. Η κίνηση των χώρων μέσα στην κατοικία πραγματοποιείται μέσω ενός διαμήκη άξονα κίνησης, ο οποίος συνδέει τους κοινόχρηστους χώρους, ενώ η είσοδος προς το υπνοδωμάτιο βρίσκεται αμέσως μετά την κύρια είσοδο της κατοικίας. Η κύρια είσοδος στην κατοικία πραγματοποιείται από το μέτωπο του δρόμου, όπου διαμορφώνεται μια πρασιά με σκοπό να δημιουργηθεί ένα φιλτράρισμα μεταξύ

Εικόνα 91 : Ζώνη ημέρας και νύχτας

Εικόνα 92 : Πρόσθετος χώρος

Εικόνα 93 : Σχέσεις ιδιωτικών -Δημόσιων χώρων

δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Το γεγονός ότι η κύρια αυλή διαμορφώνεται στο πίσω μέρος του οικοπέδου, προσδίδει ιδιωτικότητα στο χώρο εκτόνωσης.⁷⁰ (εικ.92,93)

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις σχέσεις μετάβασης και ιδιωτικότητας. Αυτό επιτυγχάνεται είτε με τη δημιουργία ενός φίλτρου πρασιάς ή αυλής κατά τη διαδικασία της μετάβασης από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο είτε με τον περαιτέρω διαχωρισμό των ιδιωτικών χώρων εντός της οικίας. Ακόμη θετικό στοιχείο είναι η απόδοση ενός εσωστρεφούς χαρακτήρα του χώρου εκτόνωσης των μονάδων εγκατάστασης δεδομένου ότι αυτές είναι χωροθετημένες πάνω στο όριο του δρόμου. Τέλος η αυστηρή τυποποίηση που διέπει τις μονάδες εγκατάστασης καθώς και η χρήση πανομοιότυπου υλικού αποδίδει ένα ενιαίο οικιστικό σύνολο στον χώρο της περιοχής μελέτης. Σε πολεοδομικό επίπεδο, η ένταξη και η σύνδεση με τη γύρω περιοχή εμφανίζεται επιτυχής καθώς ο οικισμός αποτελεί μια αστική πύκνωση κοντά στο κέντρο της πόλης, εξυπηρετώντας έτσι τις καθημερινές ανάγκες των χρηστών.

Εικόνα 94 : Κάτοψη κατάστασης οικισμού

Σήμερα διατηρούνται μόνο 3 από τις συνολικά 6 κατοικίες που υπήρχαν στον οικισμό, χωρίς σημαντικές αλλοιώσεις. (Εικ.94) Υπάρχουν μερικές διαφοροποιήσεις στις όψεις, όπως : αλλαγή στα κουφώματα, κάθετα λευκά στοιχεία στις όψεις και αντικατάσταση πέτρινου τοιχώματος σε τσιμεντένιο φράχτη καθώς και μικρή μετακίνηση της εξωτερικής καγκελόπορτας προς τα αριστερά όπως απεικονίζεται και στις εικόνες 95,96. Επίσης στο βάθος διακρίνεται μικρή κατασκευή με χρήση αποθήκης. Οι υπόλοιπες προσφυγικές κατοικίες έχουν κατεδαφιστεί και αντικατασταθεί με νέες με πολυκατοικίες (εικ.97,98) . Οι

πρόσφυγες έχουν αποβιώσει, οι κατοικίες δόθηκαν στα παιδιά τους ή τις πούλησαν. Η πλειονότητα των ερωτώμενων της περιοχής είναι άνω των 50 ετών, αφού καταλαμβάνει το ποσοστό του 80% και το μεγαλύτερο ποσοστό σε επίπεδο μόρφωσης αντιστοιχεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με ποσοστό 40%.

Εικόνα 95: Κατοικία 2,3 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2023

Εικόνα 96: Κατοικία 1 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2010

Εικόνα 97 : Κατοικία 1 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2023

Εικόνα 98: Κατοικία 1 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2010

⁷⁰ Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.45-49.

Όσον αφορά τον χαρακτήρα της περιοχής, σύμφωνα με το ρυμοτομικό σχέδιο του 1946 και το γενικό πολεοδομικό σχέδιο του 1988, στην περιοχή των Δικαστηρίων, ο ισχύων συντελεστής δόμησης είναι 1.0. Υπάρχει ένα συνονθύλευμα μονοκατοικίας και πολυώροφων κατοικιών (εικ.99) , διατηρούνται κάποια νεοκλασικά σπίτια επί της Οδού Ρενιέρη, τα περισσότερα στεγάζουν δικηγορικά γραφεία, ενώ στην είσοδο των κτιρίων υπάρχουν σκαλιά, τα οποία παρεμποδίζουν την κίνηση του πεζού. (εικ.100,101,102)

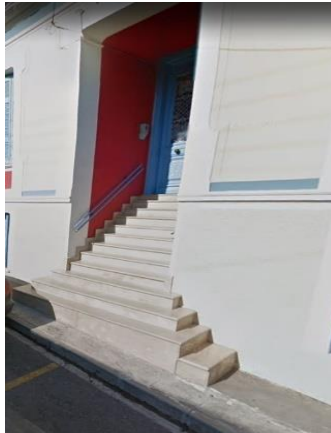
Οι αναμνήσεις των κατοίκων :

Η κίνηση του 50' στην περιοχή Δικαστηρίων όπου ανήκει ο προσφυγικός οικισμός, γινόταν κυρίως σε χωματόδρομο με άλογα - άμαξες. Οι Μικρασιάτες κάθε απόγευμα συνευρίσκονταν με τους υπόλοιπους κατοίκους της περιοχής, και αντάλλασσαν προϊόντα, ότι είχε ο καθένας στην κατοχή του. Τα σπίτια ήταν χαμηλά, υπήρχαν λιγότερα μαγαζιά σε αντίθεση με σήμερα που οι δρόμοι είναι ασφαλτοστρωμένοι, και τα αυτοκίνητα και τα καταστήματα στην πλατεία Δικαστηρίων έχει πολλαπλασιαστεί. Η περιοχή των Δικαστηρίων θεωρείται πλέον υπό κέντρο το οποίο εξυπηρετεί τους κατοίκους της αλλά και αυτούς των γύρω περιοχών.

Τέλος μέσω των συνεντεύξεων και των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν, οι κάτοικοι επισημαίνουν ως βασικό πρόβλημα την έλλειψη δημόσιου χώρου που θα μπορούσε να ενθαρρύνει την κοινωνικοποίηση μεταξύ τους.

Εικόνα 99: πολυκατοικίες και μονοκατοικίες της Οδού Ιωαν.Βάμβακα

Εικόνα 100: Νεοκλασική κατοικία με σκαλιά επι της Οδού Ρενιέρη

Εικόνα 101: Οδού Ιωαν.Βάμβακα

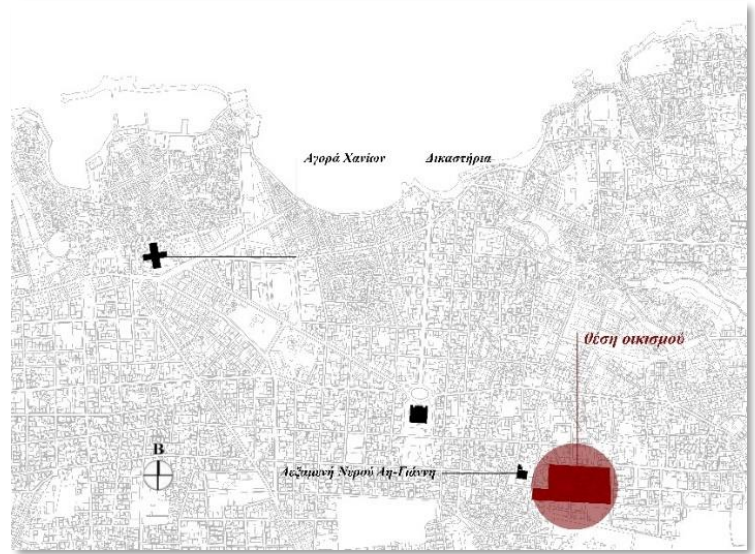

Εικόνα 102: Οδού Ιωαν.Βάμβακα

3.3.2. ΧΑΝΙΑ Ι 1957

Γενική ένταξη οικισμού

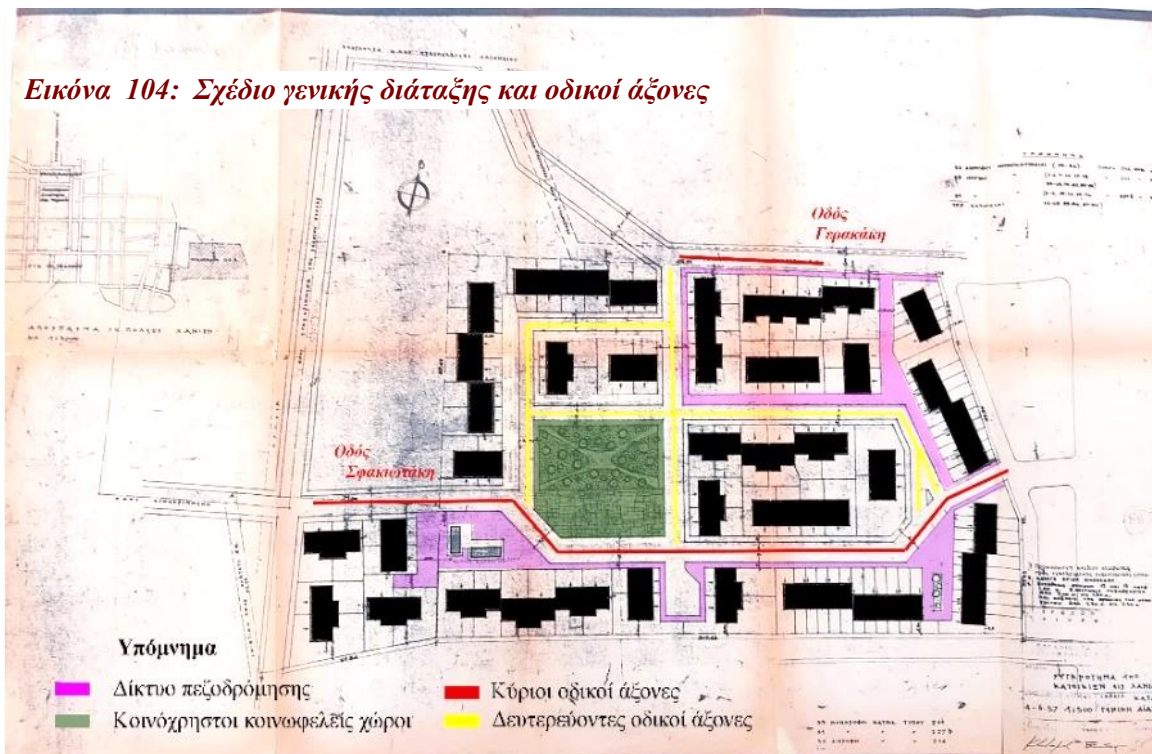
Στα Χανιά το πρώτο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του ΟΕΚ ολοκληρώθηκε το 1957. Ο οικισμός ανοικοδομήθηκε στο νοτιοδυτικό τμήμα της πόλης, στην περιοχή του Αγίου Ιωάννη κοντά στη θέση Δεξαμενή όπου και βρίσκεται το υδραγωγείο της πόλης των Χανίων (εικ.103) και απέχει 1,8 km από το κέντρο των Χανίων. Η κεντρική πρόσβαση πραγματοποιείται νοτιοδυτικά μέσω της οδού Σφακιανάκη η οποία διέρχεται εντός του οικισμού, αποτελεί προέκταση της Οδού Ηγουμενίου Γαβριήλ και εν συνεχεία μετά ονομάζεται Οδός Μακεδονομάχων. Βορειοδυτικά η Πρόσβαση πραγματοποιείται μέσω της οδού Κ.Γερακάκη η οποία διατρέχει το όριο του οικισμού και αποτελεί επέκταση της Οδού Μιχελογιάννη.

Εικόνα 103: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

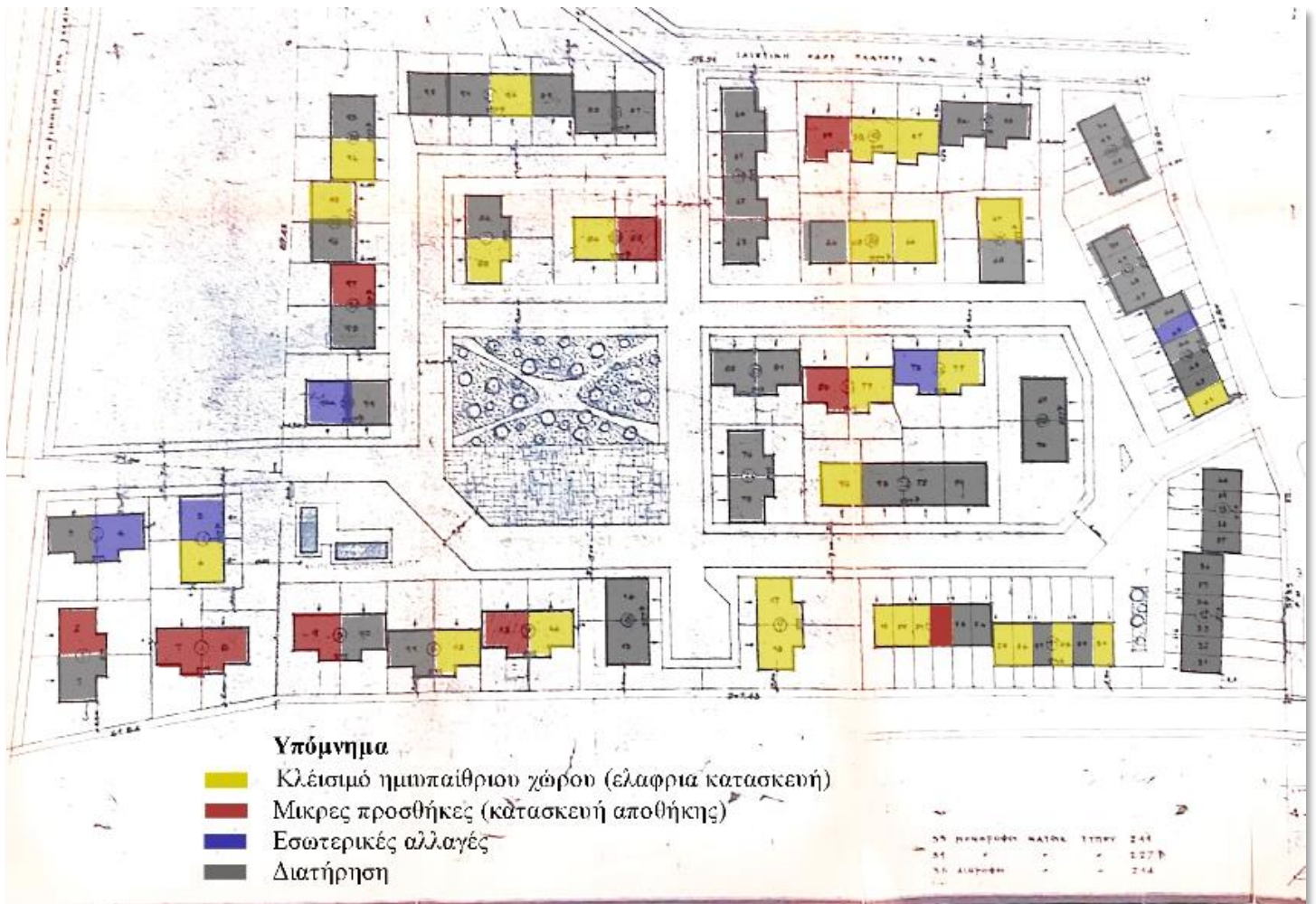
Στο σχέδιο γενικής διάταξης φαίνεται ότι ο οικισμός περικλείεται ανατολικά και νότια από κατοικίες, βόρεια από την οδό Κ. Γερακάκη ενώ δυτικά εφάπτεται του οικισμού Τρώγλοδωτών Χανίων. Ο σχεδιασμός-διαχωρισμός των οικοπέδων και η διάνοιξη των δρόμων έγινε με βάση το υποδάμειο σύστημα ενώ η οριοθέτηση των κατοικιών πραγματοποιήθηκε κατά κύριο λόγο περιμετρικά ενός πυρήνα ο οποίος αποτελεί και τον κοινόχρηστο κοινωφελή χώρο του οικισμού, την πλατεία Αριστοτέλους (εικ.104). Επίσης πλησίον του πυρήνα σχεδιάστηκε ένα μικρό κτίσμα με εμπορική χρήση για την κάλυψη βασικών αγαθών πρώτης ανάγκης μιας και οι εμπορικές ζώνες βρίσκονται κατεχοχόν χωροθετημένες στο κέντρο της πόλης. Σήμερα η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται μέσω της περιοχής Δικαστηρίων, η οποία διαθέτει δημόσιες υπηρεσίες, μεγάλα καταστήματα λιανικής πώλησης τροφίμων, μαγαζιά αναψυχής και ιδιωτικές υπηρεσίες. Η κίνηση των κατοίκων σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, πραγματοποιείται με Μ.Μ.Μ και με το αυτοκίνητο. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει αύξηση στους χρήστες που χρησιμοποιούν αυτοκίνητο.

Τρώγλοδωτών Χανίων. Ο σχεδιασμός-διαχωρισμός των οικοπέδων και η διάνοιξη των δρόμων έγινε με βάση το υποδάμειο σύστημα ενώ η οριοθέτηση των κατοικιών πραγματοποιήθηκε κατά κύριο λόγο περιμετρικά ενός πυρήνα ο οποίος αποτελεί και τον κοινόχρηστο κοινωφελή χώρο του οικισμού, την πλατεία Αριστοτέλους (εικ.104). Επίσης πλησίον του πυρήνα σχεδιάστηκε ένα μικρό κτίσμα με εμπορική χρήση για την κάλυψη βασικών αγαθών πρώτης ανάγκης μιας και οι εμπορικές ζώνες βρίσκονται κατεχοχόν χωροθετημένες στο κέντρο της πόλης. Σήμερα η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται μέσω της περιοχής Δικαστηρίων, η οποία διαθέτει δημόσιες υπηρεσίες, μεγάλα καταστήματα λιανικής πώλησης τροφίμων, μαγαζιά αναψυχής και ιδιωτικές υπηρεσίες. Η κίνηση των κατοίκων σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, πραγματοποιείται με Μ.Μ.Μ και με το αυτοκίνητο. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει αύξηση στους χρήστες που χρησιμοποιούν αυτοκίνητο.

Οργάνωση κυκλοφορίας

Σε ότι αφορά την οργάνωση της κυκλοφορίας, τον κύριο άξονα κίνησης αποτελεί η Οδός Σφακιωτάκη (μονής κατεύθυνσης) η οποία διατρέχει κατά μήκος το σύνολο του οικισμού ενώ οι υπόλοιποι δρόμοι, αποκτούν δευτερεύουσα χρήση πρόσβασης προς τις κατοικίες (εικ. 105). Επίσης στην πλατεία του οικισμού υπάρχει στάση λεωφορείων, με σκοπό την εξυπηρέτηση των κατοίκων. Το αρνητικό αλλά και το θετικό της περιοχής εντοπίζεται στο έντονο ανάγλυφο της. Αφενός υπάρχει δυσκολία κίνησης πεζού -ποδηλάτη και αφετέρου δημιουργούνται οπτικές φυγές-θέες προς βουνό-θάλασσα. Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια οι ερωτώμενοι δηλώνουν ευχαριστημένοι με την κατοικία τους και την περιοχή, σε σχέση με την όχληση του κέντρου της πόλης ως κριτήριο. Τα δρομολόγια των λεωφορείων γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα καθώς υπάρχει άμεση πρόσβαση-σύνδεση με τα Δικαστήρια και το κέντρο της πόλης. Τέλος υπάρχει επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης.

Εικόνα 105: Σχέδιο τροποποιήσεων

Οικοδομικά τετράγωνα

Η περιοχή περιλαμβάνει 7 οικοδομικά τετράγωνα (εικ.105). (πίνακας 1). Οι κατοικίες τοποθετούνται κατά μήκος του πεζοδρομίου και σε απόσταση 2 μέτρων από αυτό, με σκοπό να δημιουργηθεί ένα φίλτρο που να χωρίζει τον ιδιωτικό και το δημόσιο χώρο. Το πίσω μέρος του οικοπέδου χρησιμοποιείται ως αυλή από τους χρήστες των κατοικιών. Αυτός ο τρόπος τοποθέτησης των κατοικιών, ειδικά στις κατοικίες που βρίσκονται κοντά στην πλατεία, εξασφαλίζει την απαραίτητη ιδιωτικότητα παρά το γεγονός ότι υπάρχει ένας δημόσιος χώρος σε τόσο μικρή απόσταση. Επιπλέον, οι μονάδες κατοικιών είναι ισόγειες διπλοκατοικίες, όπου οι τυποποιημένες μονάδες τοποθετούνται μεταξύ τους εφαιπόμενες, χωρισμένες με μεσοτοιχία, και καλύπτονται από μια δίρριχτη στέγη που ενοποιεί τις μονάδες σε ενιαίο κτίριο.⁷¹

Η περιοχή περιλαμβάνει 7 οικοδομικά τετράγωνα :

Συνολικό κατοικιών	100
Συνολικό εμβαδόν	48.830τ.μ.
Εμβαδόν οικοπέδων	300-400 τ.μ (τύπου 01), 260-600 τ.μ. (τύπου 02), 150-250 τ.μ (τύπου 03),
Εμβαδόν κοινόχρηστων ελεύθερων χώρων	15.364 τ.μ ή 31,4%
Εμβαδόν ελεύθερων ιδιωτικών χώρων	(τύπου 01) 220-320 τ.μ ή 73-80%. (τύπου 02) 180-520 τ.μ ή 69,2 -86,6%, (τύπου 03) 70 -170 τ.μ ή 46,6 – 68%.
Εμβαδόν κατοικιών αντιστοιχεί σε 80 τμ. Ισχύει σε κάθε τύπο κατοικίας	

Πίνακας 1: Κατανομή επιφανειών

Κατοικίες

Στον οικισμό εντοπίζονται 3 τύποι κατοικίας καθένα από τους οποίους θα αναλύσουμε ξεχωριστά. Σε ό,τι αφορά τις μονάδες κατοικιών, αυτές χαρακτηρίζονται εξ ολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση.. Σήμερα σε μεγάλο ποσοστό οι κατοικίες διατηρούνται με κάποιες μικροεπεμβάσεις είτε εσωτερικές , είτε εξωτερικές. Οι ερωτηθέντες με ποσοστό 44,4% (*διάγραμμα 3*) έχουν κτίσει ελαφρές κατασκευές ως ιδιωτικό πάρκινγκ, καταλαμβάνοντας μέρος από τον χώρο εκτόνωσης (αυλή) (εικ.106), ενώ ένα μικρότερο ποσοστό 33,3 % έχει προχωρήσει σε αλλαγές εσωτερικής διαρρύθμισης (ενοποίηση κουζίνα- καθιστικό) .

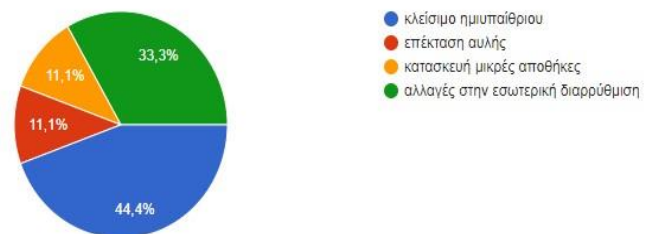
Εικόνα 106 Πρόσθετες κατασκευές για πάρκινγκ στο χώρο εκτόνωσης

Τύπος 01

Ο τύπος 01 (εικ.107) αποτελείται από μία διπλοκατοικία στο ισόγειο με δίρριχτη στέγη κατά τον διαμήκη άξονα (εικ.909). Κάθε κατοικία έχει συνολικό εμβαδόν 80 τετραγωνικά μέτρα και περιλαμβάνει τους εξής χώρους: καθιστικό κουζίνα, 2 υπνοδωμάτια και λουτρό. Η κάτοψη είναι οργανωμένη σε 2 ζώνες η πρώτη περιλαμβάνει την κουζίνα και το καθιστικό και η δεύτερη περιλαμβάνει το λουτρό και τους χώρους ύπνου (2 υπνοδωμάτια). (εικ. 108)

Τι τροποποιήσεις έχουν γίνει στην κατοικία σας

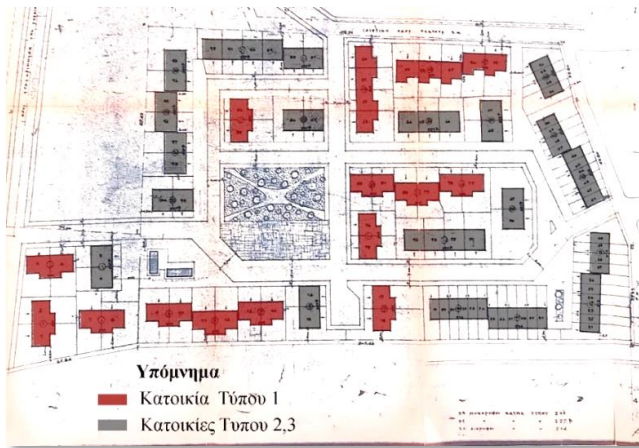
9 απαντήσεις

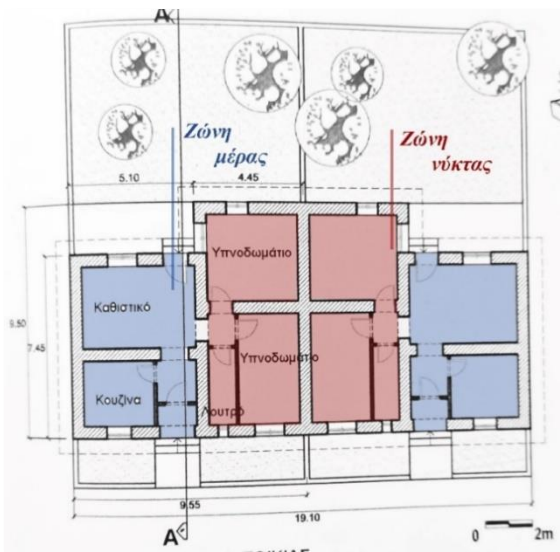
Διάγραμμα 3 : αποτύπωση είδους τροποποίησης των κατοικιών

⁷¹ Ρέλιας, Γ. (2010). *Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.72*

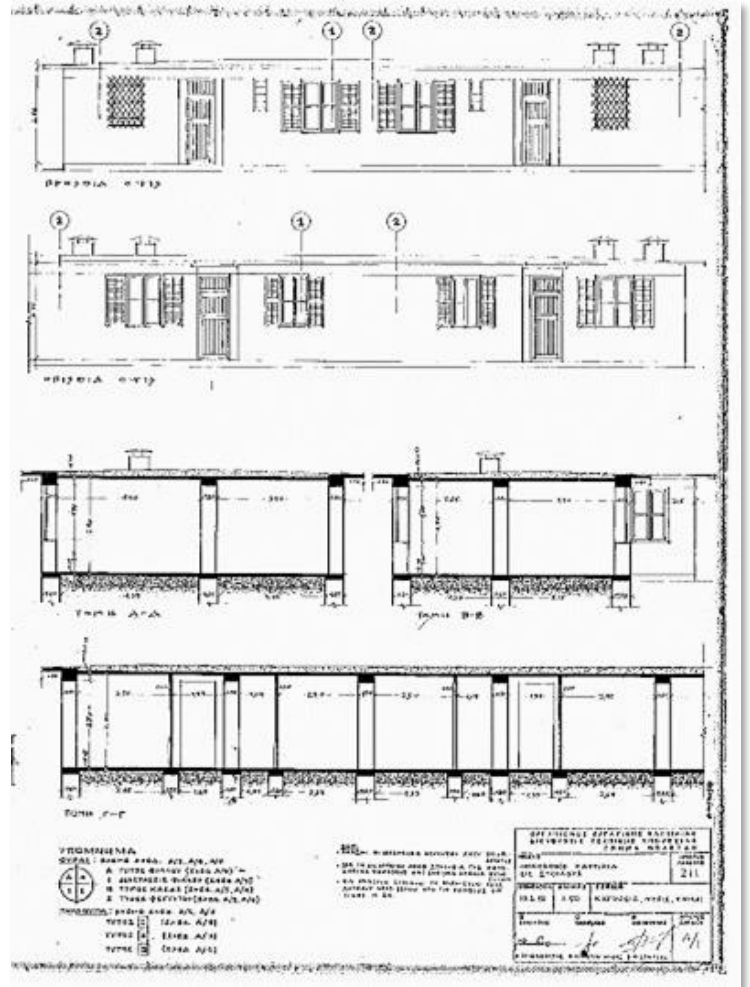
Έντονο ενδιαφέρον παρουσιάζει στην κάτοψη η δημιουργία ενός καθαρού άξονα κίνησης, ο οποίος ενώνει την είσοδο της κατοικίας με το καθιστικό, την κουζίνα και την αυλή. Είσοδος στην κατοικία πραγματοποιείται ομαλά από το μέτωπο του πεζοδρόμου, διανύοντας μια απόσταση της τάξης των 2 μέτρων, όπου διαμορφώνεται μια πρασιά με σκοπό να δημιουργηθεί ένα φιλτράρισμα μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου καταλήγοντας σε έναν ημιυπαίθριο προστατευμένο χώρο. Το γεγονός ότι η κύρια αυλή διαμορφώνεται στο πίσω μέρος του οικοπέδου μαρτυρά την ιδιωτικότητα του χώρου εκτόνωσης που ηελημένα προσδόθηκε στις κατοικίες.⁷² (εικ.110,111)

Εικόνα 107: Τύπος 1 κατοικιών στον οικισμό

Εικόνα 108 : κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας

Εικόνα 109 : Τομές και Όψεις τύπου 02

Εικόνα 110: Κατοικία Τύπου 1, 2010

Εικόνα 111 : Σημερινή όψη Κατοικία τύπος 1, 2023

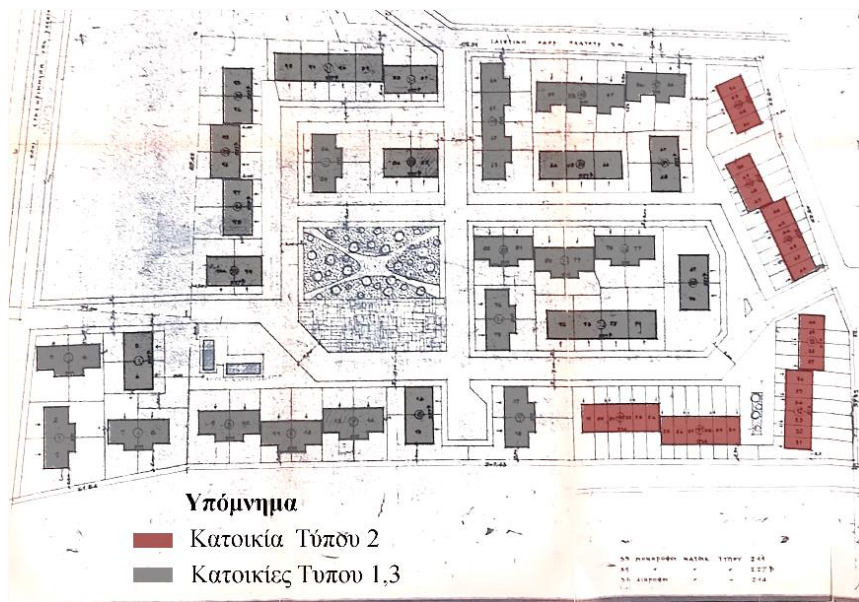
⁷² Ρέλιας, Γ. (2010). *Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.74*

Τύπος 02

Ο τύπος 02 (εικ.112) αποτελείται από ένα σύνολο 6 διώροφων κατοικιών τύπου Doublex Χαρακτηρίζεται και αυτός από αυστηρό ορθοκανονικό σύστημα σχεδίασης. Ο διαχωρισμός της κάθε κατοικίας πραγματοποιείται μέσω μιας μεσοτοιχίας ενώ εξωτερικά οι μονάδες κατοικίας καλύπτονται σε μια ενιαία πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα, γεγονός που δημιουργεί έναν ενιαίο κτιριακό όγκο. Κάθε μονάδα έχει εμβαδό 80 τετραγωνικά μέτρα και περιλαμβάνει τους εξής χώρους καθιστικό, κουζίνα και wc στο ισόγειο και 2 υπνοδωμάτια και λουτρό στο πρώτο επίπεδο. (εικ.,115,116)

Οι ιδιωτικοί και ημι ιδιωτικοί χώροι για κάθε μονάδα κατοικίας είναι οργανωμένοι αντίστοιχα στο κάθε επίπεδο (κουζίνα καθιστικό, WC στο ισόγειο επίπεδο και χώροι διημέρευσης και λουτρό στο άνω επίπεδο). Σε σχέση με τον προηγούμενο τύπο (τύπος 01) εδώ επιλέγεται ως μέσο διαχωρισμού η οργάνωση των χώρων καθ' ύψος και όχι σε οριζόντιο επίπεδο υπό τη μορφή ζωνών. Κοινό χαρακτηριστικό του τύπου αυτού με τον Τύπο 1 αποτελεί η προσπάθεια δημιουργίας ενιαίας πορείας στο ισόγειο επίπεδο, από την είσοδο, την προσπέλαση του καθιστικού, της κουζίνας με κατάληξη στην πίσω αυλή της κατοικίας. (εικ,133,114)

Σε αντίθεση με τον προηγούμενο τύπο, η αυλή των κατοικιών βρίσκεται στο μπροστινό μέρος του οικοπέδου ενώ το πίσω λειτουργεί περισσότερο ως εξωτερικός βοηθητικός χώρος της κουζίνας. Η χειρονομία αυτή πραγματοποιείται πιθανώς επειδή το σύνολο αυτών των μονάδων κατοίκησης βρίσκεται στα όρια του συνοικισμού, πράγμα που σημαίνει ότι έχει προβλεφθεί το ενδεχόμενο μελλοντικής ανέγερσης νέων κατοικιών.

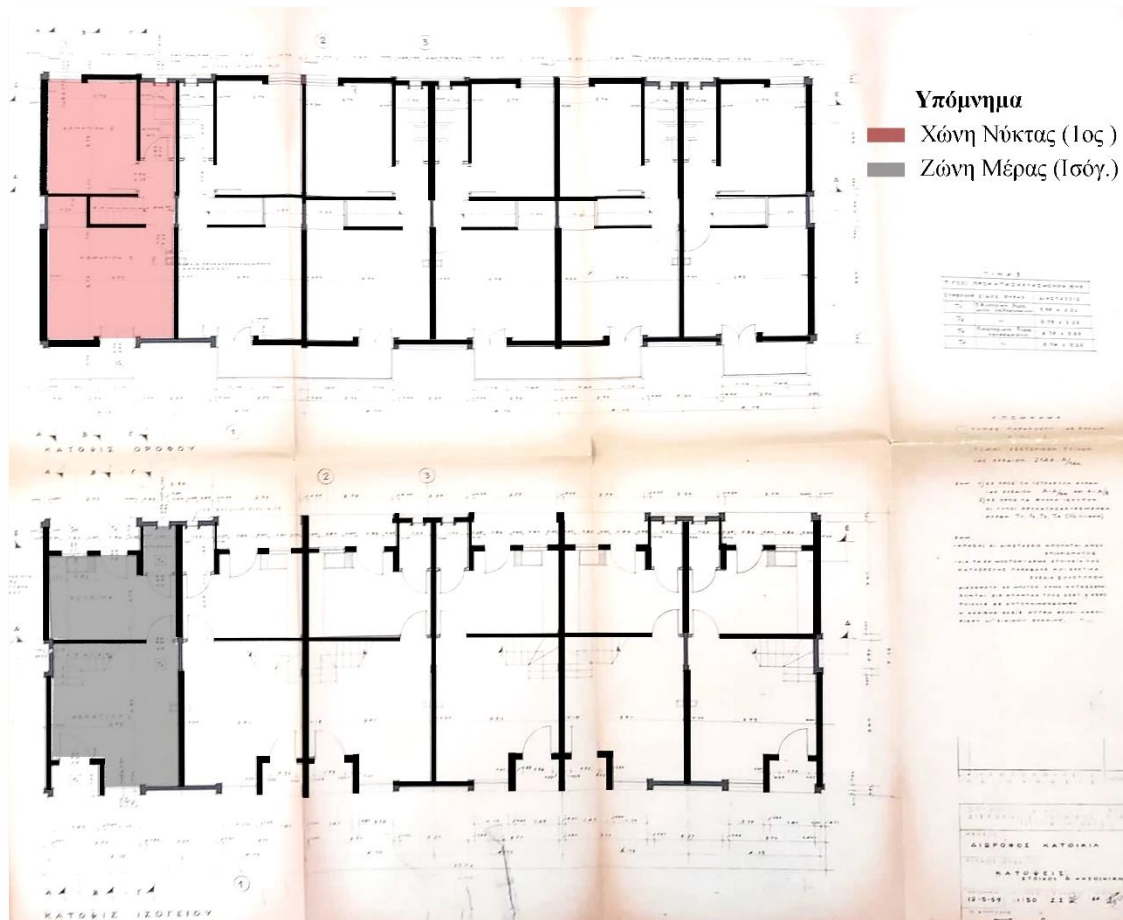
Εικόνα 112: Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό

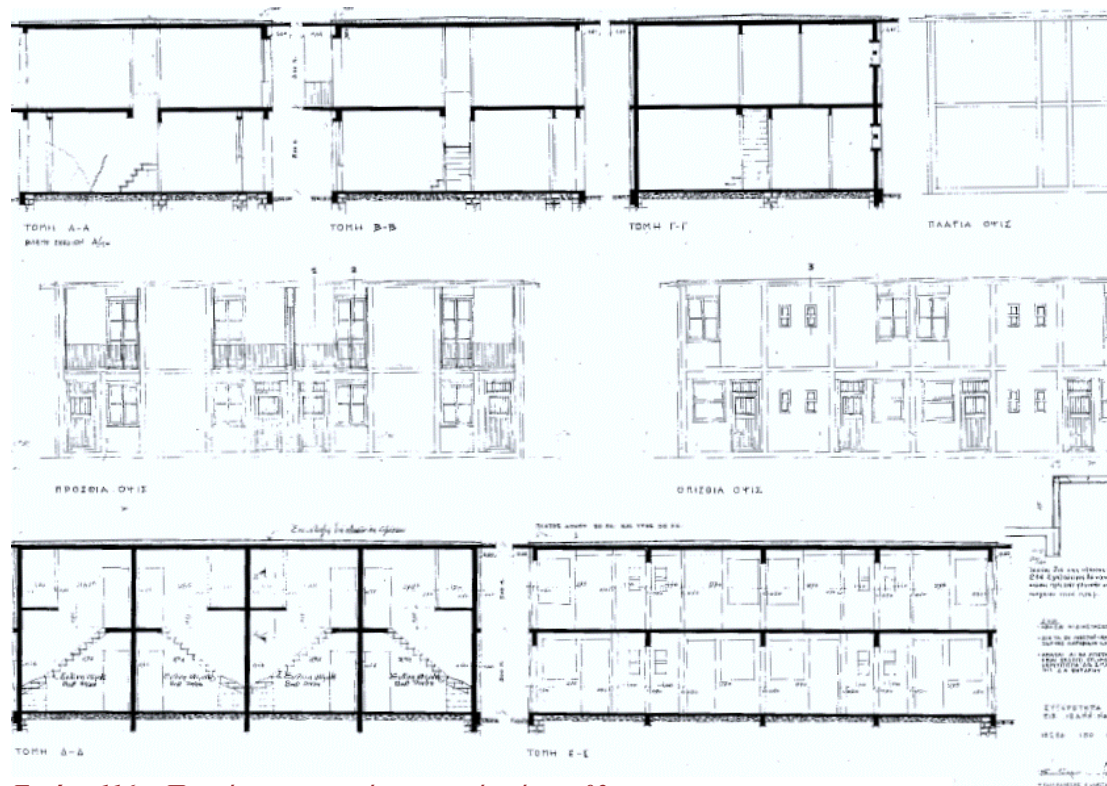
Εικόνα 113: Κατοικία τύπου 02 , Στην οδό Ι. Βολάνη 2010

Εικόνα 114: Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 02 , στην οδό Ι. Βολάνη 2023

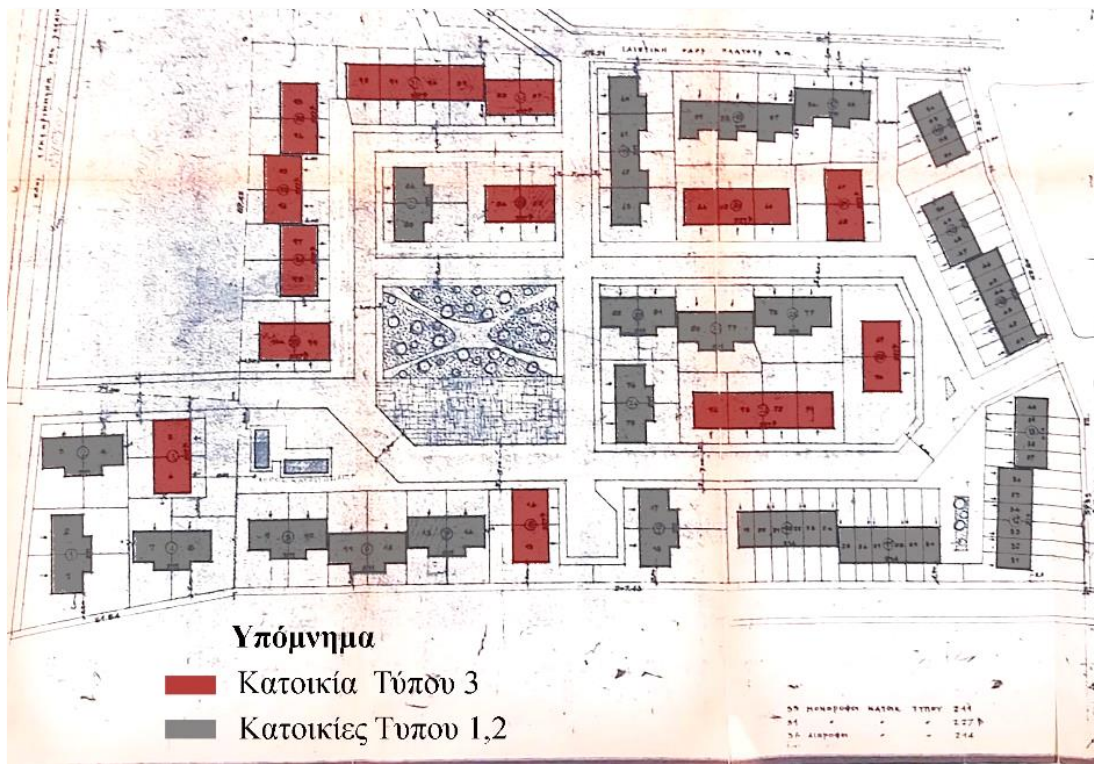
Εικόνα 115 : Ο ΧΑΝΙΑ Ι (1957) με πρόγραμμα του Ο.Ε.Κ.κατόψεις τύπου 02

Εικόνα 116 : Προσόψεις και τομές κατοικιών τύπου 02

Τύπος 03

Ο Τύπος 03 (σελ.117) αποτελείται από μια μονώροφη διπλοκατοικία με δίριχτη στέγη κατά τον διαμήκη άξονα(σελ.119). Κάθε μονάδα έχει συνολικό εμβαδόν 80 τετραγωνικά μέτρα και περιλαμβάνει τους εξής χώρους: κουζίνα, 2 υπνοδωμάτια και λουτρό(σελ.118). Η διαμόρφωση της κάτοψης είναι οργανωμένη σε 2 παράλληλες ζώνες, μία η οποία περιλαμβάνει την κουζίνα και το καθιστικό και το λουτρό και τη δεύτερη που περιλαμβάνει 2 υπνοδωμάτια . Έτσι παρατηρείται και σε αυτό τον τύπο η οργάνωση του χώρου κατά τέτοιον τρόπο ώστε να τηρούνται οι κανόνες ιδιωτικότητας. Σε αντίθεση με τον τύπο 01, η αυλή των κατοικιών βρίσκεται στο μπροστινό μέρος του οικοπέδου ενώ το πίσω λειτουργεί περισσότερο ως εξωτερικός βοηθητικός χώρος της κουζίνας.

Εικόνα 117: Τύπος 03 κατοικιών στον οικισμό

Εικόνα 118 : κάτοψη τύπου 03 , ζώνη .μέρας,- ζώνη νύκτας

Εικόνα 119: Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 03 έτος

Υλικά κατασκευής

Στον εν λόγω οικισμό παρατηρείται ότι τα δομικά στοιχεία του τύπου 01 και του τύπου 03 οικοδομήθηκαν στο σύνολό τους με πλίνθους (εικ. 119) που εξορύχθηκαν από λατομείο εξαγωγής πετρωμάτων δίπλα στην περιοχή. Για τα κουφώματα των κατοικιών χρησιμοποιήθηκε ως υλικό το ξύλο ενώ η πλάκα της στέγης αποτελείται από οπλισμένο σκυρόδεμα πάχους 12 εκ. όπου με κατάλληλο υλικό πλήρωσης πραγματοποιείται η περαιτέρω διαμόρφωση των κλίσεων απορροής υδάτων. Για τον τύπο 02, επειδή αυτός αποτελείται από 2 επίπεδα καθ' ύψος, τα δομικά στοιχεία κατασκευάζονται από οπλισμένο σκυρόδεμα. Οι τοιχοποιίες κατασκευάζονται από μικρούς πλίνθους ενώ επικαλύπτονται από ασβεστοκονίαμα. Το υλικό των κουφωμάτων είναι το ξύλο ενώ η στέγη αποτελείται και αυτή από μια πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος. (εικ. 120,121,)

Εικόνα 120 : Ξύλινα κουφώματα, Αυλή

Εικόνα 121: Εσωτερικό τύπου 03

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις σχέσεις μετάβασης και ιδιωτικότητας σε αρχιτεκτονικό, αστικό και πολεοδομικό επίπεδο (σχέση με την πόλη). Αυτό επιτυγχάνεται είτε με τη δημιουργία ενός φίλτρου (πρασιά ή αυλή) κατά τη διαδικασία της μετάβασης από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο είτε με τον περαιτέρω διαχωρισμό των ιδιωτικών χώρων εντός της κατοικίας όπου προσδίδεται ένας εσωστρεφής χαρακτήρας σε ότι αφορά το χώρο εκτόνωσης τους (αυλή).

Οι αναμνήσεις των κατοίκων :

Στην περιοχή του Αη Γιάννη όπου ανήκει ο οικισμός, η κίνηση γινόταν κυρίως σε χωματόδρομο. Τα σπίτια ήταν χαμηλά και υπήρχαν δέντρα και αγροικίες, όπου τα παιδιά έπαιζαν ανέμελα. Σήμερα αφενός ο χαρακτήρας του οικισμού έχει διατηρηθεί χωρίς σημαντικές αλλοιώσεις σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή όμως δημιουργούνται αντιθέσεις στην κλίμακα και στην ποιότητα. Από την μία πλευρά βρίσκονται σύγχρονες τετραώροφες κατοικίες και από την άλλη οι χαμηλού ύψους εργατικές προσφυγικές κατοικίες αναλλοίωτες στο χρόνο (εικ. 122). Η περιοχή διατηρεί μέχρι σήμερα τον χαρακτήρα της γειτονιάς. Τέλος, μέσω των συνεντεύξεων και των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν, οι κάτοικοι δηλώνουν ότι προτιμούν να παραμείνει ο χαρακτήρας της γειτονιάς και να μην αναπτυχθούν οι κατοικίες με το πλαίσιο των βραχυχρόνιων μισθώσεων (Airbnb), ενώ επίσης δεν επιθυμούν να αναπτυχθούν μαγαζιά υψηλής όχλησης.

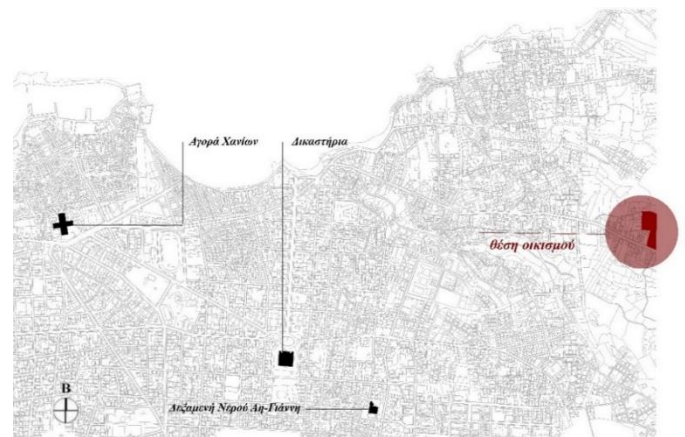
Εικόνα 122: Διαφορά κλίμακα οικισμού σε σχέση με την γύρω περιοχή

3.3.3. ΧΑΝΙΑ II 1965

Γενική ένταξη οικισμού

Το δεύτερο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του ΟΕΚ, στα Χάνια ολοκληρώθηκε το 1965. Ο οικισμός χωροθετήθηκε στα όρια του ανατολικού μέρους της πόλης, στην περιοχή της Χαλέπας. Ο οικισμός απέχει 2,5 χλμ από το κέντρο των Χανίων ενώ η κεντρική πρόσβαση του πραγματοποιείται από το νότιο τμήμα του μέσω της οδού πρώην Ακρωτηρίου και Νυν Κων/νου Μητσοτάκη η οποία διατρέχει και το όριο του οικισμού. Δευτερεύουσα πρόσβαση αποτελεί η Οδός Ανδριανάκη η οποία με τη σειρά της αποτελεί και το βόρειο όριο του οικισμού. (εικ. 123).

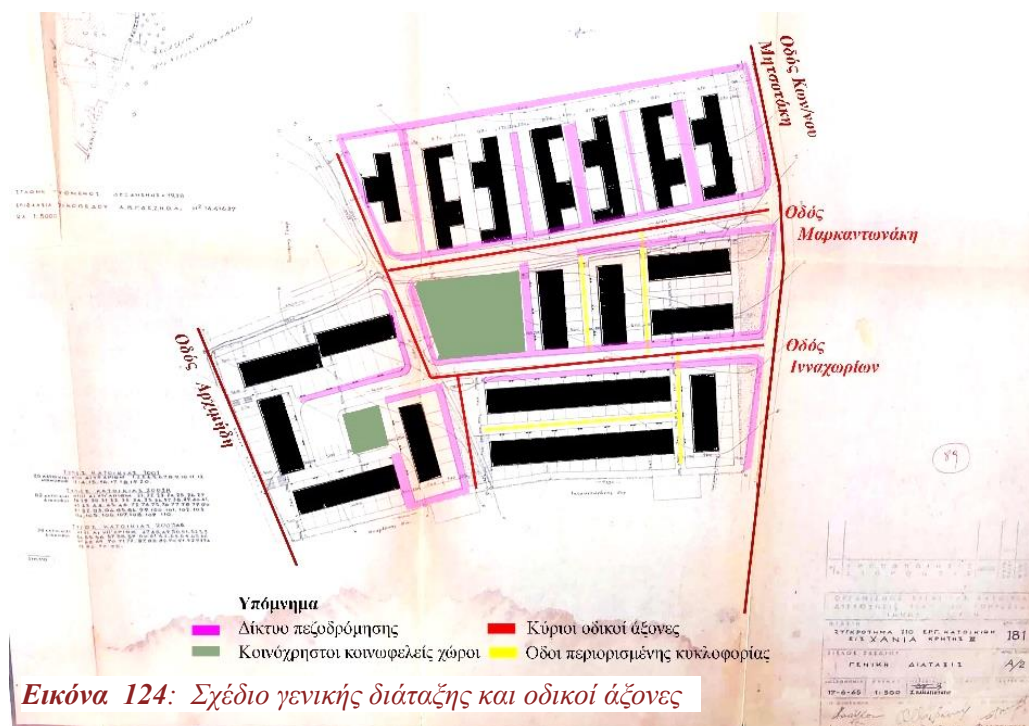
Από το σχέδιο γενικής διάταξης, φαίνεται ότι ο οικισμός περικλείεται ανατολικά και δυτικά από τις κατοικίες, βόρεια και νότια από τις οδούς Ακρωτηρίου και Αρχιμήδη (εικ.124). Ο διαχωρισμός των οικοπέδων και της διάνοιξης των κυκλοφοριακών αρτηριών εμφανίζει παρόμοια χαρακτηριστικά με τον οικισμό Χανιά Ι του ΟΕΚ. Επιπροσθέτως, και εδώ ο σχεδιασμός βασίζεται σε ορθοκανονικό σύστημα. Η διαμόρφωση του οικισμού πραγματοποιείται γύρω από 2 πυρήνες οι οποίοι συνδέονται μέσω ενός άξονα οδικής κυκλοφορίας ενώ περιμετρικά τους χωροθετούνται οι κοινωνικές κατοικίες.

Εικόνα 123: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Οργάνωση κυκλοφορίας

Σε ότι αφορά το δίκτυο κυκλοφορίας, υπάρχουν 2 παράλληλοι οδικοί άξονες, μονής κατεύθυνσης εντός του οικισμού οι οποίοι διατρέχουν κατά μήκος το σύνολο του, εξυπηρετώντας τους κατοίκους που διαθέτουν Ι.Χ. Επίσης υπάρχει επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης που επιτυγχάνει την άνετη πρόσβαση από τους πεζούς.

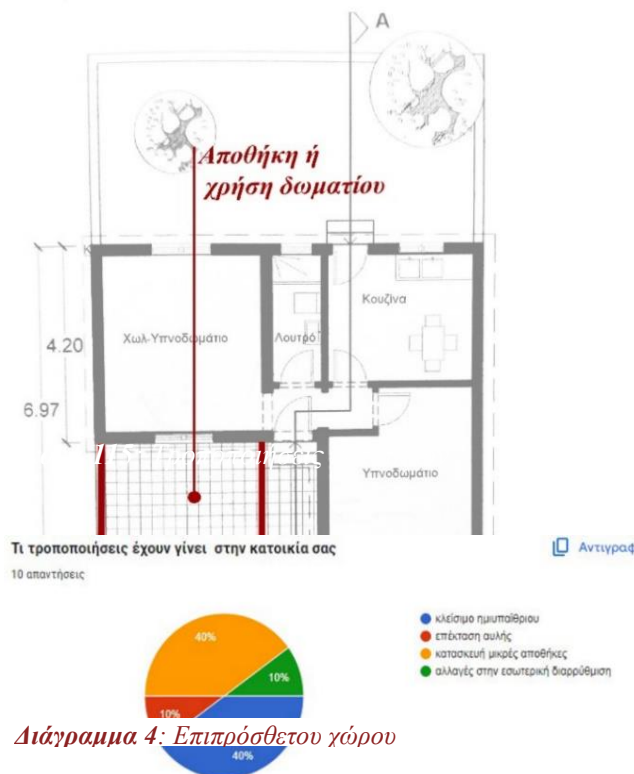

Εικόνα 124: Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες

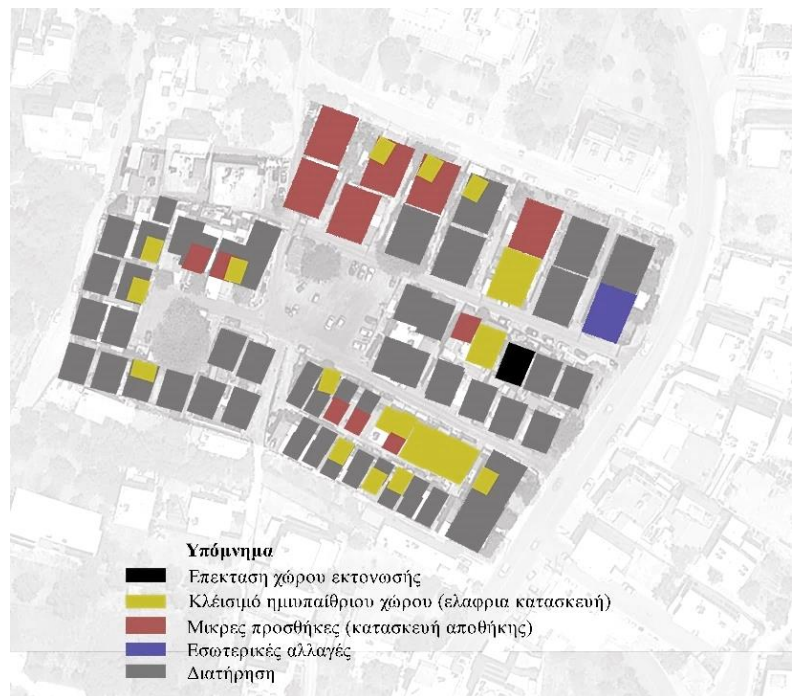
Κατοικίες

Στον οικισμό εντοπίζονται 3 τύποι κατοικίας καθένας από τους οποίους θα αναλύσουμε ξεχωριστά παρακάτω. Οι κατοικίες χαρακτηρίζονται εξ ολοκλήρου από αυστηρή τυποποίηση..

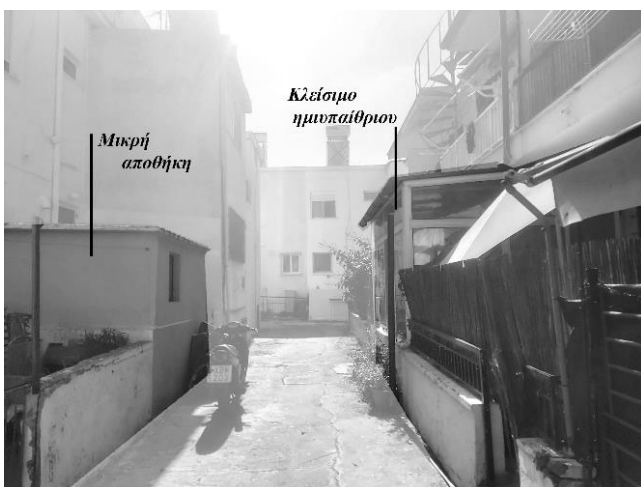
Σήμερα σε μεγάλο ποσοστό οι κατοικίες έχουν διατηρηθεί παρότι έχουν υποστεί τροποποιήσεις (εικ.125,126, Διάγραμμα. 4), κυρίως εξωτερικές λόγω της μικρής χωρητικότητας. Προέκυψε δηλαδή η ανάγκη να κλείσουν τους ημιυπαίθριους χώρους , μετατρέποντας τους σε μικρές αποθήκες ή κλείσιμο της αυλής για να μεγαλώσουν τον χώρο ιδιωτικότητας). Κάτι που επιβεβαιώθηκε και από τα ερωτηματολόγια . Η πλειονότητα των ερωτώμενων (80%) της περιοχής είναι άνω των 50 ετών, ενώ στην πλειονότητά οι ερωτώμενοι έχουν επίπεδο μόρφωσης που αντιστοιχεί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση με ποσοστό 80%. Οι αρχικοί χρήστες έχουν αποβιώσει, οι κατοικίες δόθηκαν στα παιδιά τους ή τις πούλησαν σε αλλοδαπούς. Ανάμεσα στους παλαιούς με τους νέους κατοίκους οι οποίοι είναι αλλοδαποί, δεν έχουν αναπτυχθεί σχέσεις εδώ και 30 χρόνια.

Διάγραμμα 4: Επιπρόσθετος χώρος

Εικόνα 125: Χάρτης τροποποιήσεων

Εικόνα 126: Τροποποιήσεις

Η περιοχή περιλαμβάνει 3 οικοδομικά τετράγωνα :

Συνολικό κατοικιών	90
Συνολικό εμβαδόν	13.700τ.μ.
Εμβαδόν οικοπέδων	120-200 τ.μ (τύπου 01), 50-200 τ.μ. (τύπου 02), 50-200 τ.μ (τύπου 03),
Εμβαδόν κατοικιών	45 τ.μ (τύπου 01) 50 τ.μ (τύπου 02), 55 τ.μ (τύπου 03)
Εμβαδόν κοινόχρηστων ελεύθερων χώρων	4.288 τ.μ ή 31%
Εμβαδόν ελεύθερων ιδιωτικών χώρων	75-155 τ.μ ή 62,5-77,5%. (τύπου 01) 20-170 τ.μ ή 40-85%, (τύπου 02) 15 -165 τ.μ ή 30 – 82.5%. (τύπου 03)

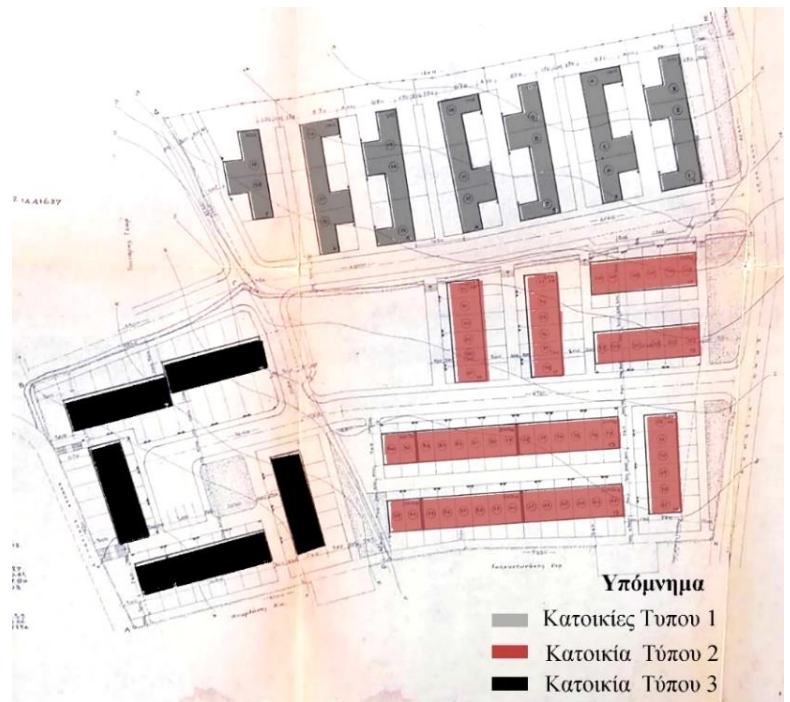
Πίνακας 2: Κατανομή επιφανειών

Τυπολογία κατοικιών

Σε ότι αφορά τη χωροθέτηση των κατοικιών αυτές μπορούν να διαχωριστούν σε 2 κατηγορίες, η περιλαμβάνει τις κατοικίες τύπου 01 και η δεύτερη περιλαμβάνει τις κατοικίες τύπου 02, και 03 . Οι κατοικίες τύπου 01 τοποθετούνται εκατέρωθεν του δρόμου-(*εικ. 127*). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την οπτική επικοινωνία των κατοίκων και την ενδυνάμωση του χαρακτήρα της γειτονιάς. Ακόμη με αυτό τον τρόπο δημιουργείται ένα φίλτρο, αφού μεσολαβεί μια ήπια μεταβατική πορεία από τον δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο η οποία συνεχίζει μέσω μιας πρασιάς πριν πραγματοποιηθεί η είσοδος στην εκάστοτε κατοικία. Για την περίπτωση των τύπων 02 και 03 παρατηρούνται 2 κατηγορίες χωροθέτησης, μία κατά την οποία οι κατοικίες τοποθετούνται με παρόμοιο τρόπο όπως αυτόν του τύπου 01 και μία δεύτερη όπου τοποθετούνται περιμετρικά ενός πυρήνα, μη έχοντας αρκετό υπαίθριο ιδιωτικό χώρο, με αποτέλεσμα στην πραγματικότητα να παίρνουν το χαρακτηρισμό της ημιιδιωτικότητας και όχι του δημοσίου κοινωφελούς χώρου (*σκίτσο 1,εικ. 128*) . Οι κατοικίες τύπου 01 αποτελούνται από ισόγειο ενώ οι υπόλοιπες μονάδες κατοικίας τύπου 02 κι 03 αναπτύσσονται σε ισόγειο-όροφο . Το μόνο που τους χωρίζει είναι ένας τοίχος οπότε δημιουργείται έτσι η μεσοτοιχία, διάταξη που έγινε για μειωμένο κόστος στις κατασκευές.

Σκίτσο 1: Δημόσιος χώρος μετατροπή πάρκινγκ

Εικόνα 127 : Τύπων κατοικιών ΧΑΝΙΑ II 1965

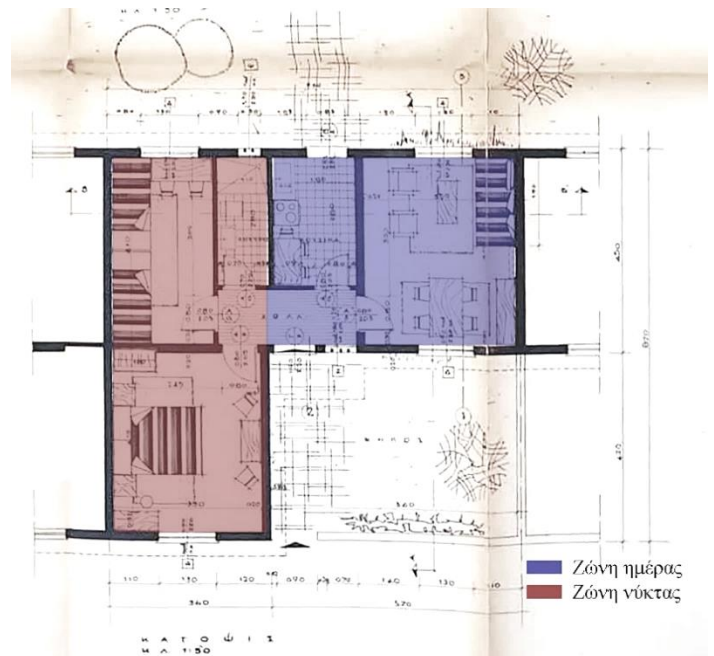
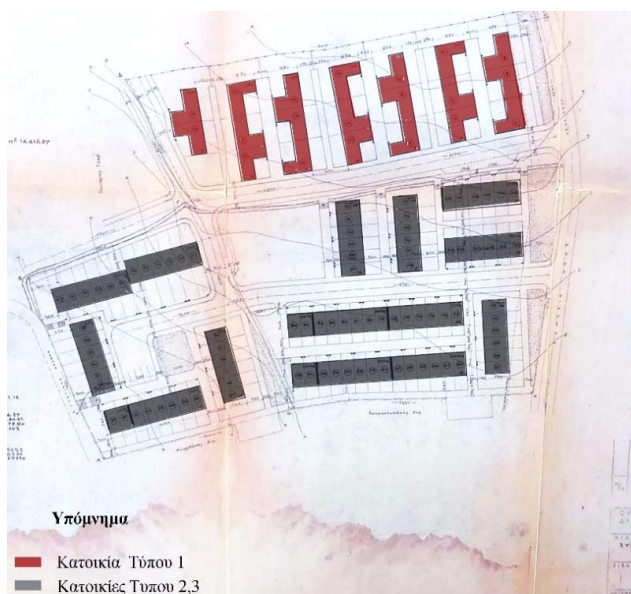
Εικόνα 128: Αντικατάσταση Δημόσιου χώρου σε παρκινγκ

Τύπος 01

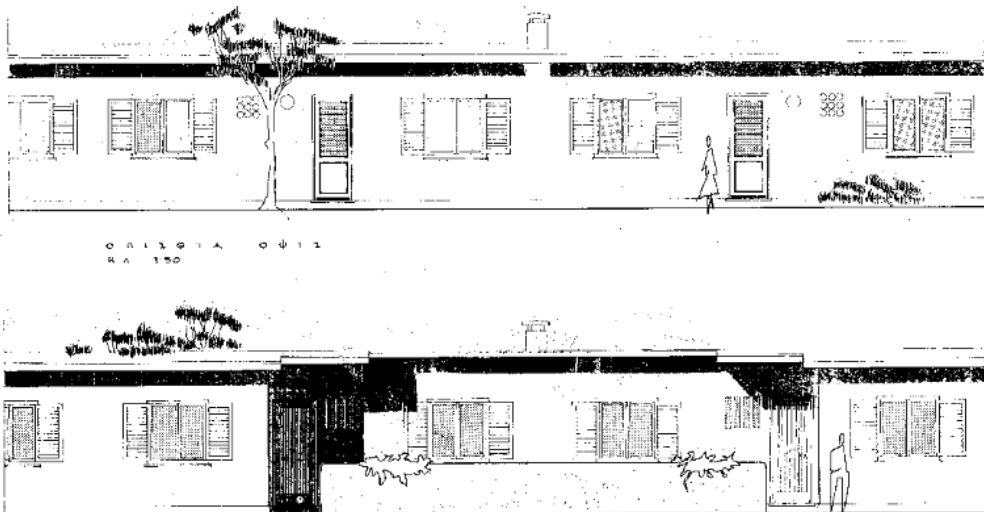
Ο τύπος 01 (εικ. 129) αποτελείται από μια κατοικία με κεκλιμένη στέγη με συνολικό εμβαδό 45 τ.μ και περιλαμβάνει τους εξής χώρους : καθιστικό το οποίο παίρνει και την χρήση του υπνοδωματίου, λουτρό, κουζίνα και ένα υπνοδωμάτιο (εικ. 130). Η διαμόρφωση της κάτοψης συντίθεται πάνω σε έναν άξονα κίνησης μέσω του οποίου πραγματοποιείται η προσπελασιμότητα και πρόσβαση στον εκάστοτε χώρο επιλογής. Το χολ ως χώρος διημέρευσης, το λουτρό και η κουζίνα βρίσκονται σε παράλληλη στοίχιση, σχηματίζοντας έτσι μια ζώνη κοινόχρηστων χώρων ενώ το υπνοδωμάτιο βρίσκεται σε μια δεύτερη, στο τέλος του άξονα κίνησης, αποκτώντας έτσι μια στοιχειώδη ιδιωτικότητα (εικ. 130,131)

Ενδιαφέρον σε αυτό τον τύπο, όπως και στους προηγούμενους του οικισμού Χανιά Ι του ΟΕΚ παρουσιάζει η εξασφάλιση του χώρου εκτόνωσης η πίσω αυλή της κουζίνας που δείχνει για ακόμη μια φορά την τήρηση των στοιχειωδών κανόνων υγιεινής (αερισμός) των χώρων καθώς και τη δημιουργία μιας ομαλής μετάβασης. Τέλος σε ότι αφορά την είσοδο στην κατοικία, αυτή πραγματοποιείται από το μέτωπο του πεζοδρομίου, με μια πρασιά με σκοπό να δημιουργηθεί ένα φίλτρο μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου ενώ το πίσω μέρος της χρησιμοποιείται ως αυλή προκειμένου να αποδοθεί σε ένα βαθμό η ιδιωτικότητα στους ενοίκους της εκάστοτε εγκατάστασης. (εικ. 132,133,134)

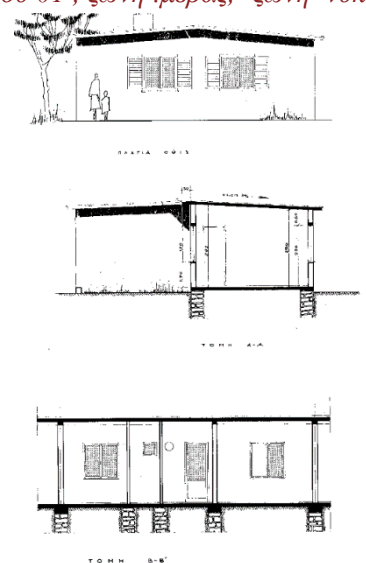

Εικόνα 129 : Τύπος 01 κατοικιών στον οικισμό ΧΑΝΙΑ ΙΙ

Εικόνα 130 : Κάτοψη τύπου 01, ζώνη -μέρας,- ζώνη νύκτας

Εικόνα 131 : Προσόψεις και τομές κατοικιών τύπου 01

Εικόνα 132: Εσωτερικά Κατοικία τύπου 01 , 2023

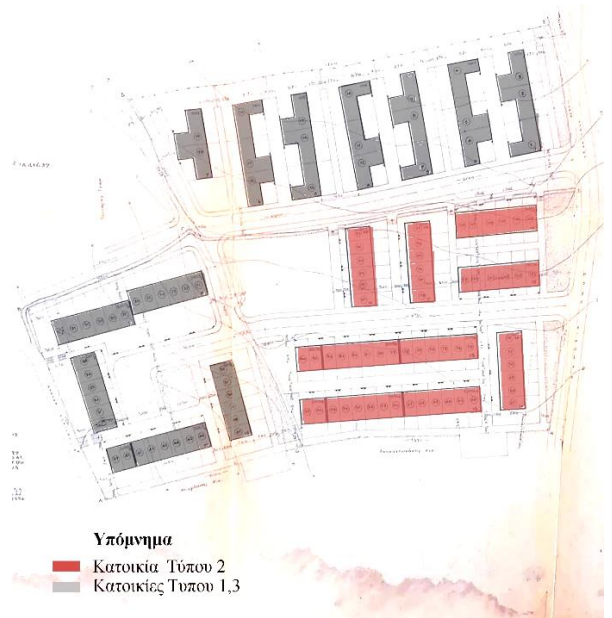
Εικόνα 133: Αποθήκη εντός Κατοικίας τύπου 01 , 2023

Εικόνα 134: Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 01 , 2023

Τύπος 02 και 03

Οι τύποι 02 (*εικ.135,136,137*) και 03 (*εικ.138,139,140,141*) από ένα σύνολο 2 κατοικιών διατεταγμένες σε σειρά κατά μήκος του δικτύου πεζοδρόμησης ενώ χαρακτηρίζονται και αυτοί από αυστηρό ορθοκανονικό σύστημα σχεδίασης. Ο διαχωρισμός της κάθε κατοικίας πραγματοποιείται μέσω μιας μεσοτοιχίας ενώ εξωτερικά οι μονάδες κατοικίας καλύπτονται με μια ενιαία πλάκα από οπλισμένο σκυρόδεμα, γεγονός που τους προσδίδει μία ενιαία κτηριακή όψη. Κάθε μονάδα έχει συνολικό εμβαδόν 50 και 55 τ.μ. αντίστοιχα και περιλαμβάνει καθιστικό, κουζίνα στο ισόγειο επίπεδο και 2 υπνοδωμάτια και λουτρό στο άνω επίπεδο. Σε αντίθεση με τον προηγούμενο τύπο, η αυλή των κατοικιών βρίσκεται στο μπροστινό μέρος του οικοπέδου, ενώ το πίσω λειτουργεί περισσότερο ως εξωτερικός βοηθητικός χώρος της κουζίνας.

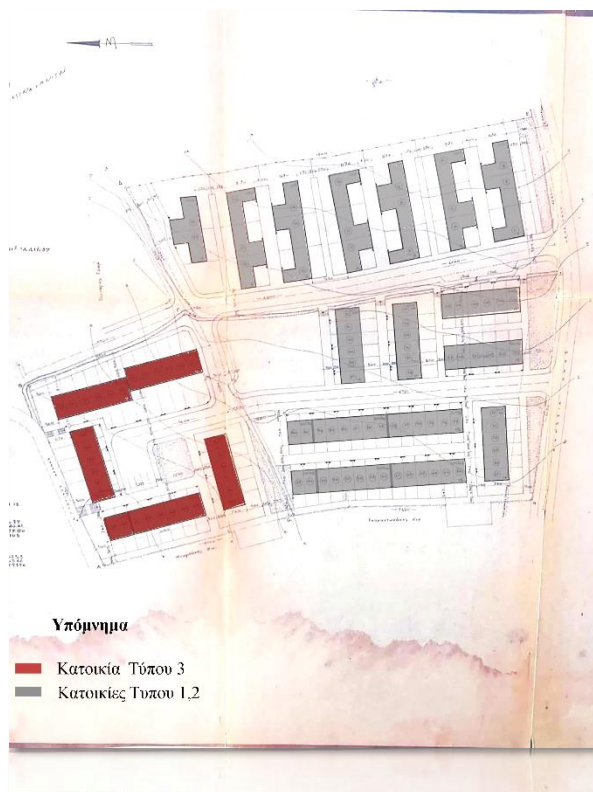
Εικόνα 135 : Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό XANIA II

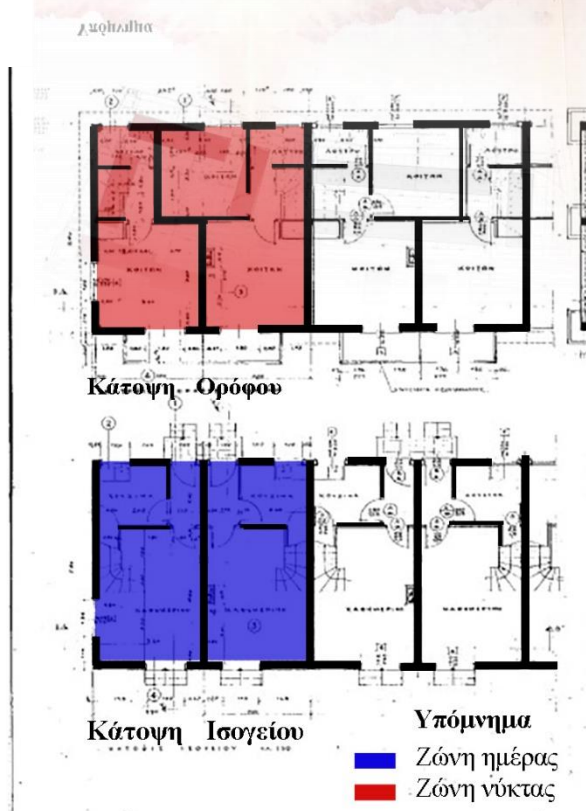
Εικόνα 137 : Πρόσοψη και τομή κατοικιών τύπου 02

Εικόνα 136 : κάτοψη τύπου 02 , ζώνη .μέρας,- ζώνη νύκτας

Εικόνα 138 : Τύπος 03 κατοικιών στον οικισμό ΧΑΝΙΑ II

Εικόνα 139 : κάτοψη τύπου 03 , ζώνη μέρας,- ζώνη νύκτας

Εικόνα 141: Σημερινή όψη Κατοικιών τύπου 03 , 2023 , ΧΑΝΙΑ II

Εικόνα 140 : Πρόσοψη και τομή κατοικιών τύπου 03

Υλικά κατασκευής

Στον εν λόγω οικισμό τα δομικά στοιχεία είναι το οπλισμένο σκυρόδεμα ενώ οι τοιχοποιίες από πλίνθους επικαλυμμένους με ασβεστοκονίαμα. Το υλικό των κουφωμάτων είναι ξύλο ενώ η στέγη αποτελείται και αυτή από μια πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος. Ο οικισμός δεν διαφοροποιείται ως προς τα χαρακτηριστικά του από τον οικισμό ΧΑΝΙΑ Ι καθώς εμφανίζει ομοιότητες σε αρχιτεκτονικό, αστικό και πολεοδομικό επίπεδο.

Η σημερινή εικόνα του οικισμού αντιπροσωπεύει εγκαταλελειμμένο τοπίο (εικ.142). Σήμερα διαπιστώνεται έλλειψη διαμορφωμένου κοινωφελούς δημόσιου χώρου (εικ.141), (διάγραμμα 4) το κόστος συντήρησής των κατοικιών είναι αυξημένο και η έλλειψη καθαριότητας δημιουργεί προβλήματα στην περιοχή. Ο δημόσιος χώρος έχει μετατραπεί σε ένα άτυπο τσιμεντένιο πάρκινγκ.

Σήμερα διατηρούνται σχεδόν όλες οι κατοικίες που υπήρχαν στον οικισμό. Οι αλλοιώσεις που καταγράφονται είναι : προσθήκη δωματίου ή μικρή αποθήκη στο χώρο της αυλής , κλείσιμο ημιυπαίθριου, επέκταση στα μπαλκόνια (εικ.143).

Όσον αφορά τον χαρακτήρα της περιοχής, η Χαλέπα είναι μια από της ιστορικότερες περιοχές των Χανίων. που χαρακτηρίζεται από τα νεοκλασικά αρχοντικά της. Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1988, ο συντελεστής δόμησης είναι 0,8, από τότε έως σήμερα.. Σήμερα έχει αναπτυχθεί ένα συνονθύλευμα μονοκατοικιών και πολυώροφων κατοικιών με ταυτόχρονη ανάπτυξη Airbnb. Το ανάγλυφο δεν είναι τόσο ευνοϊκό, και η μετακίνηση γίνεται κυρίως με αμάξι και Μ.Μ.Μ . Πάρα ταύτα η περιοχή διατηρεί τον χαρακτήρα της γειτονιάς.

Οι αναμνήσεις των κατοίκων : Η κίνηση του 50' στην περιοχή Χαλέπας όπου ανήκουν οι εργατικές κατοικίες, γινόταν κυρίως σε χωματόδρομο με άλογα - άμαξες. Τα λιγοστά σπίτια ήταν χαμηλά, και δεν υπήρχαν μαγαζιά. Υπήρχαν περισσότερα παιδιά, τα οποία έπαιζαν στην αλάνα η οποία σήμερα έχει μετατραπεί σε θέση πάρκινγκ.

Μέσω των συνεντεύξεων και των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν, οι κάτοικοι επισημαίνουν ως βασικό πρόβλημα την μεσοτοιχία στις κατοικίες (πρόβλημα ηχομόνωσης) και την έλλειψη δημόσιου χώρου που θα μπορούσε να ενθαρρύνει την μεταξύ τους κοινωνικοποίηση. Νιώθουν ότι η περιοχή έχει υποβαθμιστεί.

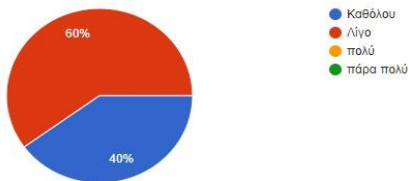

Εικόνα 141: Ανεκμετάλλετος Δημόσιος χώρος, 2023

Εικόνα 142: Σημερινή συνθήκη Κατοικιών και δημόσιου χώρου , 2023 ,

Στην περιοχή σας είναι επαρκής η Πλατεία
10 απαντήσεις

Διάγραμμα 5: Ανεπάρκεια Δημ.Χώρου

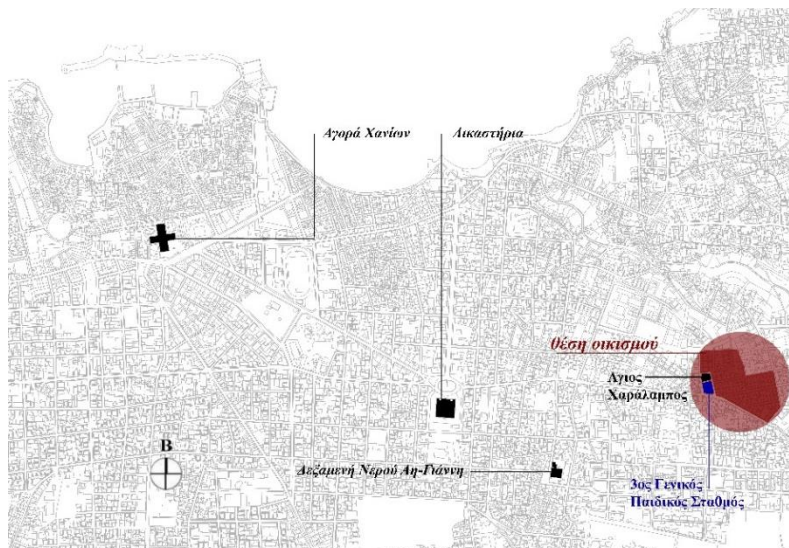

Εικόνα 143: Επέκταση χώρου εκτόνωσης, 2023

3.3.4. Οικισμός Σάντουιτς II 1971 (Λενταριανά)

Γενική ένταξη οικισμού

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2, το 1971 δημιουργήθηκε ο οικισμός Σάντουιτς I στη περιοχή του Αη Γιάννη . Την ίδια χρονική περίοδο δημιουργήθηκε ο οικισμός Σάντουιτς II στα Χανιά στη περιοχή των Λενταριανών (εικ. 144), λόγω του αυξημένου αριθμού των προσφύγων. Η χωροθέτηση του έγινε στο ανατολικό τμήμα της πόλης καθώς ο οικισμός απέχει από το κέντρο της πόλης περίπου 2 χιλ. Η κεντρική πρόσβαση στον οικισμό πραγματοποιείται μέσω της οδού Παπαναστασίου η οποία διατρέχει και το δυτικό όριο του. Δευτερεύουσες προσβάσεις πραγματοποιούνται από την ανατολική και βόρεια πλευρά του καθώς αυτός έχει χωροθετηθεί στον ήδη υπάρχοντα πολεοδομικό ιστό της πόλης έτσι ώστε να αναπτύσσεται ως φυσική του συνέχεια.

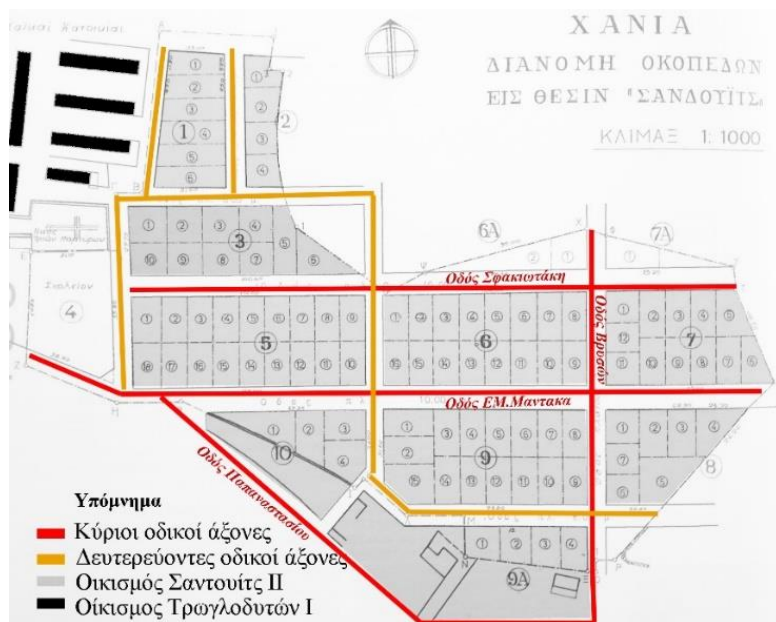
Εικόνα 144: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Ο σχεδιασμός των οικοπέδων και της διάνοιξης των κυκλοφοριακών αρτηριών στο μεγαλύτερο τμήμα του έγινε με βάση το υποδάμιο σύστημα (εικ. 145 .) Η χωροθέτηση των κατοικιών πραγματοποιήθηκε με σκοπό αυτές να παρουσιάζουν εξ ολοκλήρου μια εσωστρέφεια σε ότι αφορά τον χώρο της αυλής τους, τοποθετημένες πάντα κατά μήκος του δικτύου πεζοδρόμιων. Οι κοινωφελείς χρήσεις είναι ελάχιστες και το δημοτικό σχολείο και η εκκλησία του Αγίου Χαράλαμπου στο δυτικό όριο του οικισμού (εικ.144)

Σήμερα η εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται μέσω τοπικών καταστημάτων της περιοχής και από την περιοχή Δικαστηρίων, η οποία διαθέτει δημόσιες υπηρεσίες, μεγάλα καταστήματα λιανικής πώλησης τροφίμων, μαγαζιά αναψυχής και ιδιωτικές υπηρεσίες. Η κίνηση των κατοίκων σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, πραγματοποιείται με Μ.Μ.Μ και με το αυτοκίνητο. Τα τελευταία χρόνια, υπάρχει αύξηση στους χρήστες του αυτοκινήτου γεγονός που δυσχεραίνει τους κάτοικους στην εύρεση χώρου στάθμευσης.

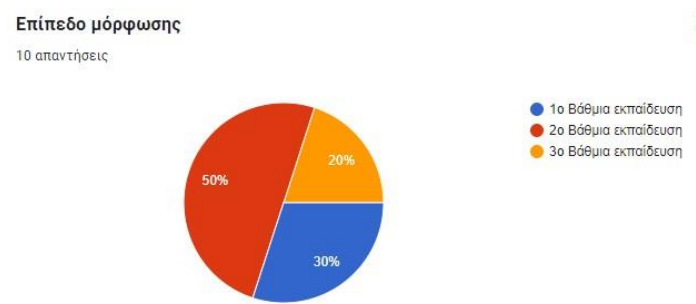
Οδικό Δίκτυο

Σε ότι αφορά την κυκλοφορία, οι οδοί Παπαναστασίου, Εμμ. Μάντακα και Στ. Σφακιωτάκη εντός και εκτός του οικισμού, αποτελούν τους κύριους άξονες κίνησης ενώ η οδός Βρυσών τέμνει εγκάρσια στις προαναφερθείσες οδούς. Οι υπόλοιπες αποτελούν δευτερεύοντες άξονες κίνησης ενώ χρησιμοποιούνται κυρίως για την εξυπηρέτηση των ενοίκων για την πρόσβαση στις κατοικίες τους (εικ.145). Τέλος για τα δεδομένα του 1971 υπήρχε επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης διευκολύνοντας έτσι την προσπέλαση από τους πεζούς. Σήμερα δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των κατοίκων - περαστικών ιδιαίτερα αν είναι άτομα με ειδικές ανάγκες. Αυτό το πρόβλημα εντοπίζεται κυρίως στην Οδό Σφακιωτάκη καθώς τα σκαλιά βρίσκονται επι του πεζοδρομίου, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η κίνηση του πεζού. (εικ. 145).

Εικόνα 145: Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες

Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια από την έρευνα που διεξήχθη απ’ τους δέκα ερωτώμενους, ηλικίας από 18-70 , στην πλειονότητα τους απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (διάγραμμα5). οι κατοικίες δόθηκαν στα παιδιά των προσφύγων ή πωλήθηκαν . Οι κάτοικοι δηλώνουν ευχαριστημένοι με την κατοικία τους και την περιοχή (σε σχέση με την όχληση του κέντρου της πόλης ως κριτήριο). Θεωρούν ότι τα δρομολόγια των ΜΜΜ θα πρέπει να γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα καθώς δεν υπάρχει άμεση πρόσβαση-σύνδεση με τα Δικαστήρια και το κέντρο της πόλης. Στην περιοχή έχουν αναπτυχθεί κοινωνικές σχέσεις παρότι λείπει ο δημόσιος χώρος, ενώ αυτό που δυσχεραίνει τους κατοίκους είναι η εύρεση χώρου στάθμευσης (διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6: Επίπεδο μόρφωσης

Οικοδομικά τετράγωνα

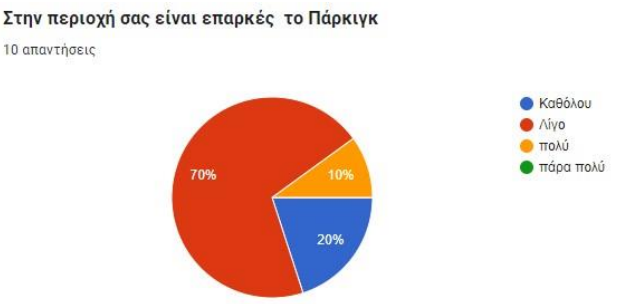
Ο οικισμός Σάντουιτς περιλαμβάνει 11 οικοδομικά τετράγωνα (Πίνακας 3). Σε ότι αφορά τη χωροθέτηση των κατοικιών αυτές τοποθετούνται κατά μήκος του δικτύου πεζοδρόμησης, παρουσιάζοντας έναν εσωστρεφή χαρακτήρα αφού ο μόνος υπαίθριος χώρος εκτόνωσης τους, βρίσκεται στο πίσω μέρος τους. Έτσι παρατηρείται μεταξύ των κατοικιών μια εσωτερική λωρίδα η οποία διαβάζεται ως ένας ενιαίος πνεύμονας πρασίνου αλλά και ως ένας επαρκής χώρος σύνδεσης μεταξύ των γειτονικών κατοικιών. Το γεγονός της απόδοσης του εσωστρεφή χαρακτήρα με την οπτική επικοινωνία των κατοίκων που επιτυγχάνεται μέσω του χώρου της αυλής, ενδυναμώνει ακόμα περισσότερο τους δεσμούς της φιλίας και της αλληλεγγύης μεταξύ των γειτονικών ενοίκων.

Η περιοχή περιλαμβάνει 11 οικοδομικά τετράγωνα :	
Σύνολο κατοικιών	94
Συνολικό εμβαδόν	38.449,67 τ.μ.
Εμβαδόν οικοπέδων	108-304 τ.μ (τύπου 01), 220-420 τ.μ. (τύπου 02), 230-290 τ.μ (τύπου 03), 160-290 τ.μ (τύπου 04)
Εμβαδόν κοινόχρηστων ελεύθερων χώρων	6.958,61 τ.μ ή 18 %
Εμβαδόν ελεύθερων ιδιωτικών χώρων	68,3 - 264 τ.μ ή 63- 85%. (τύπου 01) 175,9-375,9 τ.μ ή 79,9-89, 7%. (τύπου 02) 185,85-245,85 τ.μ ή 80-84 68%. (τύπου 03) 101,85-231,85 ή 63,65-79,9 %. (τύπου 04)
Εμβαδόν κατοικιών αντιστοιχεί σε	40 τ.μ (τύπου 01), 44 τ.μ. (τύπου 02), 44 τ.μ (τύπου 03), 58 τ.μ (τύπου 04)

Πίνακας 3: Κατανομή επιφανειών

Παρ’ ότι δεν έχει διατηρήσει τον χαρακτήρα της.

62

Διάγραμμα 7: Ανεπάρκεια θέσεων στάθμευσης

Υλικά κατασκευής

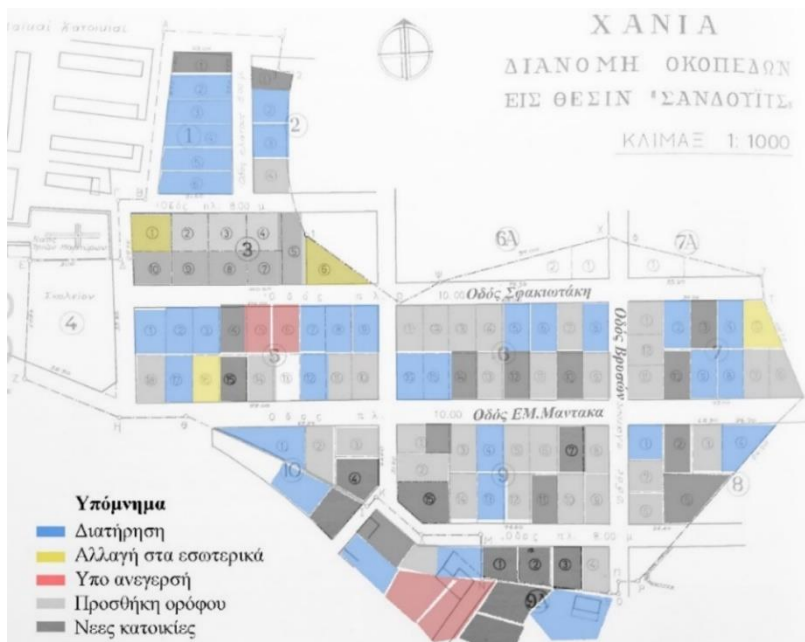
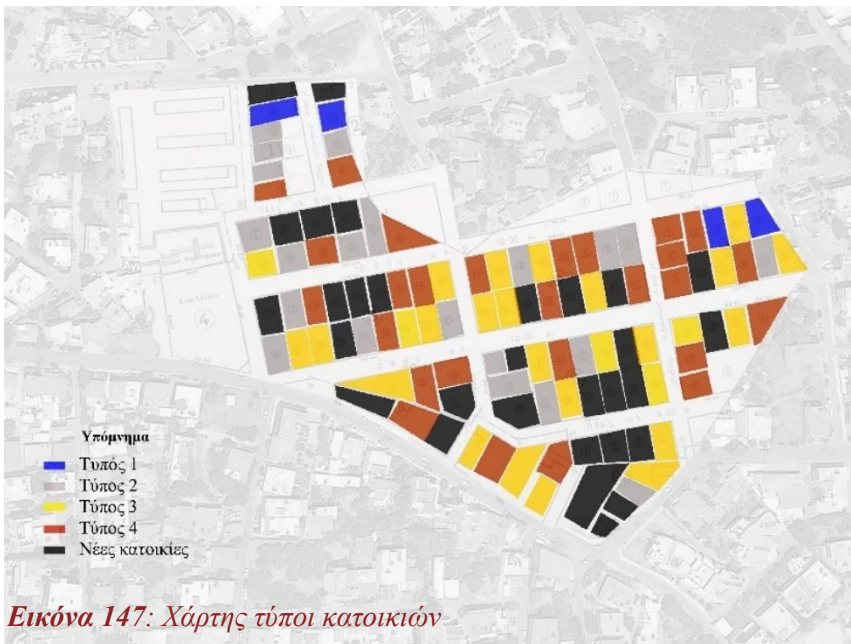
Σε ότι αφορά τα υλικά κατασκευής των κατοικιών, αυτές εμφανίζουν μια ομοιομορφία στο σύνολό τους. Όλα τα δομικά στοιχεία και οι τοιχοποιίες αποτελούνται από πλίνθους επικαλυμμένους με ασβεστοκονίαμα ενώ οι στέγες από μια πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος πάχους 10εκ.

Οι αναμνήσεις των κατοίκων :

Στον οικισμό, η κίνηση γινόταν κυρίως σε χωματόδρομο. Τα σπίτια ήταν χαμηλά και υπήρχαν δέντρα και αγροικίες. Σήμερα η περιοχή διατηρεί μέχρι σήμερα τον χαρακτήρα της γειτονιάς.

Κατοικίες

Σε ότι αφορά τις μονάδες κατοικιών διακρίνονται από αυστηρή τυποποίηση, χαρακτηριστικό των προγραμμάτων οργανωμένης δόμησης κοινωνικών κατοικιών. Οικισμοί εντοπίζονται με 4 τύπους κατοικίας(εικ. 146). Παρατηρείται ότι η κατανομή των τύπων κατοικιών του οικισμού σε σχέση με τους προηγούμενους, είναι μεικτή. Σήμερα ο οικισμός έχει χάσει τον χαρακτήρα του, (εικ. 147). Δεν γίνεται εύκολα αντιληπτή η ταυτότητα το καθώς οι κατοικίες έχουν υποστεί μετατροπές σε μεγάλο βαθμό με προσθήκη ορόφου-ορόφων ενώ πολλά κτίρια έχουν κατεδαφιστεί και αντικατασταθεί με νέες κατασκευές (εικ. 148,149).

Τύπος 01

Ο τύπος 1 (εικ. 150), αποτελείται από μια κατοικία με επίπεδη στέγη από οπλισμένο σκυρόδεμα επικαλυμμένη με ένα περιμετρικό στηθαίο. Το σχέδιο διακρίνεται από αυστηρή ορθοκανονικότητα με εμβαδόν 40 τ.μ. Οι χώροι που περιλαμβάνει κάθε κατοικία είναι ένας ενιαίος χώρος εισόδου χολ, ο οποίος χρησιμοποιείται ως καθιστικό και ως χώρος διημέρευσης, ένα λουτρό και μια κουζίνα. Η διαμόρφωση της κάτοψης είναι οργανωμένη σε 2 ζώνες μία η οποία περιλαμβάνει την είσοδο χολ χώρο διημέρευσης, η οποία βρίσκεται στο μπροστινό μέρος της κατοικίας και την δεύτερη που περιλαμβάνει το λουτρό και την κουζίνα. (εικ. 151).

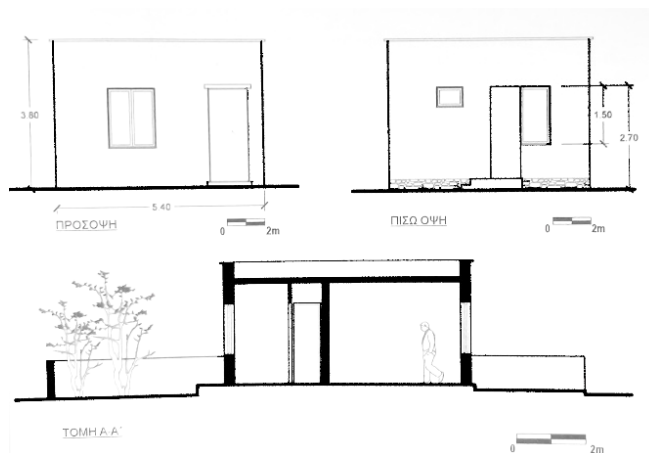

Εικόνα 151: Τύπος 01 κατοικιών στον οικισμό

Η είσοδος στην κατοικία πραγματοποιείται μέσω μιας ευθύγραμμης μεταβατικής πορείας μέσω μιας πρασιάς, διανύοντας έναν εξωτερικό διάδρομο, που βρίσκεται στην αυλή, δημιουργώντας ένα φίλτρο μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Όπως παρατηρούμε, στους περισσότερους οικισμούς, η αυλή βρίσκεται στο πίσω μέρος της κατοικίας προσδίδοντας μια περαιτέρω ιδιωτικότητα στον ένοικο αλλά και τηρώντας τους βασικούς κανόνες υγιεινής και αερισμού της κατοικίας. Από τις ελάχιστες κατοικίες που έχουν μείνει σημερινή εικόνα (εικ. 136).

Εικόνα 152: Σημερινή όψη κατοικίας τύπου 01, 2023

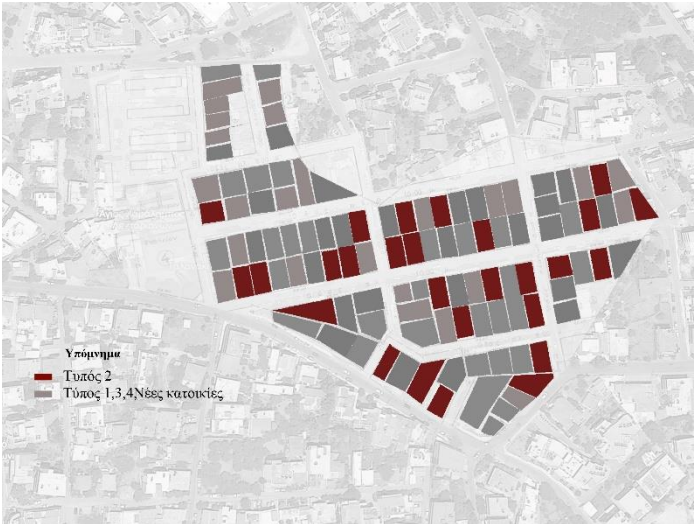

Εικόνα 153 : Κάτοψη τύπου 01, ζώνη μέρας, -ζώνη νύκτας. Πρόσοψη και τομή κατοικιών

Τύπος 02

Ο τύπος 02 (εικ. 152) αναπτύσσεται σε 44 τ.μ. .Οι χώροι είναι ίδιοι με τον τύπο 01. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η χωροθέτηση της αυλής στο μπροστινό μέρος της κατοικίας καθώς έτσι επιτυγχάνεται η οπτική επικοινωνία με τους γειτονικούς ενοίκους προσδίδοντας έναν εξωστρεφή χαρακτήρα και δημιουργώντας ισχυρούς γειτονικούς δεσμούς. (εικ. 154).

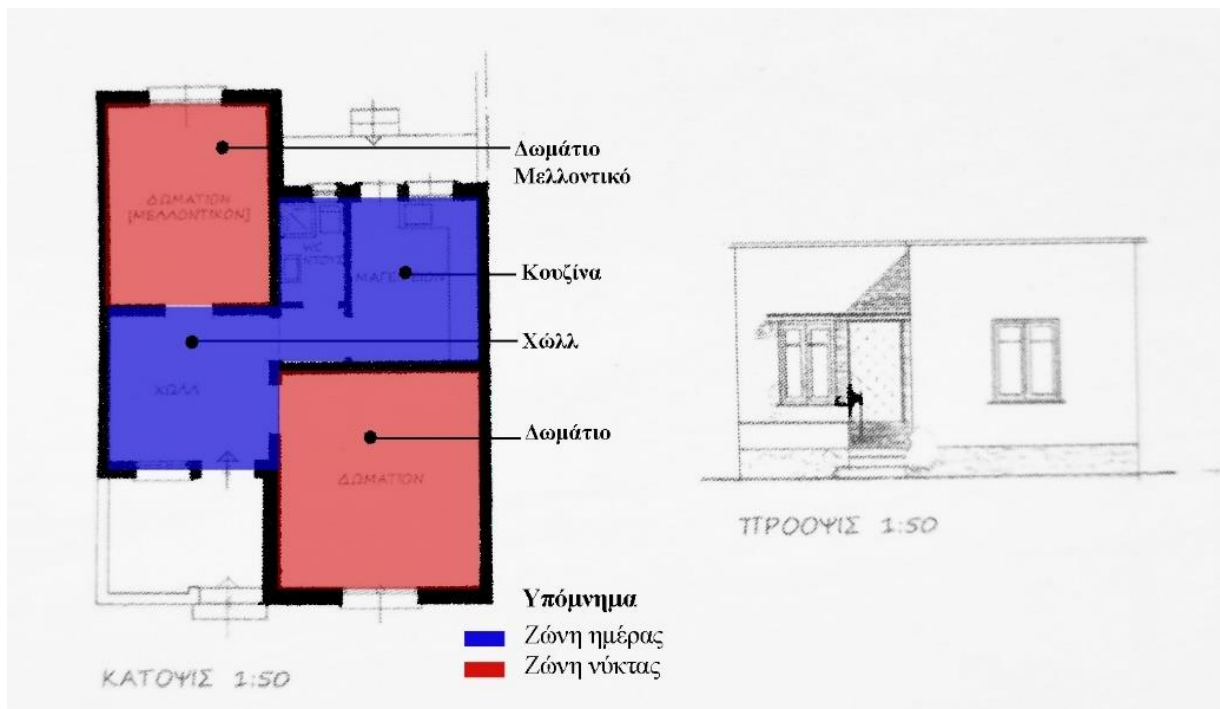
Τέλος στον πίσω χώρο της κατοικίας δημιουργείται μια ζώνη ελάχιστου πλάτους δύομισι μέτρων η οποία λειτουργεί ως βοηθητικός χώρος. (εικ. 153).

Εικόνα 154: Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό

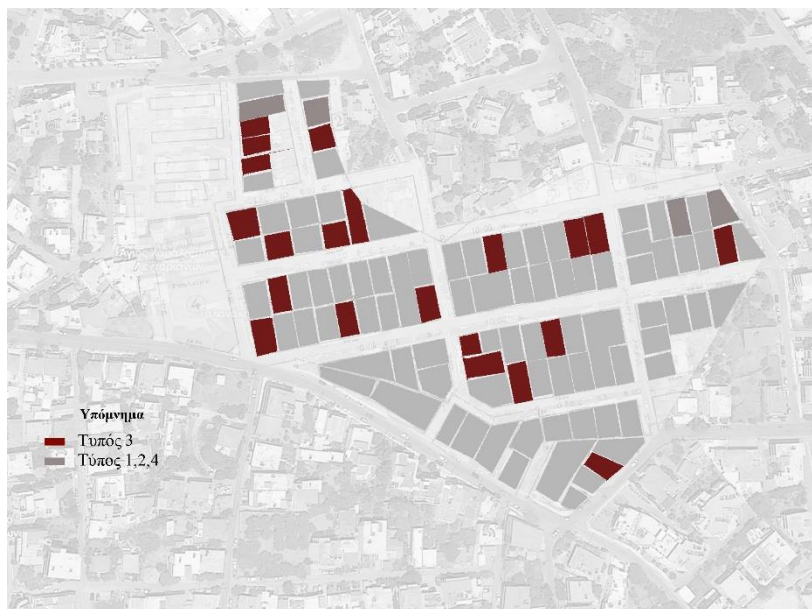
Εικόνα 155: Σημερινή όψη Κατοικιών τύπου 02 , 2023

Εικόνα 156 : Κάτοψη τύπου 02 , ζώνη .μέρας,- ζώνη νύκτας και πρόσοψη

Τύπος 03

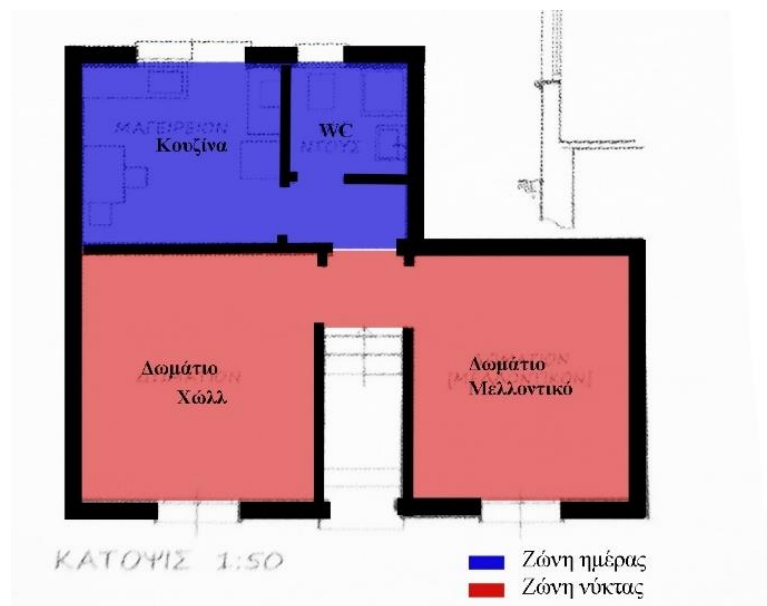
Ο τύπος 03 (εικ. 155) είναι 44.τ.μ, αποτελείται από μια συμμετρική κατοικία με επίπεδη στέγη από οπλισμένο σκυρόδεμα επικαλυμμένη με ένα περιμετρικό στηθαίο. Περιλαμβάνει τους ίδιους χώρους με τους προηγούμενους τύπους. Η είσοδος πραγματοποιείται μέσω μιας ευθύγραμμης μεταβατικής πορείας διανύοντας τον εξωτερικό διάδρομο που βρίσκεται στην αυλή και περνώντας σε ένα διαφοροποιημένο υψομετρικά επίπεδο που συνήθως φτάνει τα 50-60εκ. (εικ. 156). Η χωροθέτηση της αυλής ανήκει στο μπροστινό μέρος της κατοικίας και ισχύει ότι και στον προηγούμενο τύπο 02. (εικ. 157).

Εικόνα 157: Τύπος 03 κατοικιών στον οικισμό

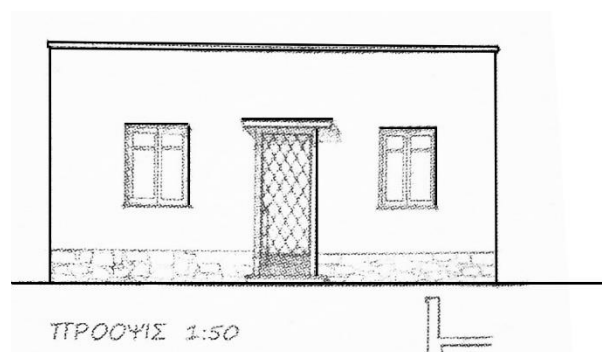

Εικόνα 158: Σημερινή όψη Κατοικιών τύπου 03, 2023

Εικόνα 159 :

Κάτοψη τύπου 03 ,
ζώνη .μέρας,- ζώνη
νύκτας και πρόσοψή

Τύπος 04

Ισχύει ότι και στον προηγούμενο τύπο με τη διαφορά οι κατοικίες καταλαμβάνουν 58,τ.μ. (εικ. 158). Περιλαμβάνουν τους ίδιους χώρους η διαφορά είναι εδώ ότι η είσοδος στην κατοικία εφάπτεται του πεζοδρομίου και πραγματοποιείται απευθείας δίχως να υπάρχει κάποια μεταβατική πορεία καθώς σε αυτόν τον τύπο δεν συναντάται υψομετρική διαφορά σε σχέση με το δρόμο. Η χωροθέτηση της αυλής στο πίσω μέρος του οικοπέδου, εξασφαλίζει μια μορφή επικοινωνίας με την αυλή της γειτονικής κατοικίας. (εικ. 159,160).

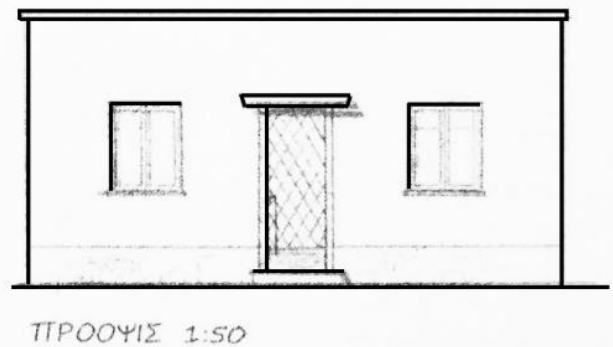
Εικόνα 160: Τύπος 04 κατοικιών στον οικισμό

Εικόνα 161: Σημερινή όψη Κατοικιών τύπου 04 , 2023

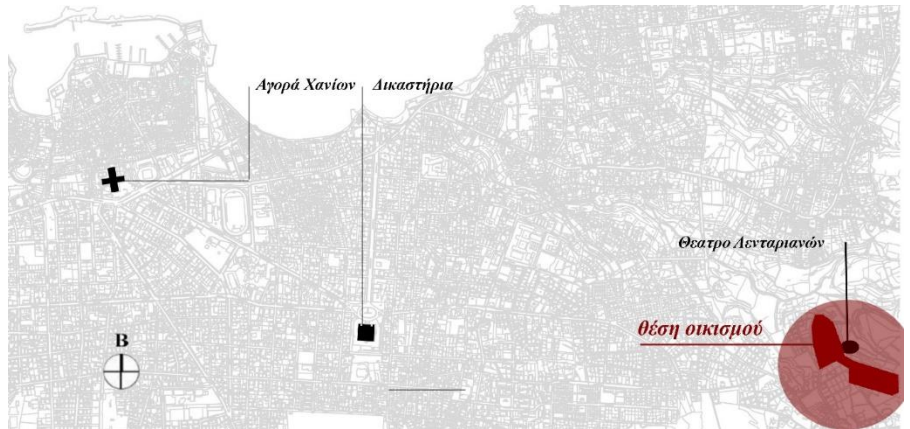
Εικόνα 162 : Κάτοψη τύπου 04 , ζώνη .μέρας,- ζώνη νύκτας και πρόσοψη

3.3.5. ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ 1986

Γενική ένταξη οικισμού

Το τρίτο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του ΟΕΚ, στα Χάνια ολοκληρώθηκε το 1986. (εικ. 161). Ο οικισμός χωροθετήθηκε στα όρια του ανατολικού μέρους της πόλης, στην περιοχή της Μόντε Βάρδα με 73 κατοικίες. Ο οικισμός απέχει 3,7 χλμ από το κέντρο των Χανίων. Η κεντρική πρόσβαση του πραγματοποιείται από το νότιο τμήμα του μέσω της Οδού Γενεράλη που στην συνέχεια ονομάζεται Οδός Γεωρ.Σγουρού η οποία διατρέχει και το όριο του οικισμού. Δευτερεύουσα πρόσβαση αποτελεί η οδός Παπαδόπετρου η οποία αποτελεί και το βόρειο τμήμα του οικισμού.

Εικόνα 163: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

Από το σχέδιο γενικής διάταξης φαίνεται ότι ο οικισμός περικλείεται από φυσικό περιβάλλον και ελάχιστες κατοικίες (εικ. 162). Η διαμόρφωση του οικισμού πραγματοποιείται γύρω από 3 πυρήνες, οι οποίοι συνδέονται μέσω ενός άξονα οδικής κυκλοφορίας, ίσως λόγω ανάγκης. Στο βόρειο τμήμα οι 2 γειτονιές αναπτύσσονται επί καννάβου περιμετρικά ενός κοινωφελούς-κοινόχρηστου χώρου. Στην τρίτη γειτονιά τα οικόπεδα είναι παράλληλα μεταξύ τους. Λόγω της απόστασής από την πόλη των Χανίων και την αραιή δόμηση είναι δύσκολη η εξυπηρέτηση των κατοίκων για τις καθημερινές τους ανάγκες. Στο ανατολικό τμήμα βρίσκεται το Θέατρο Λενταριανών, το οποίο δίνει ζωή στο οικισμό. Επίσης στο κέντρο του οικισμού έχει αναπτυχθεί λιανικό εμπόριο και αίθουσα συγκεντρώσεων.

Οργάνωση κυκλοφορίας

Σε ότι αφορά την κυκλοφοριακή οργάνωση υπάρχουν 2 παράλληλοι οδικοί άξονες, διπλής κατεύθυνσης εντός του οικισμού οι οποίοι διατρέχουν κατά μήκος το σύνολο του εξυπηρετώντας τους κατοίκους που διαθέτουν Ι.Χ. Επιπλέον υπάρχει επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης που επιτυγχάνει την άνετη πρόσβαση από τους πεζούς από το 1986 μέχρι σήμερα. Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που τέθηκαν στους 10 ερωτώμενους κατοίκους, (το μεγαλύτερο ποσοστό που συμμετείχε ήταν ηλικίας άνω των 40 ετών με επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), οι κάτοικοι νιώθουν αποκομμένοι από το κέντρο της πόλης αλλά και από τον υπόλοιπο πολεοδομικό ιστό της πόλης. Η βασική κίνηση των κατοίκων σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, πραγματοποιείται με το αυτοκίνητο. Θεωρούν επαρκές το δίκτυο πεζοδρόμησης και την εύρεση θέσεων στάθμευσης εύκολη. Τους δυσχεραίνει η έλλειψη δημόσιου χώρου και η ελλιπής εξυπηρέτηση από τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (διάγραμμα 7), που οδηγεί στην αυξημένη χρήση του αυτοκινήτου (διάγραμμα 8), η οποία καταγράφηκε μέσω των συνεντεύξεων.

Εικόνα 164: Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες

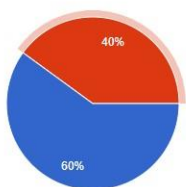
Κατοικίες

Στον οικισμό, εντοπίζονται 5 τύποι κατοικίας στο χώρο (εικ.156) , καθέναν από τους οποίους θα αναλύσουμε ξεχωριστά παρακάτω.

Υλικά κατασκευής

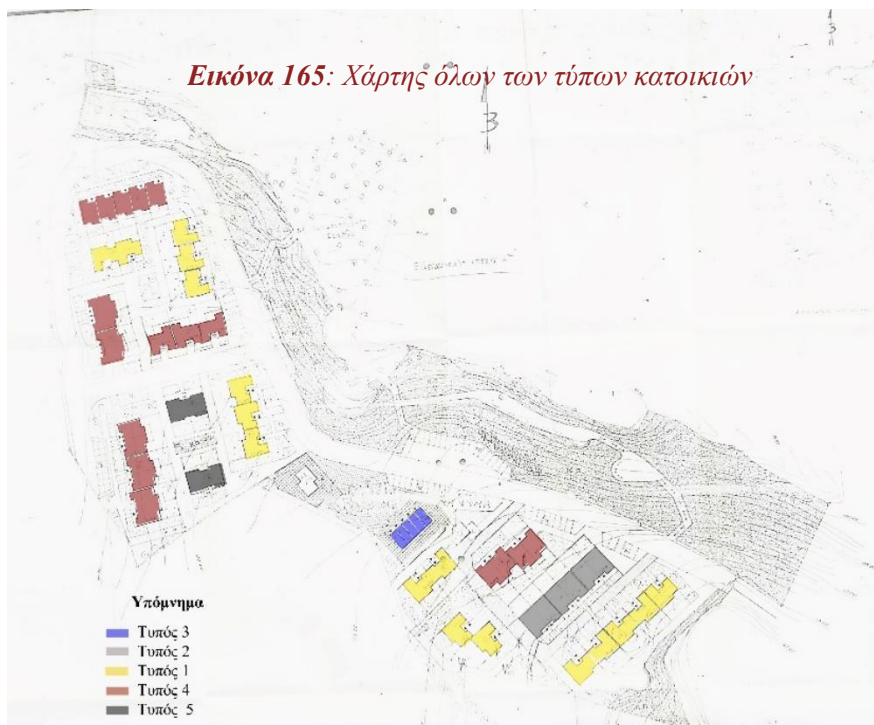
Σε ότι αφορά τα υλικά κατασκευής των κατοικιών αυτές εμφανίζουν μια ομοιομορφία στο σύνολό τους. Όλα τα δομικά στοιχεία και οι τοιχοποιίες αποτελούνται από οπλισμένο σκυρόδεμα ενώ οι στέγες από κεραμίδια και τα ανοίγματα από ξύλο. (εικ.164).

Στην περιοχή σας είναι επαρκής συγκοινωνία
10 απαντήσεις

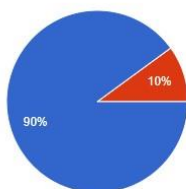

● Καθόλου
● Λίγο
● Πόλύ
● Πάρα πολύ

Εικόνα 165: Χάρτης όλων των τύπων κατοικιών

Είστε κάτοχος αυτοκινήτου
10 απαντήσεις

● Ναι
● Όχι

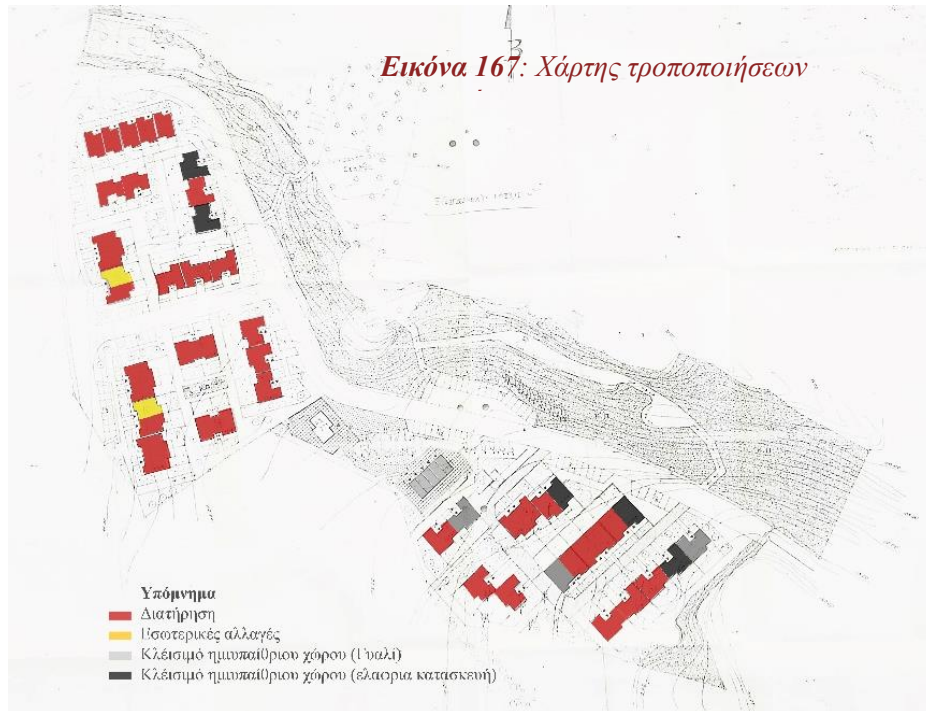
Διάγραμμα 9: Κάτοχος οχήματος

Εικόνα 166: Υλικά κατασκευής

Σήμερα, διατηρούνται σχεδόν όλες οι κατοικίες στον οικισμό με ελάχιστες διαφοροποιήσεις στις όψεις όπως: κλείσιμο του ημιηπαίθριου χώρου με γυάλινες κατασκευές ή ξύλινα ή μεταλλικά στέγαστρα (εικ.166,167) και ελάχιστες εσωτερικές αλλαγές όπως διαπιστώνεται στο χάρτη (εικ.165). Οι πρώτοι κάτοικοι έχουν αποβιώσει, οι κατοικίες δόθηκαν στα παιδιά τους ή πωλήθηκαν. Οι κάτοικοι δηλώνουν ευχαριστημένοι με την κατοικία τους παρότι είναι αρκετά κοστοβόρα η συντήρησή της.

Όσον αφορά τον χαρακτήρα της περιοχής, σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο του 1988, στην περιοχή των Μόντε Βαρδά, ο ισχύων συντελεστής δόμησης είναι 0.6.

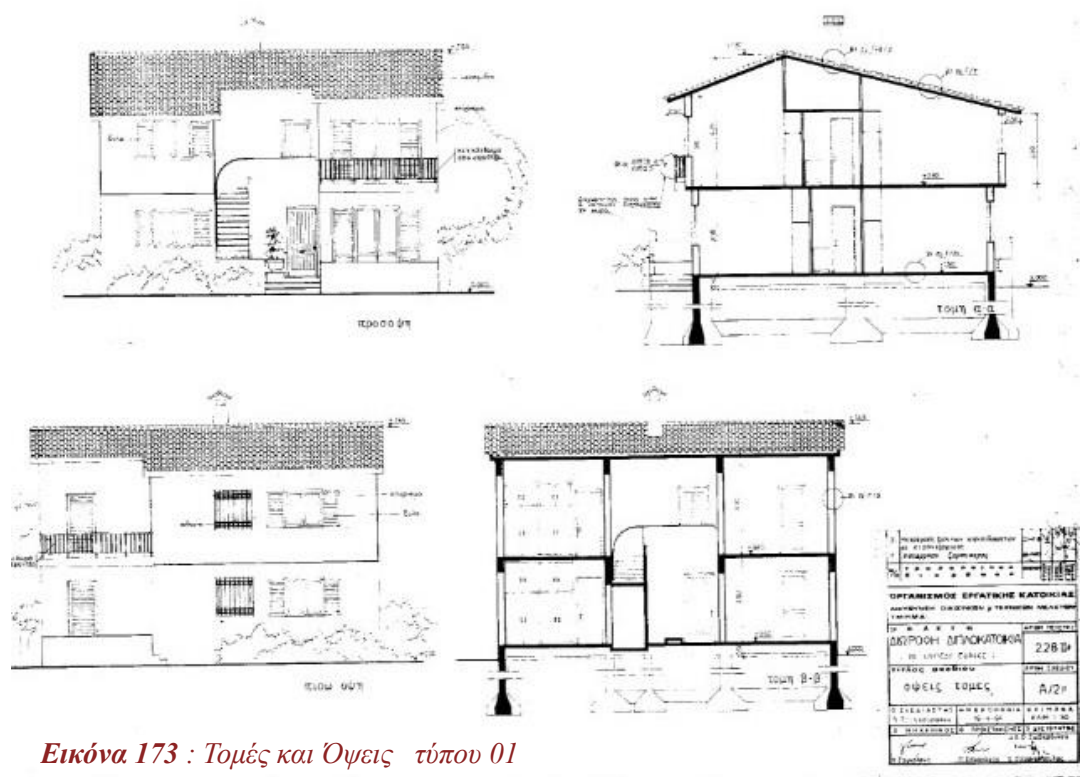
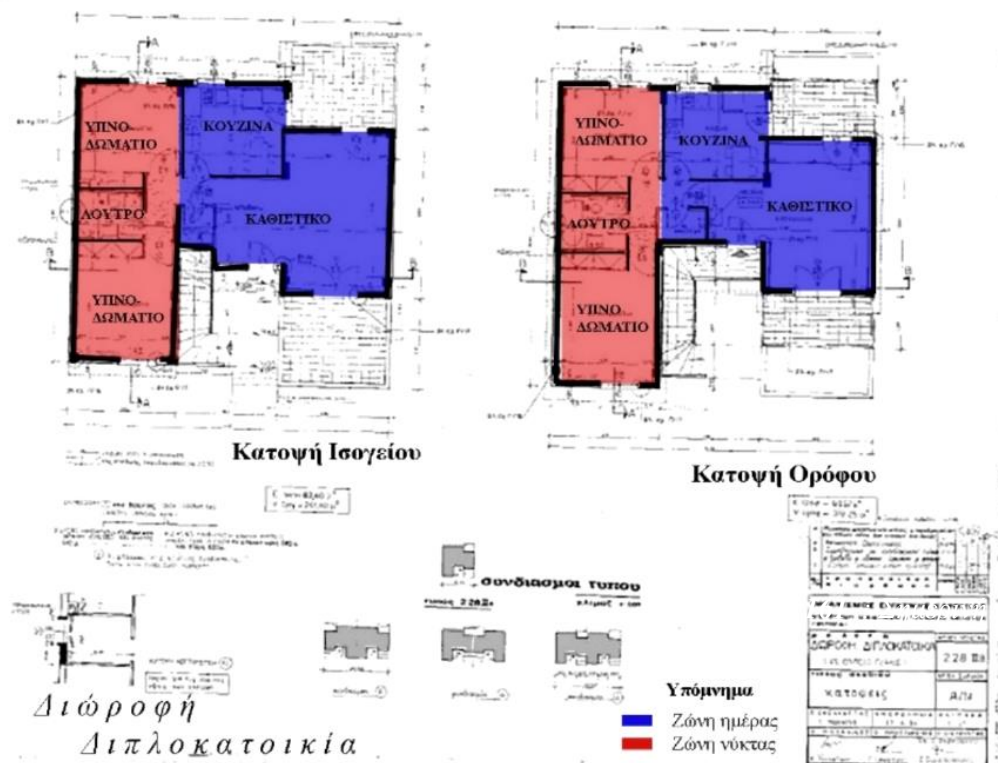
Εικόνα 170 : Τύπος 1 κατοικιών στον οικισμό

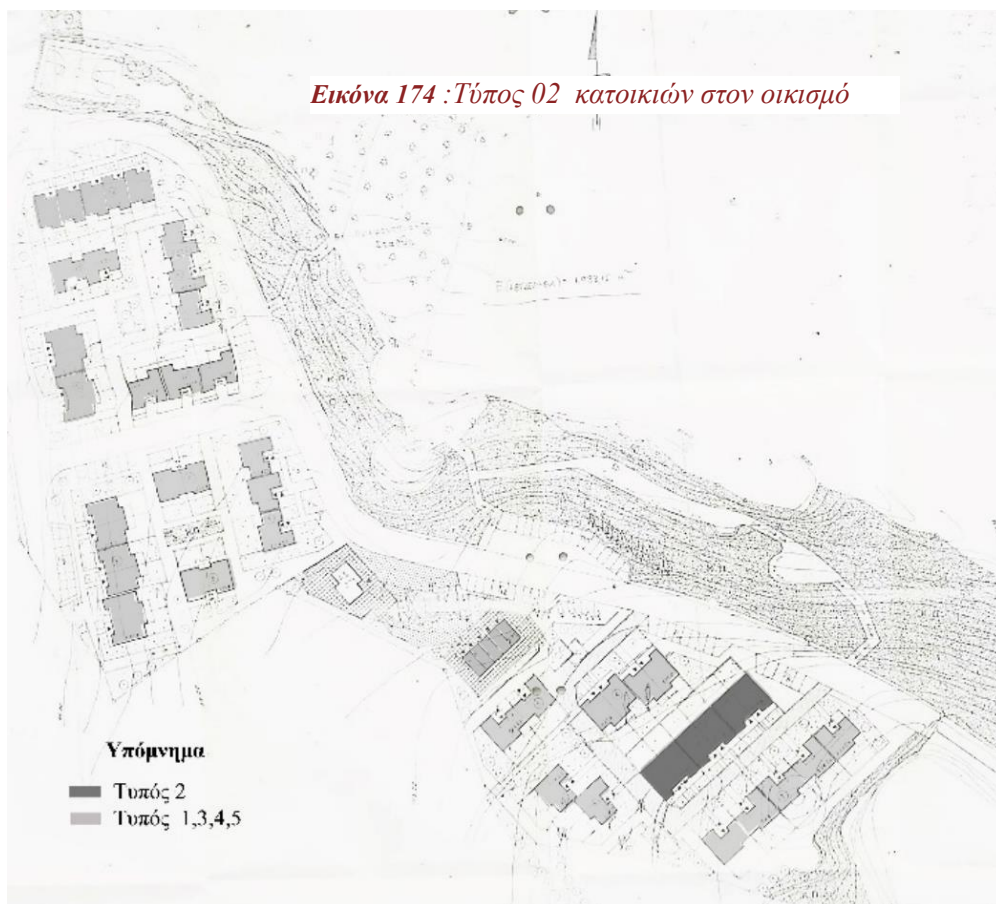

Εικόνα 171 : Σημερινή όψη Κατοικία τύπος 1 , 2023

Τύπος 01

Ο τύπος 01 (εικ.168,169) αντιστοιχεί σε διώροφη διπλοκατοικία με κεκλιμένη στέγη. Κάθε κατοικία έχει συνολικό εμβαδό 80,57-82,40 τ.μ . Χωρίζεται σε δύο ζώνες ημέρας-νύχτας και περιλαμβάνει τους εξής χώρους :καθιστικό, λουτρό, κουζίνα και δυο υπνοδωμάτια. Η κάτοψη αναπτύσσεται γύρω από τον άξονα κατακόρυφης κίνησης της κατοικίας. Η είσοδος επιτυγχάνεται διασχίζοντας ένα ημιυπαίθριο χώρο με σκοπό να δημιουργηθεί ένα φίλτρο μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου (εικ.170,171). Όπως καταγραφηκε και σε προηγούμενους οικισμούς του ΟΕΚ ο χώρος εκτόνωσης αναπτύσσεται στο πίσω τμήμα της κατοικίας οπου εφάπτεται με τον χώρο της κουζίνας και έτσι διατηρούνται καλές συνθήκες υγιεινής.

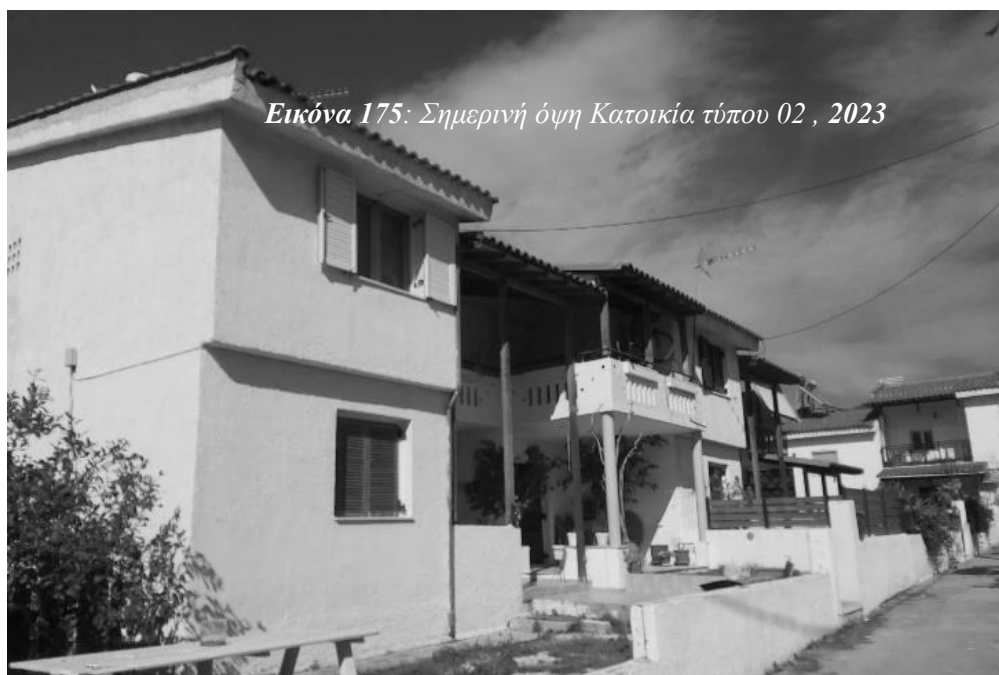

Εικόνα 174 : Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό

Τύπος 02

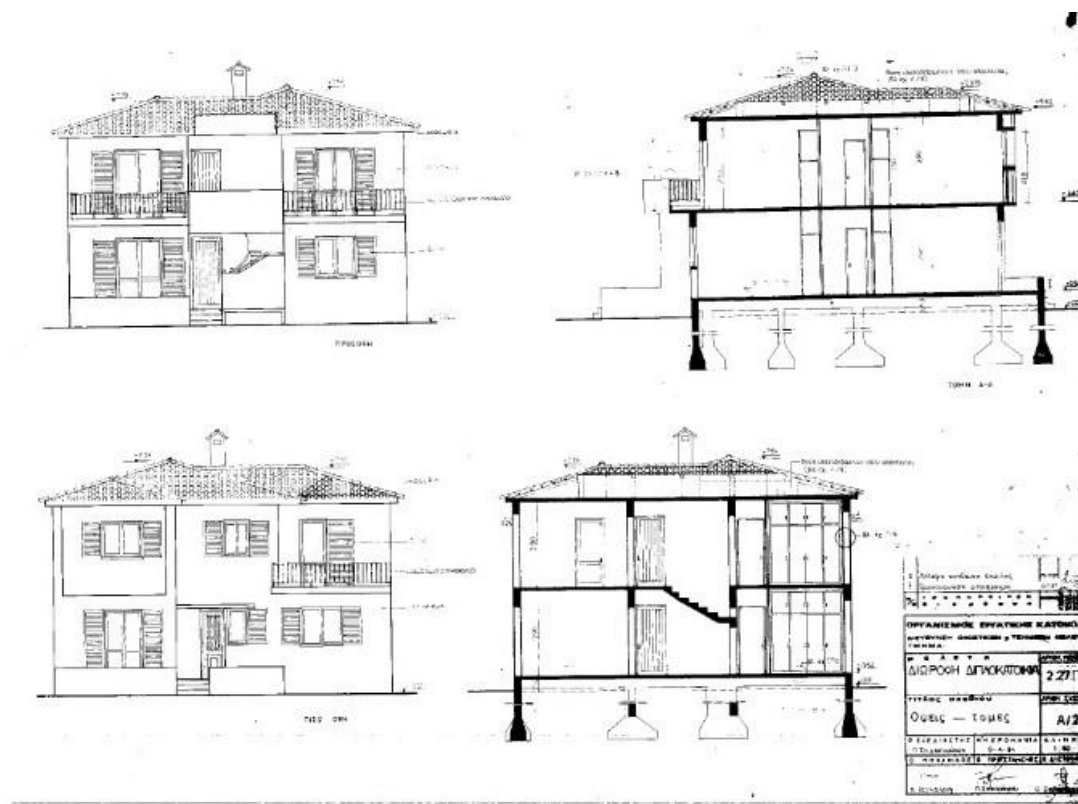
Ο τύπος 02 (εικ. 172, 173) αντιστοιχεί σε διώροφη διπλοκατοικία με κεκλιμένη στέγη και χωροθετείται μόνο στο νοτιοανατολικό τμήμα. Το σχέδιο αναπτύσσεται σε αυστηρή ορθοκανονικότητα. Η κάθε κατοικία έχει συνολικό εμβαδό 79.90-95.20 τ.μ. Η κάτοψη συμπίπτει με τον τύπο 01 με την μόνη διαφορά στον τύπο της σκάλας και στους εξώστες. (εικ. 174, 175)

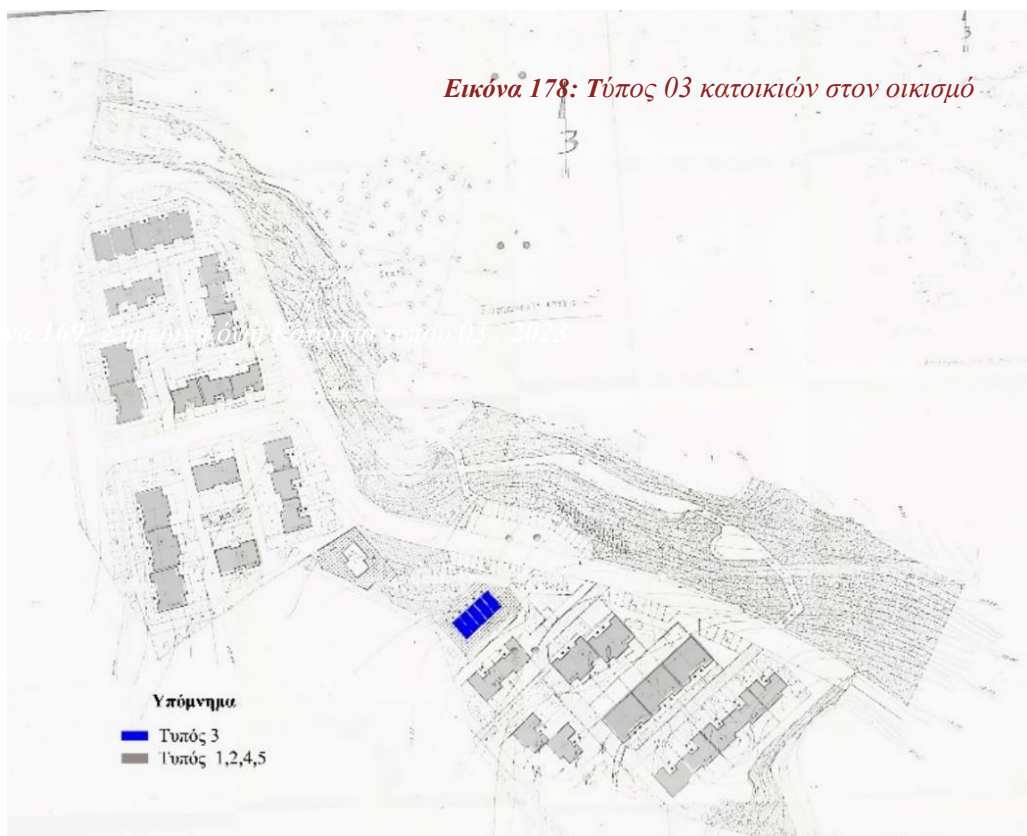
Εικόνα 175: Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 02 , 2023

Εικόνα 176: κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 03

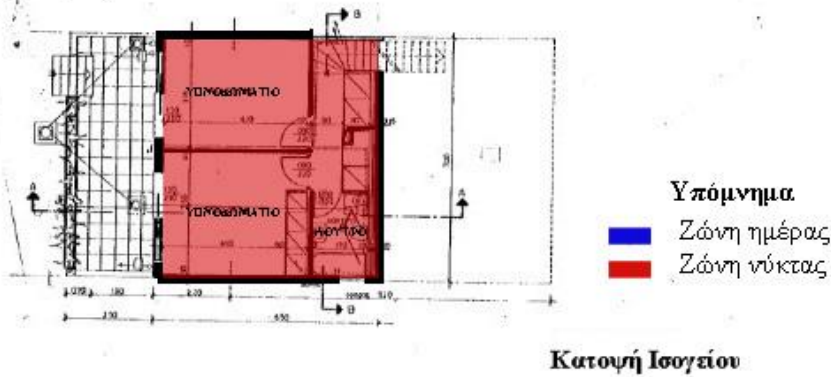
Εικόνα 177 : Τομές και Όψεις τύπου 02

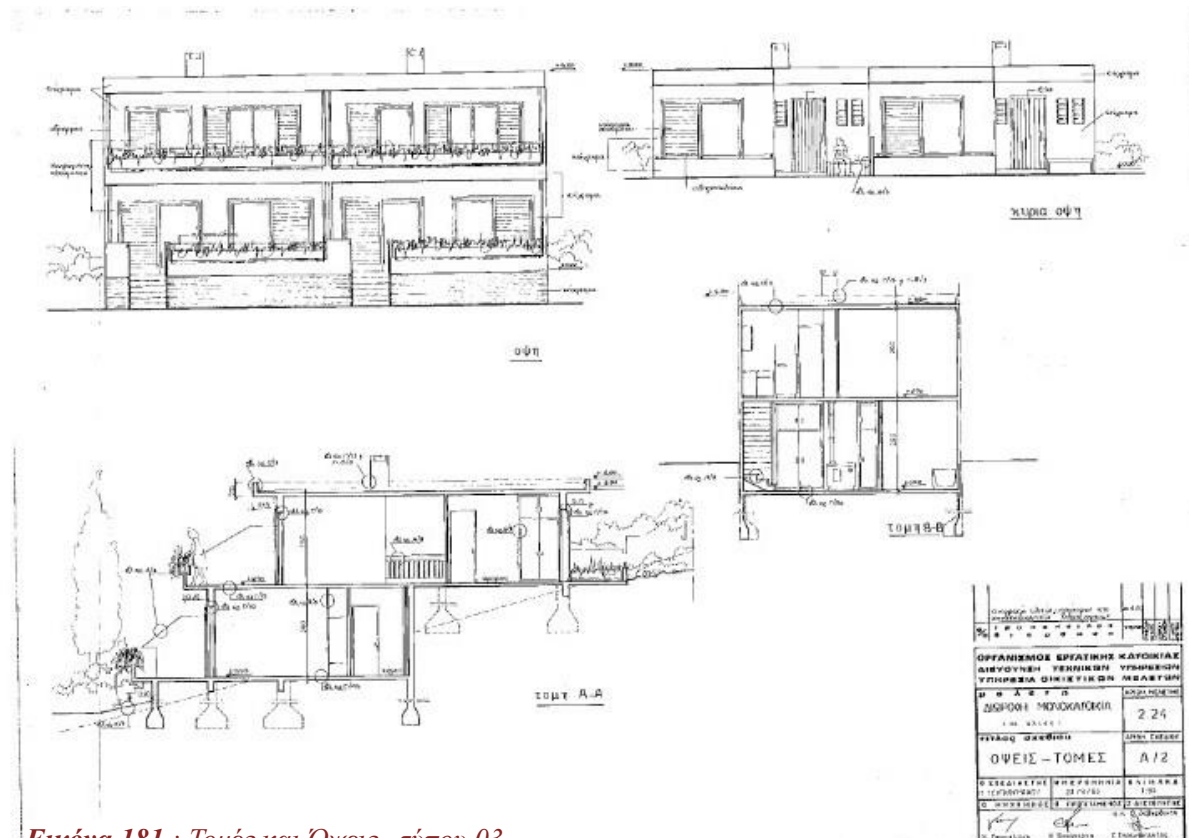
Τύπος 03

Ο τύπος 03 (εικ.176,177) αντιστοιχεί σε διώροφη μονοκατοικία, χωροθετείται μόνο στο ανατολικό τμήμα του οικισμού όπου υπάρχει έντονο ανάγλυφο. Το συνολικό εμβαδόν κατοικίας αντιστοιχεί σε 110 τ.μ. Η κάτοψή αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα. Στο ισόγειο επίπεδο χωροθετείται ο χώρος εισόδου, η κουζίνα, το καθιστικό και wc ενώ στο επίπεδο ορόφου δύο υπνοδωμάτια και λουτρό. Έτσι χωρίζονται σε δύο διακριτές ζώνες ημέρας/νύχτας. Για τον χώρο εκτόνωσης και την είσοδο ισχύει ότι και στους τύπους 01 και 02. (εικ.178,179)

Εικόνα 180 : κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 03

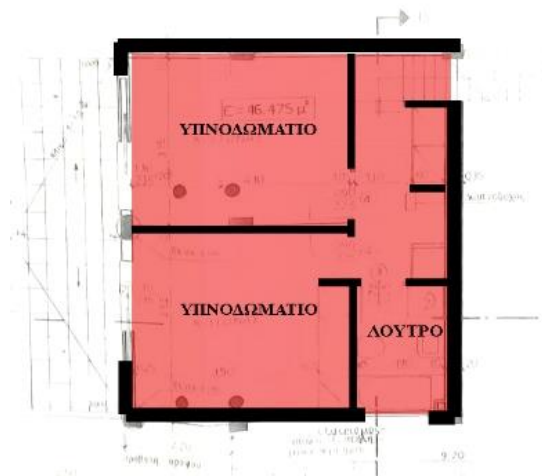
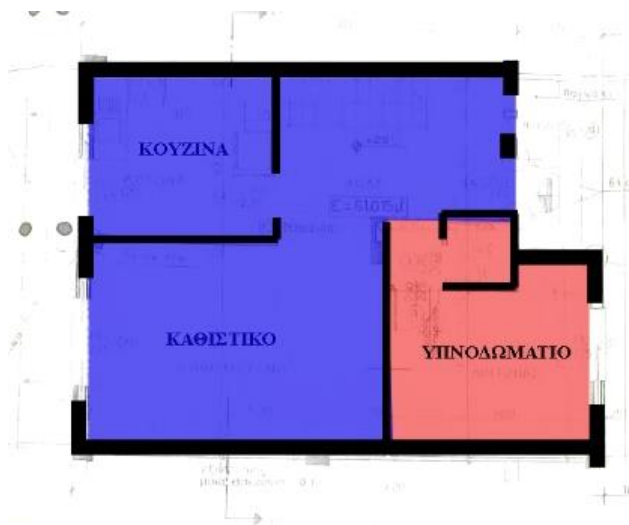

Τύπος 04

Ο τύπος 04 (εικ.180,181) αντιστοιχεί σε διώροφη μονοκατοικία, χωροθετείται σε διάφορα σημεία του οικισμού με έντονο το ανάγλυφο. Το συνολικό εμβαδόν κατοικίας αντιστοιχεί σε 112 τ.μ. είναι ο πιο μεγάλος σε σχέση με τους υπόλοιπους. Όσον αφορά την οργάνωση των κατόψεων ισχύει ότι και στον τύπο 03. Το ενδιαφέρον εδώ είναι ότι ανεβαίνοντας στον όροφο παρατηρείται ότι υπάρχουν εξώστες και μπαλκόνια σε τρία δωμάτια. (εικ.182,183)

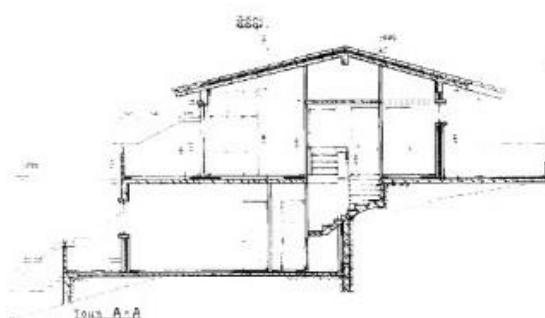
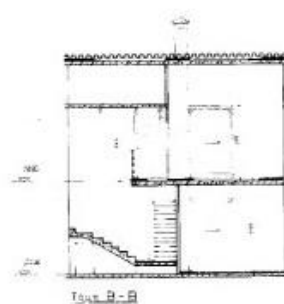
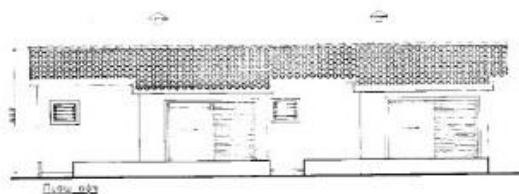
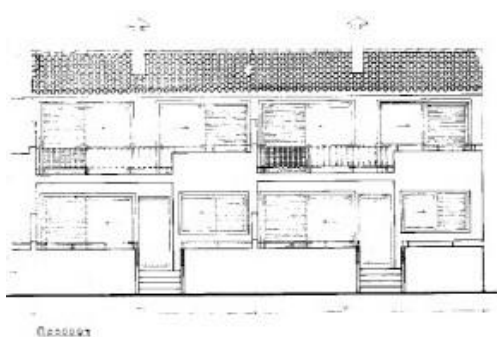
Κατοψη Όρόφου

Υπόμνημα

- Ζώνη ημέρας
- Ζώνη νύκτας

Διώροφη Μονοκατοικία

Εικόνα 184 : κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 04

<p>1. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΥΠΟΥ 04</p> <p>2. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΥΠΟΥ 04</p> <p>3. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΤΥΠΟΥ 04</p>		
<p>ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ</p> <p>ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΩΝ & ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ</p> <p>ΤΜΗΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ</p>		
Μ Ε Λ Ε Τ Η	ΑΡ. ΜΕΛΕΤΗΣ	
ΔΙΩΡΟΦΗ ΜΟΝΟΚΑΤΟΙΚΙΑ		
ΣΕ ΗΛΩΣΗ	2258	
Θ Ε Μ Η Κ Α Τ Ο Ι Κ Ι Α	ΑΡ. ΕΚΔΟΣΗΣ	
0 Ψ Ε Ι Σ - Τ Ο Μ Ε Σ	4/28	
ΕΚΔΟΣΤΗΣ	ΔΙΑΡΑΒΟΝΑ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ

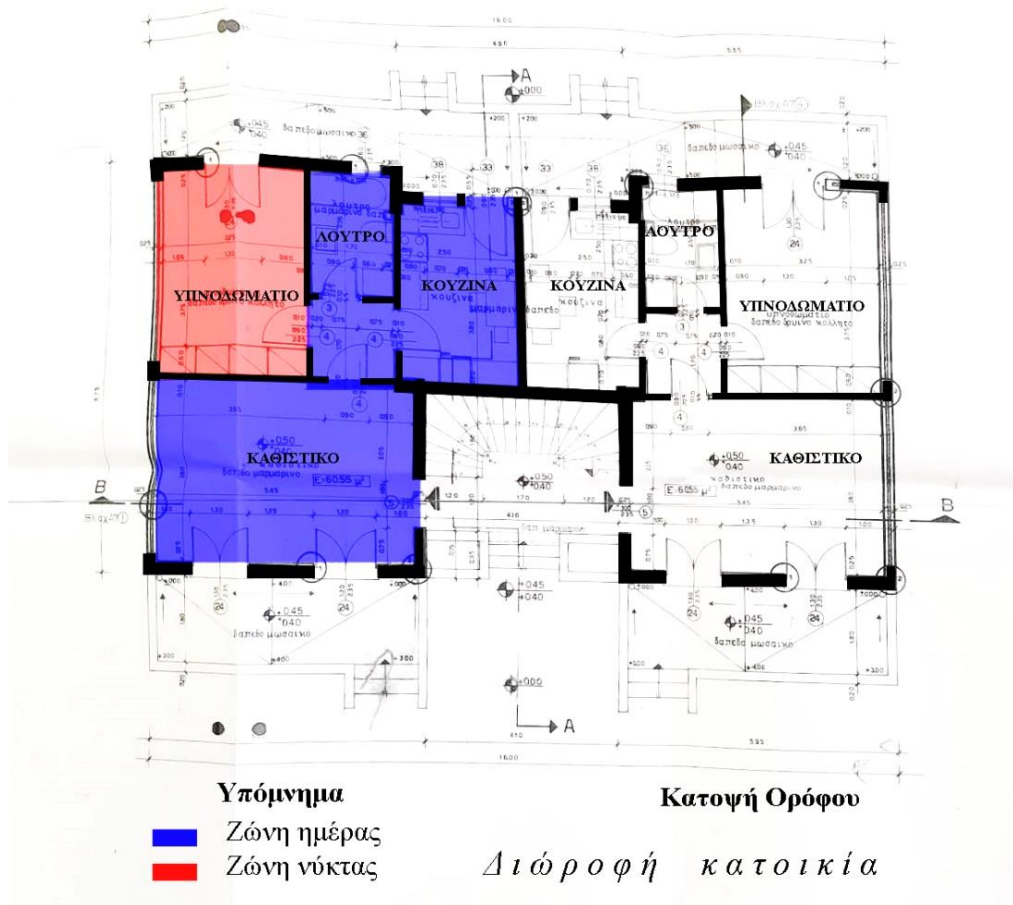
Εικόνα 185 : Τομές και Όψεις τύπου 04

Τύπος 05

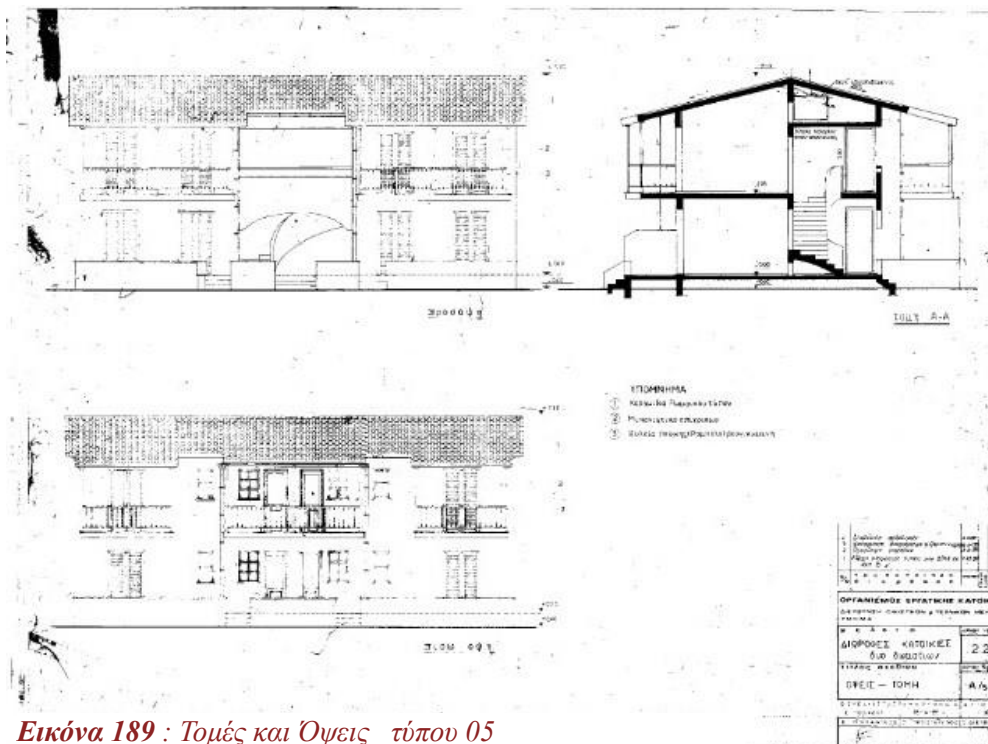

Ο τύπος 05 (*εικ.184,185*) αντιστοιχεί σε διώροφη κατοικία, και αναπτύσσεται στην κεντρικό τμήμα της μεσαίας γειτονιάς του οικισμού. Το συνολικό εμβαδόν κατοικίας αντιστοιχεί σε 67,12 τ.μ. Ισχύει ότι και για τους άλλους τύπους στα ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ. Η διαφορά σε αυτό τον τύπο είναι η κουζίνα αναπτύσσεται πίσω από το κλιμακοστάσιο. (*εικ.186,187,*)

Εικόνα 188 : κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 05

Εικόνα 189 : Τομές και Όψεις τύπου 05

3.3.5. ΧΑΝΙΑ IV 1991

Γενική ένταξη οικισμού

Το τελευταίο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας του ΟΕΚ, τέταρτο στην σειρά, ολοκληρώθηκε το 1986. Ο οικισμός χωροθετήθηκε στην περιοχή Κόκκινο Μετόχι το οποίο είναι έκταση εκτός σχεδίου στο νότιο τμήμα της πόλης (εικ. 188) και απέχει 2,8 χλμ από το κέντρο των Χανίων. Ο οικισμός αναπτύσσεται σε 5 οικοδομικά τετράγωνα με σύνολο 79 κατοικιών. Οριοθετείται από τις Οδούς Σοφοκλή Βενιζέλου, Μάχης Κρήτης και Αγίας Μαρίνας. Δευτερεύουσα πρόσβαση αποτελεί η Οδός Μουρνιών η οποία βρίσκεται στον οριζόντιο δρόμο στο μεσαίο τμήμα του οικισμού. Επίσης, πλησίον του οικισμού βορειοδυτικά υπάρχει ο Ιερός Ναός Άγιος Παντελεήμονας, στο νότιο τμήμα η πλατεία Γενοκτονίας των Ποντίων και τέλος στο όριο του οικισμού το 3^ο Νηπιαγωγείο Μουρνιών (εικ. 189) .

Από το σχέδιο γενικής διάταξης φαίνεται ότι ο οικισμός στο νότιο τμήμα γειτνιάζει με αδόμητη περιοχή. Ο οικισμός διατάσσεται σε μορφή Γ γύρω από 3 πυρήνες όπου στον καθένα από αυτούς χωροθετούνται κοινωφελείς χώροι και λειτουργίες. Έτσι κάθε γειτονιά αναπτύσσεται γύρω από ένα δημόσιο χώρο προσδίδοντας της έναν εσωστρεφή χαρακτήρα. Αξιοσημείωτη θεωρείται η δημιουργία αρκετών πεζόδρομων η οποία ενισχύει τον θεσμό της γειτονιάς.

Οργάνωση κυκλοφορίας

Σε ότι αφορά την οργάνωση της κυκλοφορίας, υπάρχουν 2 παράλληλοι οδικοί άξονες, εντός του οικισμού που διατρέχουν κατά μήκος το σύνολο του, εξυπηρετώντας τους κατοίκους που διαθέτουν Ι.Χ. . Επίσης υπάρχει επαρκές δίκτυο πεζοδρόμησης από το 1991 που επιτυγχάνει την άνετη πρόσβαση από τους πεζούς μέχρι σήμερα . Σύμφωνα με τα ερωτηματολόγια που τέθηκαν στους 10 ερωτώμενους κάτοικους, (το μεγαλύτερο ποσοστό που συμμετείχε ήταν ηλικίας 35-65 ετών με επίπεδο μόρφωσής στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση) οι βασικές μετακινήσεις των κατοίκων πραγματοποιούνται με το αυτοκίνητο. Θεωρούν επαρκές το δίκτυο πεζοδρόμησης και την εύρεση θέσεων στάθμευσης εύκολη. Τους δυσχεραίνει η ελλιπής εξυπηρέτηση από τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, που ευνοεί τη χρήση του αυτοκινήτου.

Εικόνα 190: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη

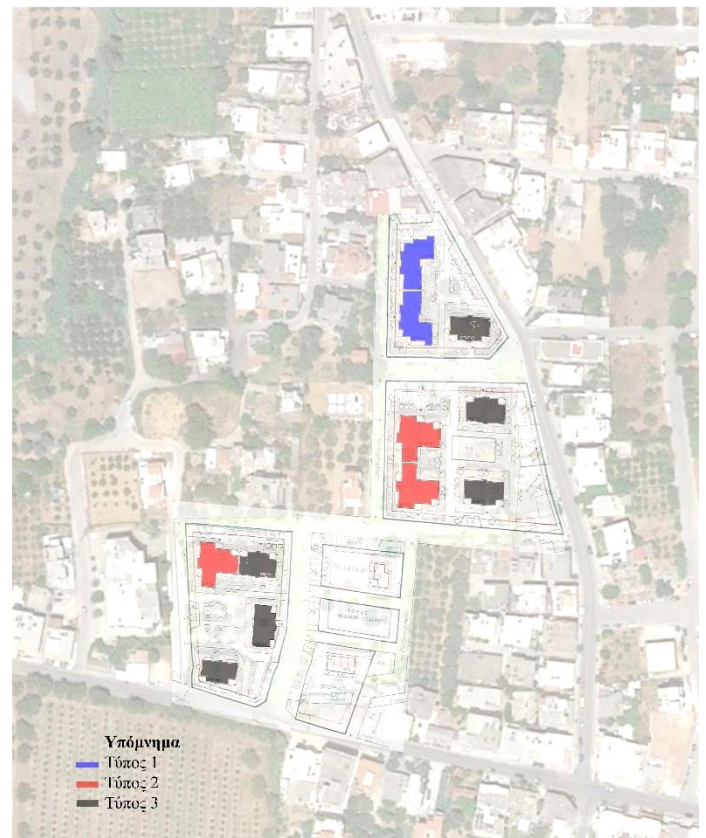
Εικόνα 191: Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες

Κατοικίες

Το ξεχωριστό στην περίπτωση αυτή σε σχέση με τους υπόλοιπους οικισμούς που αναλύθηκαν, είναι ότι οι κατοικίες αναπτύσσονται καθ' ύψος σε μορφή πολυκατοικίας, ακολουθώντας αυστηρή ορθοκανονικότητα όπως και στους προηγούμενους οικισμούς. Στον οικισμό παρατηρούνται τρεις τύποι κατοικίας. (εικ. 190)

Σήμερα διατηρούνται όλες οι κατοικίες στον οικισμό χωρίς τροποποιήσεις εσωτερικές ή εξωτερικές (εικ. 191), πράγμα που είναι αναμενόμενο καθώς είναι ο πιο πρόσφατος οικισμός σε σχέση με τους οικισμούς που αναλύθηκαν. Οι κάτοικοι από το 1991 μέχρι σήμερα είναι οι ίδιοι, δεν έχουν αλλάξει. Αντίστοιχα και οι αναμνήσεις τους. Οι ερωτώμενοι δηλώνουν ευχαριστημένοι με την κατοικία τους και την περιοχή.

Η σύνδεση με το κέντρο για τους κατοίκους οι οποίοι δεν έχουν κάποιο μέσο μετακίνησης, θεωρείται δύσκολη λόγω του ότι είναι αραιοκατοικημένη περιοχή και υπάρχει απόσταση από το κέντρο, ως απομονωμένος οικισμός από το κέντρο της πόλης (εικ. 192) ο ισχύων συντελεστής δόμησης είναι 0.6 .

Εικόνα 192 : Χάρτης όλων των τύπων κατοικιών

Εικόνα 193 : Χάρτης Διατήρησης

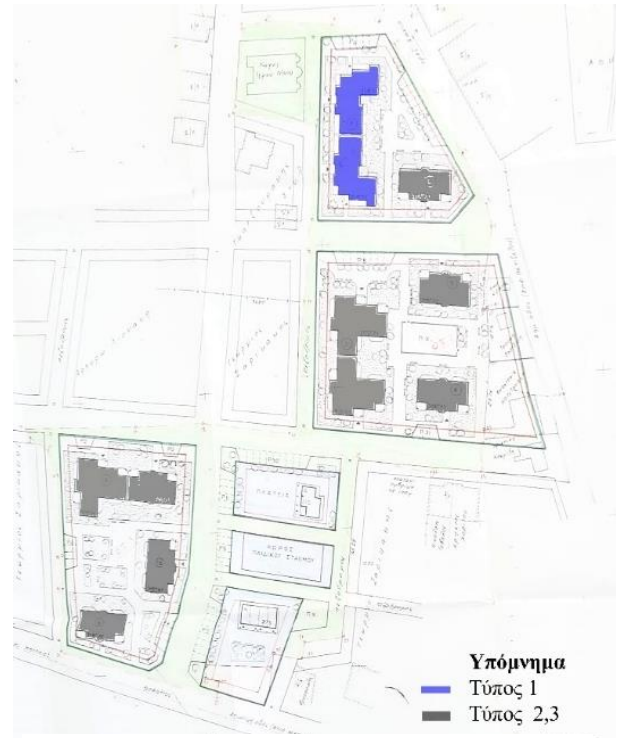
Εικόνα 194: Άποψη από το όριο του οικισμού (οικισμός στο ανατολικό τμήμα) οδός Αγίας Μαρίνας

Τύπος 01

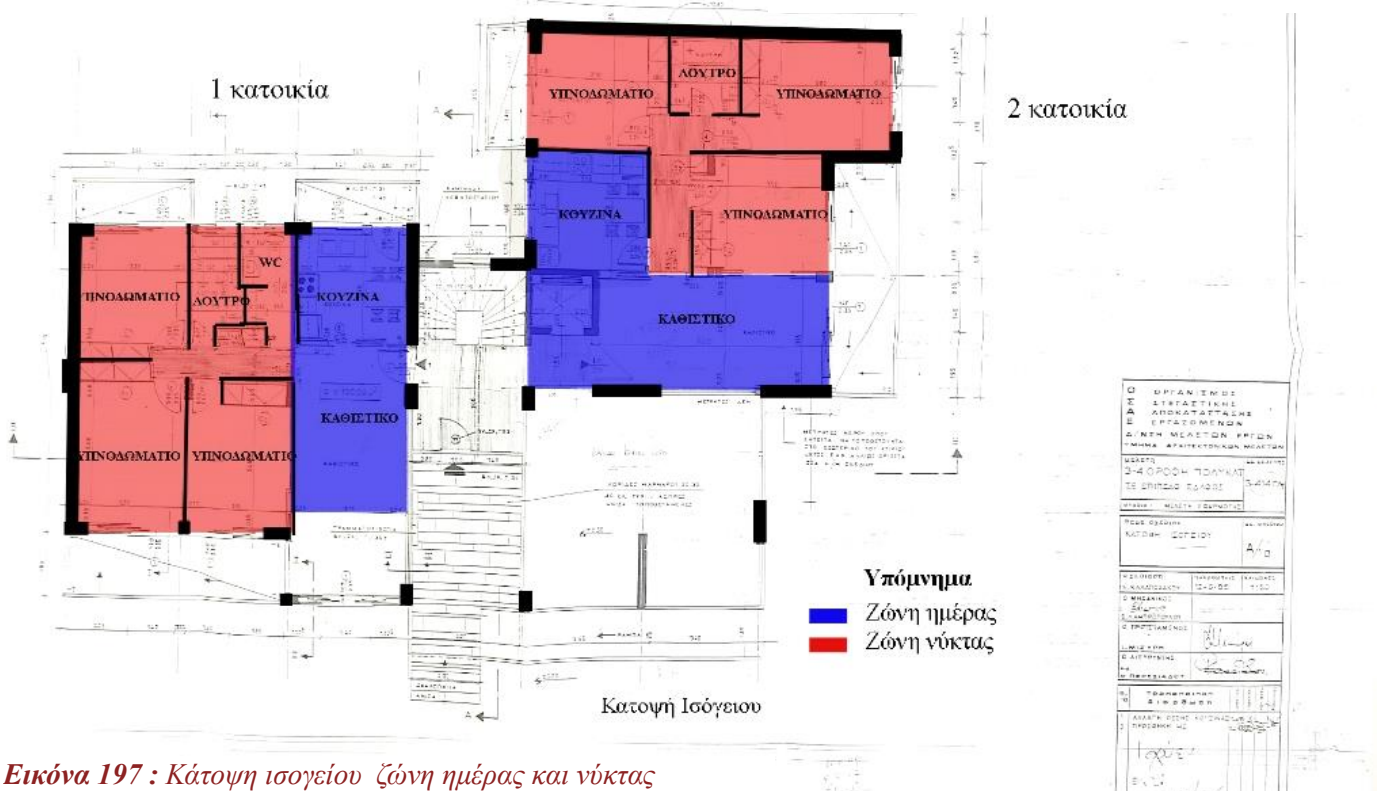
Ο Τύπος 01 αναπτύσσεται μόνο στο ανατολικό τμήμα του οικισμού (εικ. 193). Η κάτοψη του ισογείου της κάθε πολυκατοικίας αναπτύσσεται σε 2 διαμερίσματα των τεσσάρων δωματίων το καθένα, τα οποία σχεδιάζονται εκατέρωθεν του χώρου εισόδου και του χώρου κατακόρυφης κίνησης της πολυκατοικίας. Το ίδιο ισχύει και για την κάτοψη ορόφου με την μόνη διαφορά ότι οι κατοικίες διαθέτουν 2 επιπλέον δωμάτια. Το κάθε διαμέρισμα χωρίζεται σε δύο ζώνες, ζώνη ημέρας η οποία περιλαμβάνει καθιστικό-κουζίνα και ζώνη νύχτας που περιλαμβάνει λουτρό και υπνοδωμάτια (εικ. 194,196). Εξώστες - μπαλκόνια υπάρχουν σε όλους σχεδόν τους χώρους του κάθε διαμερίσματος, όπως στην κουζίνα. Με ομαλή προσέγγιση πραγματοποιείται η είσοδος από το μέτωπο του πεζοδρομίου μέχρι την είσοδο του διαμερίσματος, διανύοντας μια απόσταση, όπου διαμορφώνεται μια πρασιά, αλλά και ένας ημιυπαίθριος χώρος υποδοχής στην μετάβαση από το δημόσιο στο ημιδιωτικό (εικ. 195).

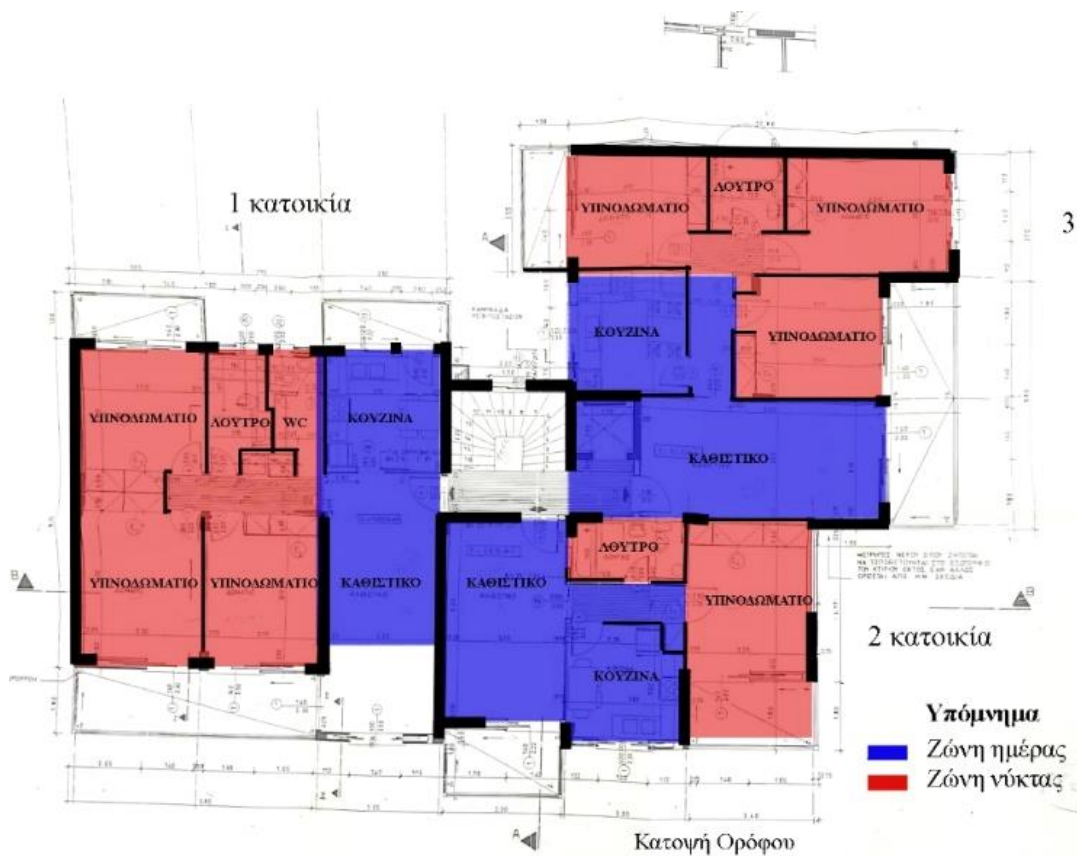
Εικόνα 195 : Σημερινή όψη κατοικίας τύπος 1, 2023

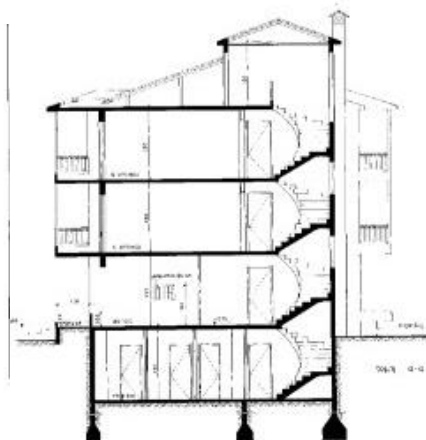
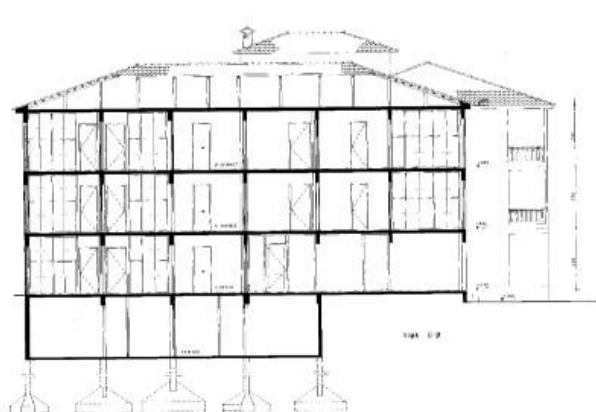
Εικόνα 196 : Τύπος 1 κατοικιών στον οικισμό

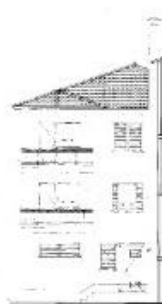
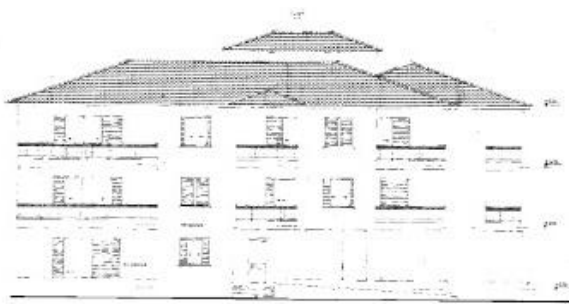
Εικόνα 197 : Κάτοψη ισογείου ζώνη ημέρας και νύκτας

Τριόροφη - Τετραόροφη,
Πολυκατοικία

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΤΙΤΛΟΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ
ΤΙΤΛΟΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟ

Εικόνα 198 :Τομές, κάτοψη ορόφου και πρόσοψη κατοικιών τύπου 01

Τύπος 02

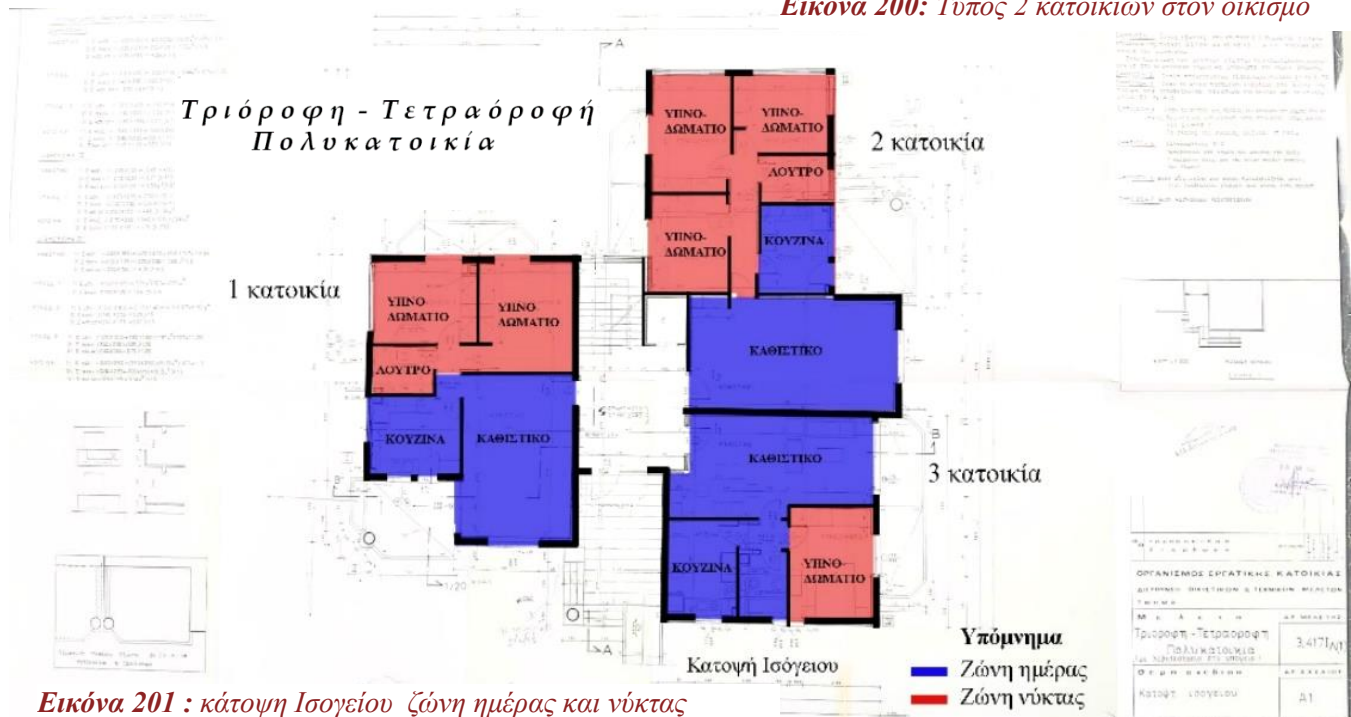
Ο Τύπος 02 χωροθετείται στο κέντρο και στο νοτιοδυτικό όριο της γειτονιάς. (εικ. 197). Το ισόγειο της κάθε πολυκατοικίας αποτελείται από 3 διαμερίσματα των τριών, τεσσάρων δωματίων το καθένα, τα οποία σχεδιάζονται εκατέρωθεν του χώρου εισόδου και του χώρου κατακόρυφης κίνησης της πολυκατοικίας. Το ίδιο ισχύει και για την κάτωψη ορόφου. Κάθε διαμέρισμα είναι διαιρεμένο σε δύο διαφορετικές περιοχές: μια ζώνη ημέρας που περιλαμβάνει το σαλόνι και την κουζίνα, και μια ζώνη νύχτας που περιλαμβάνει το μπάνιο και τα υπνοδωμάτια (εικ. 198, 200). Σχεδόν σε όλους τους χώρους του κάθε διαμερίσματος υπάρχουν εξώστες και μπαλκόνια, όπως στην κουζίνα, που υποδεικνύει τη συμμόρφωση με τους υγειονομικούς κανόνες (εικ. 192). Η είσοδος προς το διαμέρισμα γίνεται με μια ομαλή προσέγγιση από τον πεζόδρομο μέχρι την είσοδο του διαμερίσματος, καθώς διασχίζεται μια απόσταση όπου δημιουργείται ένας χώρος υποδοχής και ένας ημιυπαίθριος χώρος στη μετάβαση από το δημόσιο στο ημιιδιωτικό περιβάλλον (εικ.199).

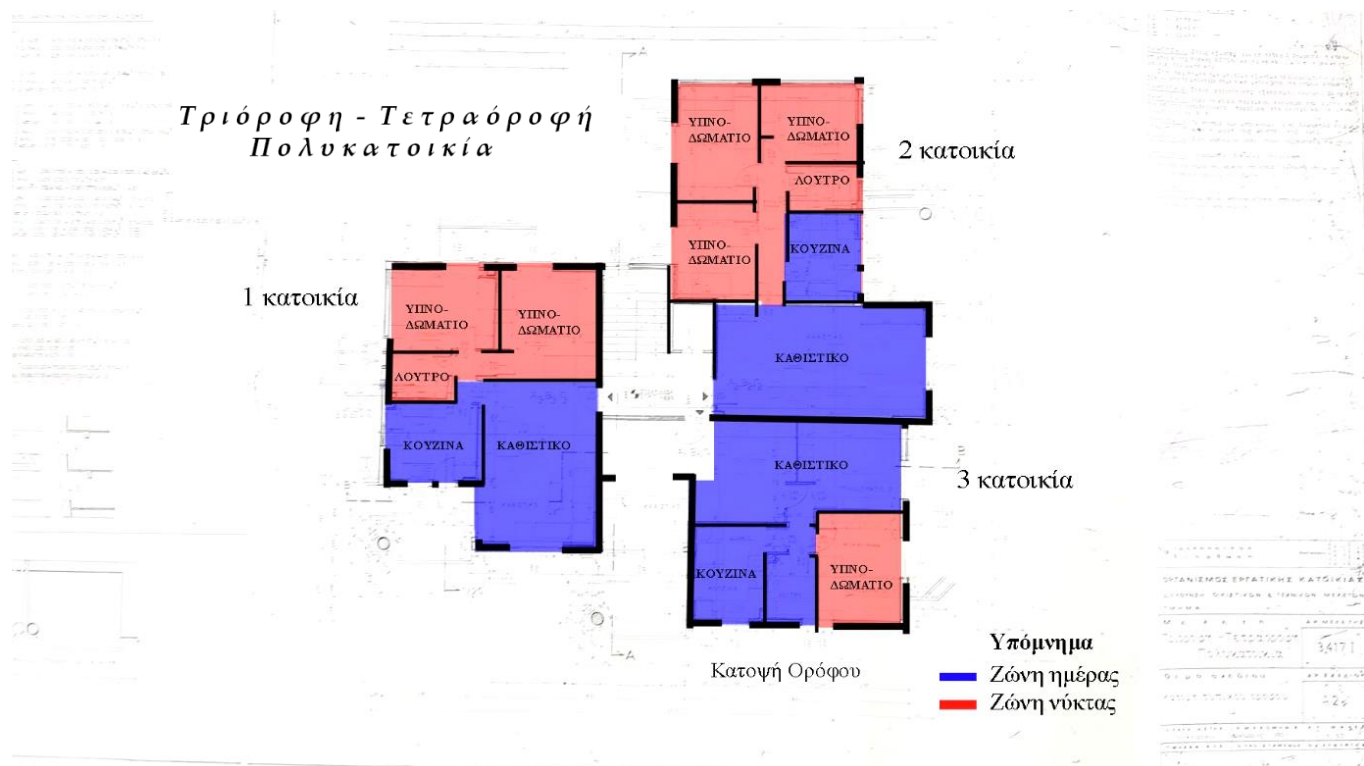
Εικόνα 199 : Σημερινή όψη Κατοικία τύπος 2 , 2023

Εικόνα 200: Τύπος 2 κατοικιών στον οικισμό

Εικόνα 201 : κάτοψη Ισογείου ζώνη ημέρας και νύκτας

Εικόνα 202 :Τομές , κάτοψη ορόφου και πρόσοψη κατοικιών τύπου 02

Τύπος 03

Ο Τύπος 03 αναπτύσσεται σε διάφορα σημεία στην περιοχή καθώς είναι και ο πιο συνηθής τύπος(εικ. 201). Σε αυστηρή ορθοκανονικότητα πραγματοποιείται το σύστημα σχεδίασης. Η κάτοψη του ισόγειου κάθε πολυκατοικίας περιλαμβάνει δύο διαμερίσματα, καθένα αποτελούμενο από τρία δωμάτια, και σχεδιάζονται κατά μήκος του χώρου εισόδου και του κατακόρυφου διαδρόμου της πολυκατοικίας. Αντίστοιχα, η κάτοψη του κάθε ορόφου περιλαμβάνει δύο επιπλέον δωμάτια. Κάθε διαμέρισμα είναι χωρισμένο σε δύο περιοχές: την περιοχή ημέρας, που περιλαμβάνει το σαλόνι και την κουζίνα, και την περιοχή νύχτας, που περιλαμβάνει το μπάνιο και τα υπνοδωμάτια (εικ. 202,204). Σχεδόν σε όλους τους χώρους του κάθε διαμερίσματος υπάρχουν βεράντες και μπαλκόνια, όπως και στην κουζίνα, προκειμένου να διασφαλιστούν υγιεινές συνθήκες. Η είσοδος γίνεται με μια ομαλή προσέγγιση από τον δημόσιο χώρο μέσα στον ημιιδιωτικό χώρο, δημιουργώντας έναν ημιυπαίθριο χώρο υποδοχής στη μετάβαση από το δημόσιο στο ημιιδιωτικό περιβάλλον και τέλος στον ιδιωτικό χώρο. (εικ.203)

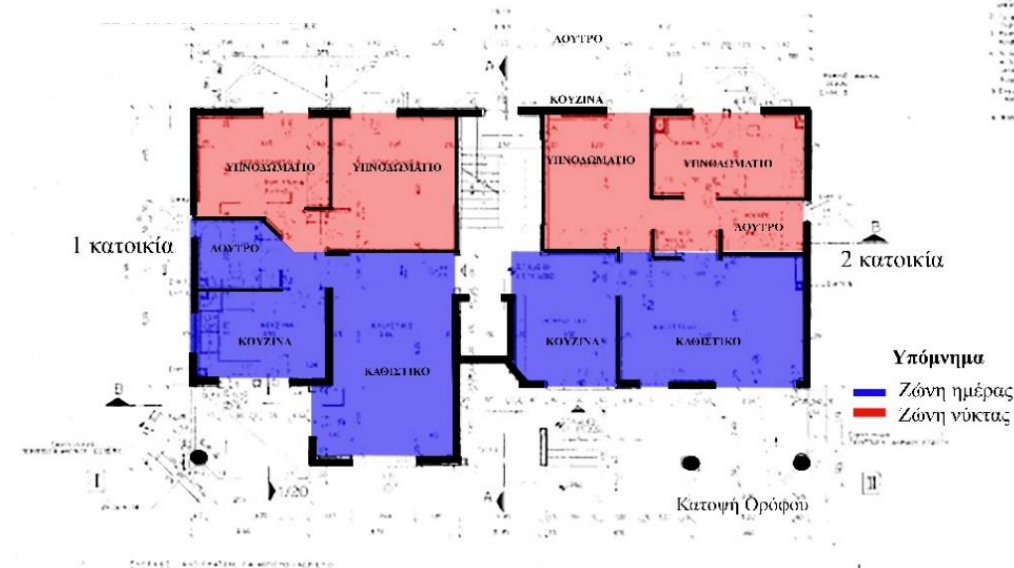

Εικόνα 203 : Σημερινή όψη Κατοικίας τύπος 03 , 2023

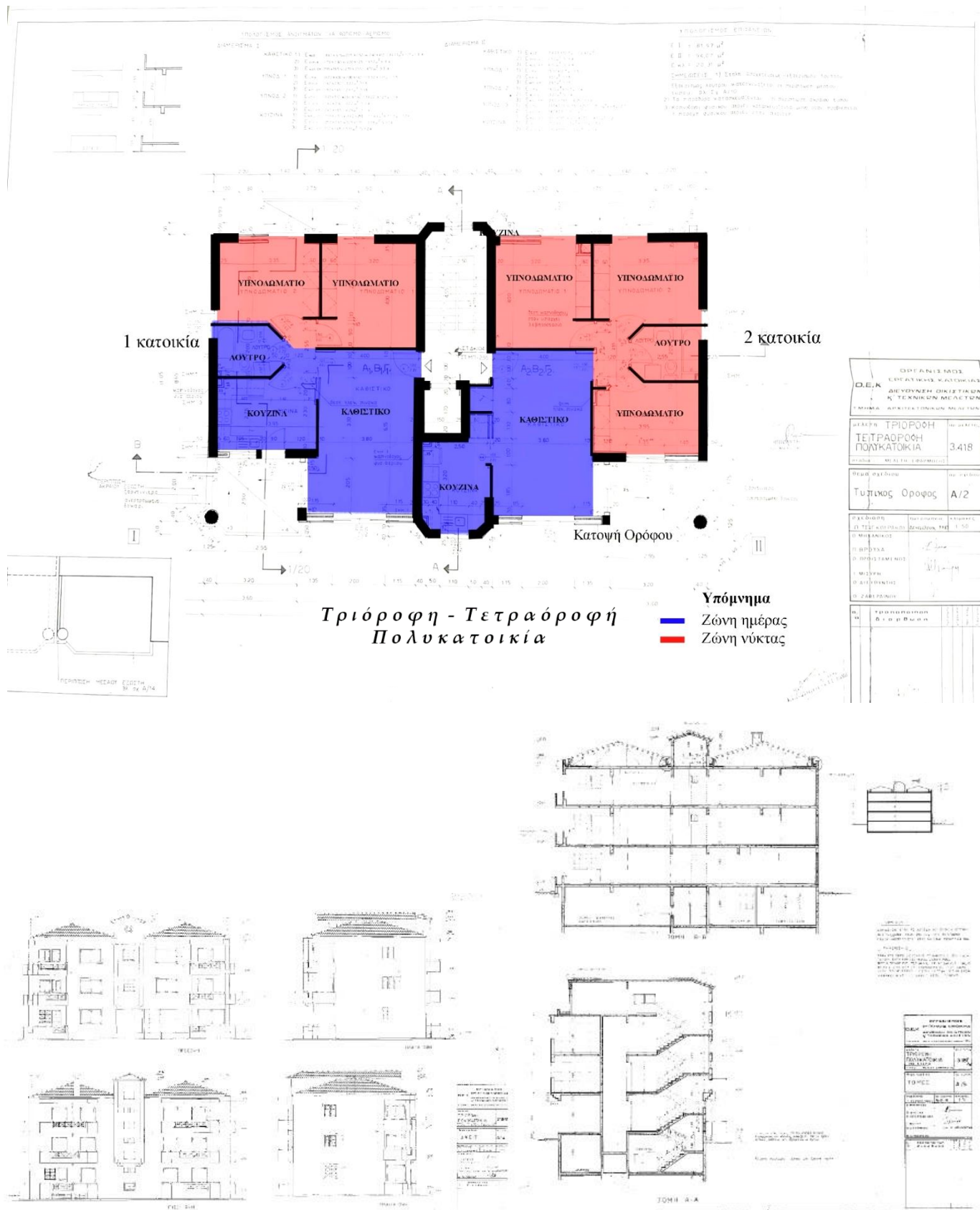
Εικόνα 204: Τύπος 3 κατοικιών στον οικισμό

Τριόροφη - Τετραόροφη
Πολυκατοικία

Εικόνα 205 : κάτοψη Ισογείου ζώνη ημέρας και νύκτας

Εικόνα 206 :Τομές , κάτοψη ορόφου και πρόσοψη κατοικιών τύπου 03

4^ο Συμπεράσματα

Υπόμνημα ✓ Καλά ● Μέτρια — Έλλειψη	Πολεοδομική Αξιολόγηση	Αρχιτεκτονική Αξιολόγηση	Διατήρηση Κοινωνικών Στοιχείων	Έκταση Οικισμού
	Επιτυχημένη ένταξη : ✓ Διατήρηση οικισμού : ✓ Σχέση με γύρω περιοχές : ✓ Χρήσεις γης : ✓ Δημόσιος χώρος : — Δίκτυο πεζού : — Νέα κτίρια : ● Κατάληψη χώρου από στάθμευση : ✓	Βαθμός αλλοίωσης : — Προσθήκες στις προσόψεις : ● Μείωση αυλών και προσθήκη νέων κατασκευών : ●	Σημερινοί οικιστές : ✓ Ηλικία : ✓ Εκπαίδευση : — Ανάγκες : —	Αριθμός κατοικιών : 6 Εμβαδόν οικισμού : 2.503 τ.μ.
	Επιτυχημένη ένταξη : ✓ Διατήρηση οικισμού : ✓ Σχέση με γύρω περιοχές : ✓ Χρήσεις γης : — Δημόσιος χώρος : — Δίκτυο πεζού : — Νέα κτίρια : — Κατάληψη χώρου από στάθμευση : —	Βαθμός αλλοίωσης : — Προσθήκες στις προσόψεις : ● Μείωση αυλών και προσθήκη νέων κατασκευών : ●	Σημερινοί οικιστές : ● Ηλικία : ✓ Εκπαίδευση : ✓ Ανάγκες : —	Αριθμός κατοικιών : 100 Εμβαδόν οικισμού : 48.830 τ.μ.
	Επιτυχημένη ένταξη : ✓ Διατήρηση οικισμού : ✓ Σχέση με γύρω περιοχές : ✓ Χρήσεις γης : ● Δημόσιος χώρος : — Δίκτυο πεζού : — Νέα κτίρια : — Κατάληψη χώρου από στάθμευση : ✓	Βαθμός αλλοίωσης : — Προσθήκες στις προσόψεις : ● Μείωση αυλών και προσθήκη νέων κατασκευών : ●	Σημερινοί οικιστές : — Ηλικία : — Εκπαίδευση : ✓ Ανάγκες : —	Αριθμός κατοικιών : 90 Εμβαδόν οικισμού : 13.700 τ.μ.
	Επιτυχημένη ένταξη : ✓ Διατήρηση οικισμού : — Σχέση με γύρω περιοχές : ✓ Χρήσεις γης : ● Δημόσιος χώρος : ● Δίκτυο πεζού : — Νέα κτίρια : ✓ Κατάληψη χώρου από στάθμευση : ●	Βαθμός αλλοίωσης : ✓ Προσθήκες στις προσόψεις : — Μείωση αυλών και προσθήκη νέων κατασκευών : ●	Σημερινοί οικιστές : — Ηλικία : ✓ Εκπαίδευση : ✓ Ανάγκες : —	Αριθμός κατοικιών : 94 Εμβαδόν οικισμού : 38.448 τ.μ.
	Επιτυχημένη ένταξη : ● Διατήρηση οικισμού : ✓ Σχέση με γύρω περιοχές : — Χρήσεις γης : — Δημόσιος χώρος : ✓ Δίκτυο πεζού : ● Νέα κτίρια : — Κατάληψη χώρου από στάθμευση : —	Βαθμός αλλοίωσης : — Προσθήκες στις προσόψεις : — Μείωση αυλών και προσθήκη νέων κατασκευών : ●	Σημερινοί οικιστές : ✓ Ηλικία : ● Εκπαίδευση : ● Ανάγκες : ✓	Αριθμός κατοικιών : 73 Εμβαδόν οικισμού :
	Επιτυχημένη ένταξη : ● Διατήρηση οικισμού : ✓ Σχέση με γύρω περιοχές : ● Χρήσεις γης : ● Δημόσιος χώρος : ✓ Δίκτυο πεζού : ● Νέα κτίρια : — Κατάληψη χώρου από στάθμευση : —	Βαθμός αλλοίωσης : — Προσθήκες στις προσόψεις : — Μείωση αυλών και προσθήκη νέων κατασκευών : —	Σημερινοί οικιστές : ✓ Ηλικία : ● Εκπαίδευση : ● Ανάγκες : ✓	Αριθμός κατοικιών : 79 Εμβαδόν οικισμού :

Στον πίνακα αξιολόγησης απεικονίζεται η κωδικοποίηση των συνοικισμών (Προσφυγικός Οικισμός 1950, ΧΑΝΙΑ I 1957, ΧΑΝΙΑ II 1965, Οικισμός Σάντουιτς II 1971, ΧΑΝΙΑ III 1965 και ΧΑΝΙΑ IV 1991. Οι βασικές ενότητες είναι η πολεοδομική αξιολόγηση, η αρχιτεκτονική αξιολόγηση και η διατήρηση κοινωνικών στοιχείων. Επίσης ο κάθε οικισμός απεικονίζεται με βάση τα βασικά του χαρακτηριστικά. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν στους εξεταζόμενους συνοικισμούς είναι ότι έχουν σημαντικές διαφορές και ομοιότητες στους τομείς της πολεοδομίας, της αρχιτεκτονικής και της διατήρησης κοινωνικών στοιχείων.

Όσον αφορά την πολεοδομική αξιολόγηση ο Οικισμός 1950 και τα ΧΑΝΙΑ I έχουν επιτυχημένη ένταξη και ο χαρακτήρας του οικισμού, διατηρείται. Ωστόσο, ο ΧΑΝΙΑ III φαίνεται να αντιμετωπίζει πρόβλημα με τις χρήσεις γης και την ένταξη του. Αντίθετα, ο Οικισμός Σάντουιτς II παρουσιάζει επιτυχημένη ένταξη, αλλά έχει πρόβλημα με τον δημόσιο χώρο και το δίκτυο πεζού και την μη διατήρηση του. Στον επίπεδο αρχιτεκτονικής, οι αξιολογήσεις για τον Οικισμός Σάντουιτς II και το ΧΑΝΙΑ II δείχνουν ότι υπάρχουν προβλήματα με το βαθμό αλλοίωσης και τις προσθήκες στις προσόψεις, ενώ ο ΧΑΝΙΑ III και ο ΧΑΝΙΑ IV έχουν καλύτερη κατάσταση σε αυτούς τους τομείς. Όσον αφορά τη διατήρηση κοινωνικών στοιχείων, ο Οικισμός 1950, ΧΑΝΙΑ I έχουν διατηρηθεί στοιχεία ως προς τους σημερινούς οικιστές και την ηλικία, αλλά υπάρχει έλλειψη στην εκπαίδευση. Ο ΧΑΝΙΑ III και ο ΧΑΝΙΑ III φαίνεται να έχουν διαφοροποιηθεί στα κοινωνικά στοιχεία, όπως η ηλικία και η εκπαίδευση. Το μεγαλύτερο πρόβλημα αντιμετωπίζει σε όλους τους τομείς ο ΧΑΝΙΑ II, παρατηρείται ο πιο εγκαταλελειμμένος.

Πολεοδομικό επίπεδο - Ενταξη στο αστικό περιβάλλον

Η κοινωνική στέγαση στα Χανιά, ιδιαίτερα με τη συνεισφορά του Ο.Ε.Κ., έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του αστικού τοπίου, στην επέκταση του αστικού ιστού και στη δημιουργία ζωντανών, λειτουργικών γειτονιών στα περίχωρα της πόλης. Η ίδρυση οικισμών στα όρια της πόλης όπως ο οικισμός ΧΑΝΙΑ III Μόντε Βάρδια και ΧΑΝΙΑ IV το Κόκκινο Μετόχι, λειτούργησε ως καταλύτης για την αστική επέκταση, ενσωματώνοντας προηγουμένως αποσυνδεδεμένες περιοχές στη συνεκτική δομή της πόλης. Αυτή η επέκταση δεν ήταν απλώς φυσική αλλά και κοινωνικοοικονομική, ενισχύοντας κοινότητες που εξελίχθηκαν πέρα από οικιστικές ζώνες για να ενσωματώσουν δημόσιους χώρους, εμπορικές δραστηριότητες και βασικές υπηρεσίες, ενισχύοντας έτσι τη συνδεσιμότητα και τη λειτουργικότητά τους στο ευρύτερο αστικό ιστό. Όμως μέχρι σήμερα έχει διατηρηθεί ο χαρακτηρισμός του αποκομμένου οικισμού σε σχέση με την πόλη. Μερικοί λόγοι, η χωροθέτηση, η έλλειψη δρομολογίων μέσω του δικτύου Μ.Μ.Μ ή η έλλειψη δικτύου πεζού και ποδηλάτου, με αποτέλεσμα να εντείνεται η χρήση αυτοκινήτου, σε σχέση με τους υπόλοιπους οικισμούς που έχουν καλύτερη σύνδεση σε σχέση με το κέντρο της πόλης.

- **Χρήσεις γης**

Ένα σημαντικό στοιχείο του σχεδιασμού που υλοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό ήταν οι χρήσεις γης. Σε όλες τις περιοχές, η κύρια χρήση ήταν η κατοικία. Οι συνοικισμοί που διασχίζονται από κεντρικούς άξονες, κατά μήκος των οποίων αναπτύσσονται εμπορικές, αναψυκτικές χρήσεις, διατήρησαν τις χρήσεις τους και τις ανέπτυξαν.

Η εισαγωγή νέων χρήσεων όπως κτίρια λιανικής, αίθουσες συνελεύσεων, θέσεις στάθμευσης και βρεφονηπιακοί σταθμοί εντός του οικισμού ΧΑΝΙΑ III αποτελεί παράδειγμα στον πολεοδομικό σχεδιασμό. Αυτά τα έργα αντιμετώπισαν τις προκλήσεις που θέτει η απόσταση των οικισμών από το κέντρο της πόλης, επιδεικνύοντας μια καινοτόμο στρατηγική για τη δημιουργία αυτοσυντηρουμένων κοινοτήτων που καλύπτουν τις διαφορετικές ανάγκες των κατοίκων τους.

- **Δημόσιος χώρος**

Παρόλα αυτά, η ανάπτυξη δημόσιων χώρων και επαρκών υποδομών εντός αυτών των οικισμών καταδεικνύει μια σημαντική προσπάθεια προς την αστική συνοχή. Έπειτα, με τροποποιήσεις στα σχέδια και επεκτάσεις αυτών των αρχικών συνοικισμών, οι περισσότερες, αν όχι όλες, ακολούθησαν το αρχικό σχέδιο.

Το πρόβλημα του δημόσιου χώρου παρατηρείται σε όλους τους οικισμούς. Η έλλειψη πεζοδρομίων και η καταπάτηση των χώρων στάθμευσης στους κοινόχρηστους χώρους είναι ενδεικτικές των ευρύτερων προκλήσεων στα Χανιά κυρίως στην συντήρηση και ανάπτυξη τους. Αυτά τα ζητήματα, σε συνδυασμό με τις αρχιτεκτονικές προσαρμογές που έγιναν από τους κατοίκους για να καλύψουν τις μεταβαλλόμενες ανάγκες που παρατηρούνται στους περισσότερους οικισμούς εκτός των ΧΑΝΙΑ III και ΧΑΝΙΑ IV, σηματοδοτούν την αναγκαιότητα πολεοδομικού σχεδιασμού που να καλύπτει τόσο τις τρέχουσες

όσο και τις μελλοντικές ανάγκες. Εγκαταλλειλημένο τοπίο θυμίζει κύριως ο οικισμός ΧΑΝΙΑ ΙΙ στην Χαλέπα 'όπου ο δημόσιος χώρος έχει μετατραπεί σε σκουπιδότοπο και χώροπάρκινγκ.

Αρχιτεκτονικό επίπεδο

Από τα στοιχεία που εξετάστηκαν, προκύπτει ότι αρχικά ο σχεδιασμός επικεντρωνόταν συχνά σε διπλοκατοικίες που απλά τοποθετούνταν με απλή διάταξη σε οικοδομικό τετράγωνο. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, δημιουργήθηκαν μεγαλύτερα και πιο σύνθετα οικοδομικά τετράγωνα που επέτρεπαν την τοποθέτηση όλο και μεγαλύτερων συγκροτημάτων κατοικιών η οποία παρατηρείται στους οικισμούς ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ και ΧΑΝΙΑ ΙV. Έτσι, από τις απλές διπλοκατοικίες του 1928, οι κατοικίες εξελίχθηκαν σε πολυώροφες πολυκατοικίες μέχρι το 1991. Σημειώνεται πως ο Οικισμός Σάντουιτς (1971) είναι ο μόνος οικισμός που δεν διατηρεί τον αρχικό του χαρακτήρα σε όλα τα επίπεδα. Σχεδόν ολόκληρος ο οικισμός έχει αντικατασταθεί από νέα κτίρια, με αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζεται πλέον η ταυτότητα του. Παρατηρείται η ύπαρξη ενός συνονθυλεύματος κτιρίων διώροφων και πολυκατοικιών.

Σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, είναι εμφανής η ανάγκη των κατοίκων για μεγαλύτερους χώρους, που φαίνεται από τη μείωση των αυλών με το κλείσιμο των ημιυπαίθριων χώρων και την προσθήκη νέων κατασκευών, συμπεριλαμβανομένων επεκτάσεων μπαλκονιών, κυρίως στους παλαιότερους και πιο υποβαθμισμένους οικισμούς ΧΑΝΙΑ Ι και ΧΑΝΙΑ ΙΙ. Από τις όψεις διακρίνεται η κακή συντήρηση των κατοικιών λόγω του ακριβού κόστους συντήρησης. Οι οικισμοί που διατηρήθηκαν στον μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με το αρχικό σχέδιο, χωρίς τροποποιήσεις είναι οι πιο πρόσφατοι χρονολογικά, ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ (1986) και ΧΑΝΙΑ ΙV (1991). Είναι κάτι που θα μπορούσε να θεωρηθεί αναμενόμενο.

Σε γενικές γραμμές, η αρχιτεκτονική αξιολόγηση φαίνεται να έχει παρόμοια συμπεράσματα για όλους τους οικισμούς. Υπάρχουν λίγες τροποποιήσεις όπως προσθήκες και μείωση αυλών, ενώ ο βαθμός αλλοίωσης είναι γενικά σε μέτριο επίπεδο στους υπόλοιπους οικισμούς.

Προφίλ κατοίκων

Οι σημερινοί κάτοικοι αποτελούν τους απογόνους των προσφύγων ή είναι μέτοικοι που αγόρασαν ή νοίκιασαν τις σημερινές κατοικίες. Επιπλέον, Ένα έντονο κοινωνικό φαινόμενο παρατηρείται στα ΧΑΝΙΑ ΙΙ, όπου το 50% του πληθυσμού είναι αλλοδαπής καταγωγής. Αυτό δημιουργεί προκλήσεις στην ομαλή κοινωνικοποίηση και τη συνύπαρξη τους από τους παλαιούς κατοίκους. Επίσης υπάρχουν λίγες διαφοροποιήσεις σε ηλικία και εκπαίδευση όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Τέλος μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι πρώτοι οικισμοί, όπως ο Οικισμός 1950 και τα ΧΑΝΙΑ Ι 1957, φαίνεται να είχαν καλύτερη πολεοδομική ένταξη. Ωστόσο, υπάρχουν ελλείψεις στη δημιουργία δημόσιων χώρων και δικτύου πεζοδρομίων. Τα ΧΑΝΙΑ ΙΙ φαίνεται να υποφέρουν από μεγαλύτερες ελλείψεις στην ανάπτυξη και συντήρηση των κοινόχρηστων χώρων. Οι μετέπειτα οικισμοί, όπως ο οικισμός ΧΑΝΙΑ ΙΙΙ 1986 και ο οικισμός ΧΑΝΙΑ ΙV 1991 παραμένουν απομονωμένοι σε σχέση με την πόλη με ελλείψεις στις χρήσεις γης. Κοινό χαρακτηριστικό των υποβαθμισμένων οικισμών ΧΑΝΙΑ Ι και ΧΑΝΙΑ ΙΙ είναι η έντονη γεωμορφολογία του εδάφους, και οι δυσκολίες στη συντήρηση των κατοικιών λόγω της παλαιότητάς τους (κόστος ανακαίνισης θεωρείται υψηλό).

Γενικά, παρατηρούνται βελτιώσεις στους τομείς της πολεοδομίας και της αρχιτεκτονικής καθώς προχωράμε στο χρόνο, αλλά η διατήρηση των κοινωνικών στοιχείων και του δημόσιου χώρου είναι ζητήματα που πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω σε κάθε περίπτωση. Οι προσπάθειες βελτίωσης της πολεοδομικής και αρχιτεκτονικής ποιότητας είναι αναγκαίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε αυτούς όλους τους οικισμούς.

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- Βρυχέα, Α. (2003). *Κατοίκηση και Κατοικία: Διερευνώντας τα όρια της αρχιτεκτονικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κανδύλης, Γ. (1987). *Επίμετρο*, στο βιβλίο: *Η Χάρτα των Αθηνών*. Αθήνα: Ύψιλον.
- Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « *ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013* ». Αθήνα: Εκδ.Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης
- Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (1998). « *ΤΑ ΧΑΝΙΑ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ* ». Αθήνα: Εκδ.Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης
- Τσίβης, Γ. Δ. (1993). *Χανιά 1252-1940*. Αθήνα: Γνώση.
- French, H. (2008). *New Urban Housing of the Twentieth Century – Plans- Sections and Elevations*. New York: W.W. Norton.

Ηλεκτρονικά Άρθρα

- Heine, F. d.-M, « *maison heinrich heine* ». Ανάκτηση από *la Cité internationale universitaire de Paris*: <https://www.maison-heinrich-heine.org/a-propos/la-cite-internationale-universitaire-de-paris/> [τελευταία επίσκεψη: 15/04/2023]
- MVRDV. Ανάκτηση από «*ALMERE OOSTERWOLD*»: <https://www.mvrdv.com/projects/32/almere-oosterwold> [τελευταία επίσκεψη: 15/04/2023]
- Dick Urban Vestbro, (2008) «*History of cohousing*» – *internationally and in Sweden*. Διαθέσιμο από: «<http://www.kollektivhus.nu/pdf/colhisteng08.pdf>» [τελευταία επίσκεψη: 29/04/2023]

Άρθρα σε Περιοδικά

- Βαρουχάκη, Β. (2008). «*Ο Βενιζελισμός και οι Πρόσφυγες στην Κρήτη*», Εισαγωγή υπό Ν.Ανδριώτη, σσ.14.
- Rotival, M. (1935, Ιούνιος). «*Les Grands Ensembles, L' Architecture d' Aujourd' hui* ». τεύχος 6, σσ. 57-72.
- Σημαντηράκη, Ζ. (1991, 7 13). «*Μικρά Ασία, χαίρε , Δόξα και συμφορά* ». *Η άφιξη των προσφύγων στα Χάνια μέσα από τον τοπικό Τύπο*.

Ακαδημαϊκές Εργασίες

- Βενιεράκης Μ.- Μαυρούδη Ν. (Ακαδημαϊκό έτος 2009-2010). ‘‘ΤΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ LE CORBUSIER’’. Τομέας Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού Πολεοδομία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ξάνθη.
- Γκουβούση, Σ. Η. (2011). Συγκροτήματα κατοικιών. Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ., Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Θεσσαλονίκη.
- Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά.
- Μπουμπουρέση, Α. (2017). Διπλωματική εργασία: Αστική ανάπτυξη των πόλεων: συγκριτική μελέτη Βαρκελώνης - Θεσσαλονίκης. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών , Τμήμα Γεωγραφίας , Μυτιλήνη.
- Πέτρου, Ε. (2016). «Πολιτικές και προτάσεις διαχείρισης και προστασίας ιστορικών κέντρων», επιβ.Διμέλλη Δέσποινα,. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά.
- Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά.

Εφημερίδες

- Κήρυκας
- Εσπερινός Ταχυδρόμος
- Παρατηρητής
- Χανιώτικα Νέα

Πηγές Εικόνων

- **Εικόνα 1** : Η πολεοδομική εξέλιξη στους εργατικούς συνοικισμούς , διαθέσιμο από:

Rotival, M., Les Grands Ensembles, L' Architecture d' Aujourd' hui, τόμος 6, Ιούνιος 1935, σελ. 59

- **Εικόνα 2** : Διάγραμμα πολεοδομικής διαμόρφωσης της περιφέρειας των πόλεων. διαθέσιμο από:

Rotival, M., Les Grands Ensembles, L' Architecture d' Aujourd' hui, τόμος 6, Ιούνιος 1935, σελ. 63

- **Εικόνα 3** : Η Cite Internationale Universitaire de Paris συγκρότημα κτιρίων Γαλλία 1925 , διαθέσιμο από:

« <https://www.maison-heinrich-heine.org/a-propos/la-cite-internationale-universitaire-de-paris/> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 4** : Unite d' Habitation Στη Μασσαλία απο' τον Le Corbusier 1952 , διαθέσιμο από:

« <http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysId=13&IrisObjectId=5234&sysLanguage=en-en&itemPos=45&itemCount=79&sysParentName=home&sysParentId=64> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 5** : United' Habitation - Τομή , διαθέσιμο από:«

<http://www.fondationlecorbusier.fr/corbuweb/morpheus.aspx?sysId=13&IrisObjectId=5234&sysLanguage=en-en&itemPos=45&itemCount=79&sysParentName=home&sysParentId=64>) » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 6:** Τα διαμπερή διαμερίσματα αναρτώνται μέσα στον μπετονένιο σκελετό, διαθέσιμο από:

«*ΤΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ LE CORBUSIER - Βενιέρακης Μανώλης, Μαυρουδή Νερίνη by Manolis Venierakis - Issuu* » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 7** : Λα Μίνα , Βαρκελώνη, Ισπανία, διαθέσιμο από:

« <https://geographyfieldwork.com/> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 8** : Αλτενγκεν , Ολλανδία Συνεταιριστική Κοινότητα , διαθέσιμο από:

« <https://www.mvrdv.nl/projects/32/almere-oosterwold?photo=22367> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 9** : Αλτενγκεν , Ολλανδία Συνεταιριστική Κοινότητα , διαθέσιμο από:

« <https://www.mvrdv.nl/projects/32/almere-oosterwold?photo=22367> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 10** : Πρώτο ρυμοτομικό 19 , διαθέσιμο από:

« <https://www.e-storieskritis.gr/2016/09/1900.html> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 11** : Άποψη της πόλης 1900 , διαθέσιμο από:

« <https://www.e-storieskritis.gr/2016/09/1900.html> » [τελευταία επίσκεψη 23/03/2023]

- **Εικόνα 12** : Το νέο σχέδιο πόλης όπως αυτό διαμορφώθηκε από το 1913 , διαθέσιμο από:

Ρέλιας Γ., Ερευνητική εργασία « Η κοινωνική κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970 » , επιβλέπων καθηγητής Νίκ. Σκουτέλης, Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, 2010, σελ.24

- **Εικόνα 13** : Άφιξη Μικρασιατών, αναχώρηση Τουρκοκρητικών από το λιμάνι Χανίων 1922 , διαθέσιμο από:

Σκεντζού Νίκου

- **Εικόνα 14** : Άποψη φρουρίου Φιρκά, αρχές 20ου αιώνα , διαθέσιμο από:

Ιδρύματος Ερευνών και Μελετών Ελευθέρως

- **Εικόνα 15** : Ο Ιταλικός Στρατώνας αρχές 20ου αιώνα , διαθέσιμο από:

Σκεντζού Νίκου

- **Εικόνα 16.** Το δημαρχείο της πόλης , διαθέσιμο από:

Σκεντζού Νίκου

- **Εικόνα 17** : Η Νέα Χώρα, την εποχή ανταλλαγής των πληθυσμών , διαθέσιμο από:

Μπολουντάκη Τάσου

- **Εικόνα 18** : Η συνοικία της Σπλάντζιας την εποχή ανταλλαγής των πληθυσμών , διαθέσιμο από:

Κλάδου- Μλέτσα Αιμιλία

- **Εικόνα 19** : Άποψη περιοχής Κουμ Καπί και Χαλέπας, το μεσοπόλεμο , διαθέσιμο από:

Μπολουντάκη Τάσου

- **Εικόνα 20 :** Αεροφωτογραφία της πόλης το 1938 με τις πρώτες θέσεις των προσφυγικών οικισμών , διαθέσιμο από: Κλάδου-Μπλέτσα Αιμ., « Τα Χανιά έξω από τα τείχη, » εκδ. ΤΕΕ-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, Αθήνα 1998-Β' έκδοση

- **Εικόνα 21 :** Χάρτης Χανίων μετά των βομβαρδισμών των 2ου παγκοσμίου πολέμου 1941 , διαθέσιμο από: Καθημερινή . « Αι θυσίες της Ελλάδος στον Β' Παγκόσμιο » , τόμος Β' , 49

- **Εικόνα 22 :** Ρυμοτομικό σχέδιο 1946 , διαθέσιμο από: Τεχνική υπηρεσία Δήμου Χανίων

- **Εικόνα 23 :** Άποψη Λαϊκής Πολυκατοικίας Σπλάντζιας (υπάρχει κατάσταση) , διαθέσιμο από: Προσωπικό αρχείο και google earth

- **Εικόνα 24 :** Δημοτικό Σχολείο 15ο , διαθέσιμο από:

Κλάδου-Μπλέτσα Αιμ., « Τα Χανιά 100 χρόνια από την Ένωση στο 2013 » , εκδ. ΤΕΕ-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, 2015 σελ.188

- **Εικόνα 25 :** Απεικόνιση του οικισμού (με κόκκινο σε σχέση με την πόλη) , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 26 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:

Τεχνική υπηρεσία Δήμου Χανίων

- **Εικόνα 27 :** Σχέδια κατόψεων κατοικίας, τομή και όψεις , διαθέσιμο από:

Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων» , επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.12

- **Εικόνα 28 :** Σημερινή όψη των κατοικιών (Οδός Σμύρνης) , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 29 :** Απεικόνιση του οικισμού (με κόκκινο σε σχέση με την πόλη) , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 30 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:

Δ/σης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Τμήμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Περιφερειακής Ενότητας Χανίων

- **Εικόνα 31:** Σχέδια κατόψεων κατοικίας , διαθέσιμο από:

Δ/σης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Τμήμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Περιφερειακής Ενότητας Χανίων

- **Εικόνα 32 :** Σημερινή όψη των κατοικιών , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

Εικόνα 33: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη με κόκκινο και με μαύρο οι προϋφιστάμενοι , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 34:** Σχέδια κατόψεων κατοικίας, τομή και όψεις , διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.29

- **Εικόνα 35 :** Σχέδιο γενικής διάταξης , διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.27

- **Εικόνα 36 :** Σημερινή όψη των κατοικιών (Οδός Μαλινού) , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 37:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη με κόκκινο και με μαύρο οι προϋφιστάμενοι , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 38 :** Σχέδιο γενικής διάταξης , διαθέσιμο από:

- Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων» , επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.16

- **Εικόνα 39 :** Σκίτσα κατόψεων και όψεων , διαθέσιμο από:

Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων», επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.16

- **Εικόνα 40** : Σημερινή όψη πολυκατοικίας, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 41** : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη με κόκκινο και με μαύρο οι προϋφιστάμενοι, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 42** : Σχέδιο γενικής διάταξης, διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.57

- **Εικόνα 43** : Κατόψεις, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών, διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.46-48

- **Εικόνα 44**: Σημερινή όψη κατοικίας 1, Σημερινή όψη κατοικίας 2, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 45**: Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη με κόκκινο και με μαύρο οι προϋφιστάμενοι, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 46** : Σχέδιο γενικής διάταξης, διαθέσιμο από:

Μπλέτσα-Κλάδου, Α. (2015). « ΤΑ ΧΑΝΙΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΣΤΟ 2013». Αθήνα:Εκδ.Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας-Τμήμα Δυτικής Κρήτης σελ.144

- **Εικόνα 47**: Κάτοψη, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών 1, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023 Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.46-48

- **Εικόνα 48**: Σημερινή όψη τυπικών κατοικιών 1, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 49**: Κάτοψη, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών 2, διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.46-48

- **Εικόνα 50**: Σημερινή όψη τυπικών κατοικιών 2, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 51** : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη με κόκκινο και με μαύρο οι προϋφιστάμενοι, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 52** : Σχέδιο γενικής διάταξης, διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.57

- **Εικόνα 53**: Σημερινή όψη τυπικών κατοικιών 1, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 54**: Κάτοψη, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών 2, διαθέσιμο από:

(2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.57

- **Εικόνα 55**: Κάτοψη, όψεις και τομή τυπικών κατοικιών 3, διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.58

- **Εικόνα 56**: Σημερινή όψη τυπικών κατοικιών 2, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 57**: Σημερινή όψη τυπικών κατοικιών 2, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 58** : Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 59 :** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας

- **Εικόνα 60 :** Σημερινή όψη τύπου 2 , Σημερινή όψη τύπου Τυπού 2 , Σημερινή όψη τύπου Τύπου 3 , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 61 :** Σημερινή όψη τύπου 1 , Σημερινή όψη τύπου Τυπού 2 , Σημερινή όψη τύπου Τύπου 3 , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 62 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 63 :** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.60

- **Εικόνα 64 :** Σημερινή όψη κατοικίας Τύπου 1 ,2 ,3,4, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 65:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 66:** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Δ/σης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Τμήμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Περιφερειακής Ενότητας Χανίων

- **Εικόνα 67 :** Σημερινή όψη κατοικίας Τύπου 1 ,2 ,3, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 68 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 69:** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας

- **Εικόνα 70 :** Σημερινή όψη κατοικιών 1 , , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 71 :** Σημερινή όψη κατοικιών 2 , διαθέσιμο από:

- *Προσωπικό αρχείο 2023*

- **Εικόνα 72:** Οικόπεδα στη θέση σάντουιτς στα Λενταριανά ΑΚ 3474 Λόρδος Σάντουιτς 1831 1900. Άγγλος , διαθέσιμο από:

Κλάδου-Μπλέτσα Αιμ., « Τα Χανιά 100 χρόνια από την Ένωση στο 2013» , εκδ. ΤΕΕ-Τμήμα Δυτικής Κρήτης, 2015 σελ.235

- **Εικόνα 73:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 74:** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας

- **Εικόνα 75 :** Σημερινή όψη κατοικίας 1, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 76 :** Σημερινή όψη κατοικίας 1, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 77:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Δ/σης Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Τμήμα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Περιφερειακής Ενότητας

- **Εικόνα 78:** Σχέδιο γενικής διάταξης με τους τύπους κατοικιών , διαθέσιμο από:

Χανίων Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 79 :** Σημερινή όψη κατοικιών Τύπος 1 , Τύπος 2 Τύπος , Τύπος 3 , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 80:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 81 :** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας

- **Εικόνα 82 :** Σημερινή όψη κατοικίας μερικών τύπων , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 83:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 84 :** Σχέδιο γενικής διάταξη , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας

- **Εικόνα 85 :** Σημερινή όψη κατοικίας μερικών τύπων , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 86:** Χάρτης περιοχών ανάλυσης, διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 87 :** Ερωτηματολόγια , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 88 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 89:** Σχέδιο γενικής διάταξης διαθέσιμο από:

Google earth , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 90:** Σχέδιο γενικής διάταξης διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.46

- **Διάγραμμα 1 :** : Λειτουργικότητα πεζοδρομείων , διαθέσιμο από:

GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023

- **Διάγραμμα 2 :**Κάτοχος αυτοκινήτου, διαθέσιμο από:

GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 91 :** Ζώνη ημέρας και νύκτας διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 92:** Πρόσθετος χώρος , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 93 :** Σχέσεις ιδιωτικών -Δημόσιων χώρων διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.48

- **Εικόνα 94:** κάτοψη κατάστασης οικισμού , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 95:** Κατοικία 2,3 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2023 , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο -Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 96** Κατοικία 2,3 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2015 , διαθέσιμο από:

Κέκερη, Μ. (2015). «Το συγκρότημα της κοινωνικής κατοίκησης -ο ρόλος του στην εξέλιξη του αστικού τοπίου στην πόλη των Χανίων» , επιβ.καθηγητής :Σκουτέλης Νικόλαος . Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά, σελ.12.

- **Εικόνα 97 :** Κατοικία 1 Στην οδό Ιωάννη Βάμβακα 2023 , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο -Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 98:** Κατοικία 1 Στην οδό Ιωάννη , διαθέσιμο από:

Ρέλιας, Γ. (2010). Η κοινωνική Κατοίκηση στα Χανιά από το 1922 έως το 1970. Ερευνητική Εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Χανιά. Σελ.48

- **Εικόνα 99:** πολυκατοικίες και μονοκατοικίες της Οδού Ιωαν.Βάμβακα , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 100:** Νεοκλασική κατοικία με Αυθαίρετα σκαλιά επι της Οδού Ρενιέρη διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 101:** Οδού Ιωαν.Βάμβακα , διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 102:** Οδού Ιωαν.Βάμβακα , διαθέσιμο από:

Google earth

- **Εικόνα 103 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 104:** Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες, διαθέσιμο από:

Google earth , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 105:** Σχέδιο Τροποποιήσεων διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 106 :** Πρόσθετες κατασκευές για πάρκινγκ στο χώρο εκτόνωσης , διαθέσιμο από:

Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Διάγραμμα 3 :**Αποτύπωση είδους τροποποίησης κατοικιών, διαθέσιμο από:

GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023

- **Εικόνα 107 :** Τύπος 1 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 108 :** Κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 109 :** Κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας

- **Εικόνα 110:** Κατοικία τύπου 1, 2010, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 111:** Σημερινή όψη Κατοικίας 1, 2023, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 112 :** Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:

- **Εικόνα 113:** Κατοικία τύπου 02 , Στην οδό Ι. Βολάνη **2010**, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 114:** Κατοικία τύπου 02 , Στην οδό Ι. Βολάνη **2023**, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 115:** Ο ΧΑΝΙΑ Ι (1957) με πρόγραμμα του Ο.Ε.Κ κατοΰψεις τύπου 02 , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 116:** Προσΰψεις και τομές κατοικιών τύπου τύπου 02 , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας
- **Εικόνα 117:** Τύπος 03 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 118 :** Κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 119:** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 03, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 120:** Ξύλινα κονφόμετα, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 121:** Εσωτερικό τύπου 03, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 122:** Διαφορά κλίμακας σε σχέση με την γύρω περιοχή, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 123 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:
Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 124:** Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες, διαθέσιμο από:
Google earth , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 125:** Σχέδιο Τροποποιήσεων διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 126:** Τροποποιήσεις, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Πίνακας 2:** Κατανομή επιφανιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Διάγραμμα 4 :**Επιπρόσθετο χώρο, διαθέσιμο από:
GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023
- **Εικόνα 127 :** Τύποι κατοικιών ΧΑΝΙΑ ΙΙ 1965 , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 128 :** Αντικατάσταση Δημόσιου χώρου σε παρκινγκ, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Σκίτσο 1:** Τροποποιήσεις, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 129 :** Τύποι κατοικιών ΧΑΝΙΑ II 1965 , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 130 :** Κάτοψη τύπου 1, ζώνη ημέρας και νύκτας , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 131 :** Προσόψεις και τομές κατοικιών τύπου 01
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας ,
- **Εικόνα 132:** Εσωτερικά τύπου 01, 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 133:** Αποθήκη εντός Κατοικίας τύπου 01 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 134:** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 01 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 135 :** Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό ΧΑΝΙΑ II
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 136 :** Προσοψη και τομή κατοικιών τύπου 02 , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 137:** Κάτοψη τύπου 02 , ζώνη ημέρας και νύκτας, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 138:** Τύπου 03 , Κατοικιών στον οικισμό ΧΑΝΙΑ II, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 139:** Κάτοψη Τύπου 03 , Ζώνη ημέρας και νύκτας, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 140:** Πρόσοψη και τομή κατοικιών Τύπου 03, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 141:** Ανεκμετάλλετος Δημόσιος χώρος, 2023 , διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 142: :** Σημερινή συνθήκη κατοικιών και δημόσιου χώρου, 2023 , ΧΑΝΙΑ II
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 143:** Επέκταση χώρου εκτόνωσης ,2023 , διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Διάγραμμα 5 :** Ανεπάρκεια Δημ.Χώρου, διαθέσιμο από:

- **Εικόνα 144 :** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:
Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 145:** Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες, διαθέσιμο από:
Google earth , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 146:** Ανάπτυξη σκαλοπατιών επί πεζοδρομίου Οδό Σφακιωτάκης, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Διάγραμμα 6 :**Επίπεδο μόρφωσης, διαθέσιμο από:
GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023
- **Διάγραμμα 7 :**Ανεπάρκεια Θέσεων στάθμευσης, διαθέσιμο από:
GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023
- **Πίνακας 3:** Κατανομή επιφανιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 147:** Χάρτης τύποι κατοικιών , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 148:** Χάρτης Τροποποιήσεων , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 149:** Νέα κτίρια κατοικιών, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 150:** Χώρος πάρκινγκ στο χώρο της αυλής, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 151:** Τύπος 01 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 152:** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 01 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 153 :** Κάτοψη τύπου 01 , ζώνη .μέρας- ζώνη νύκτας. Πρόσοψη και τομή κατοικιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 154:** Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 155:** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 02 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 156 :** Κάτοψη τύπου 02 , ζώνη .μέρας- ζώνη νύκτας. Πρόσοψη και τομή κατοικιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 157:** Τύπος 03 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 158:** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 03 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 159 :** Κάτοψη τύπου 03 , ζώνη .μέρας- ζώνη νύκτας. Πρόσοψη και τομή κατοικιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 160:** Τύπος 04 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 161:** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπου 04 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 162 :** Κάτοψη τύπου 04 , ζώνη .μέρας,- ζώνη νύκτας. Πρόσοψη και τομή κατοικιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 163:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:
Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 164:** Σχέδιο γενικής διάταξης και οδοί άξονες, διαθέσιμο από:
Google earth , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 165:** Χάρτης όλων των τύπων κατοικιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Διάγραμμα 8 :**Επαρκής Συγκοινωνία, διαθέσιμο από:
GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023
- **Διάγραμμα 9 :**Κάτοχος οχήματος, διαθέσιμο από:
GOOGLE φόρμες -Προσωπικό αρχείο 2023
- **Εικόνα 166:** Υλικά κατασκευής , διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 167:** Χάρτης Τροποποιήσεων , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 168:** Κλείσιμο ημιμπαιθριου με γυάλι, 2023 , διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 169:** Κλείσιμο ημιμπαιθριου με μεταλλική κατασκευή, 2023 , διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 170 :** Τύπος 1 κατοικιών στον οικισμό , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 171 :** Σημερινή όψη Κατοικία τύπος 1 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 172 :** κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας , διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 173 :** Τομές και Όψεις τύπου 01, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 174 :** Τύπος 02 κατοικιών στον οικισμό ,διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 175:** Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 02 , 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 176:** κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 03,διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 177 :** Τομές και Όψεις τύπου 02,διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 178:** Τύπος 03 κατοικιών στον οικισμό, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 179:** Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 03, 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 180:** κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 03, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 181 :** Τομές και Όψεις τύπου 03, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 182:** Τύπος 04 κατοικιών στον οικισμό, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 183:** Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 04, 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 184 :** κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 04, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 185 :** Τομές και Όψεις τύπου 04, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 186:** Τύπος 05 κατοικιών στον οικισμό, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 187:** Σημερινή όψη Κατοικία τύπου 05, 2023, διαθέσιμο από:
Προσωπικό αρχείο
- **Εικόνα 188 :** κάτοψη ζώνη ημέρας και νύκτας τύπου 05, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 189 :** Τομές και Όψεις τύπου 05 διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 190:** Απεικόνιση του οικισμού σε σχέση με την πόλη , διαθέσιμο από:
Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 191:** Σχέδιο γενικής διάταξης και οδικοί άξονες, διαθέσιμο από:
Google earth , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 192:** Χάρτης όλων των τύπων κατοικιών, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 193 :** Χάρτης Διατήρησης, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 194:** Άποψη από το όριο του οικισμού (οικισμός στο ανατολικό τμήμα) οδός Αγίας Μαρίνας, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 195 :** Σημερινή όψη κατοικίας τύπος 1 , 2023, διαθέσιμο από:
Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 196 :** Τύπος 1 κατοικιών στον οικισμό, διαθέσιμο από:
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023
- **Εικόνα 197 :** Κάτοψη ισογείου ζώνη ημέρας και νύκτας, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 198 :** Τομές , κάτοψη ορόφου και πρόσοψη κατοικιών τύπου 01 , διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 199 :** Σημερινή όψη Κατοικία τύπος 2 , 2023, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 200:** Τύπος 2 κατοικιών στον οικισμό, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 201 :** κάτοψη Ισογείου ζώνη ημέρας και νύκτας, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 202 :** Τομές , κάτοψη ορόφου και πρόσοψη κατοικιών τύπου 02, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 203 :** Σημερινή όψη Κατοικίας τύπος 03 , 2023, διαθέσιμο από:

Προσωπικό αρχείο

- **Εικόνα 204:** Τύπος 3 κατοικιών στον οικισμό, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 205 :** κάτοψη Ισογείου ζώνη ημέρας και νύκτας, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

- **Εικόνα 206 :** Τομές , κάτοψη ορόφου και πρόσοψη κατοικιών τύπου 03, διαθέσιμο από:

Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας , Επεξεργασία εικόνας μέσω photoshop,2023

